

Uvodnik

Jurij Paljk

Znati reči: "Ne"!

Ko smo se te dni zbirali ob Vseh svetih na pokopališčih in se spominjali svojih ranjih, znancev, sorodnikov, prijateljev, ko smo se te dni v cerkvah, na pokopališčih, pred spomeniki žrtvam in drugod spominjali svojih in drugih rajnih, ko smo molili zanje, smo se seveda tudi srečevali z ljudmi, izmenjali vsaj pozdrav, če že krajšega pogovora z njimi nismo imeli. Nekateri smo še enkrat ugotavljali, da v domačem kraju poznamo vse več ljudi na pokopališčih in vse manj na vasi ali v mestu. Predvsem pa smo vsi ugotavljali, kako čas mineva in se še enkrat zavedli svoje minljivosti, končnosti. Beseda Vahti, ki jo rabimo na Goriškem in širšem Primorskem za Vse svete, prihaja iz sveta in družbe, ki ju ni več, a vemo, da ju je označevalo pomanjkanje, če ne že revščina, a prav tako in morda še bolj neizmerna solidarnost med ljudmi, tista topla vzajemnost, ki jo danes še kako pogrešamo med nami. Ob Vahtih se zbiramo pri bogoslužju in na pokopališčih tudi zato, da razmislimo naše delo in naš sedanjik. Ko se spominjamo vseh naših rajnih, verniki molimo zanje, ker nas molitev zbliža z njimi, vsi pa se klanjamo njihovem spominu, s svečko pokažemo, da smo tu in da verjamemo v Luč, ki naj sveti našim pokojnim tudi onkraj življenja. Na Vse svete se pa tudi zavemo, kako se čas in družba spreminjata in z grenkobo včasih človek pomisli, kaj vse smo po poti v sedanjo družbo opustili, izgubili za vedno. Če odmislimo nepotrebne in do pokojnikov žaljive modne parade, katerim smo na pokopališčih za Vahti priča, pa se zaustavimo vsaj pri dejstvu, da se šele ob Vahtih zaveš, kako zlagana je naša družba, ko pa čisto po nepotrebnem nosimo na grobove na tone plastike, svečk, predvsem pa vidimo, da se je izgubil občutek za mero in sveto. Tega občutka je danes odločno premalo, sicer ne bi na pokopališčih srečevali ljudi, ki so tako oblečeni, kot da bi ravnokar prišli iz oddaje Veliki brat (Grande fratello). Ne gre za nikakršno ceneno moraliziranje, ampak samo za golo ugotavljanje, kakšni smo, kakšna je naša sedanja družba, ki izgublja občutek za lepo, dobro, sveto, da, sveto. Občutek za sveto moramo imeti vsi ljudje, verni in neverni, sicer je naše življenje prazno, sicer tudi sam praznik Vahti nima nikakršnega smisla, saj se rajnih ne spominjamo samo zato, ker so bili naši dragi, ampak tudi zato, da razmislimo naše življenje. Morda je v Italiji največji pokazatelj moralnega propada današnje družbe prav zadnja politična afera, ki jo iz dnevnega tiska in poročil poznate kot afero "bunga bunga". Naj takoj povem, da je to izredno hud izraz, saj ta izraz pomeni strašno in zločinsko dejanje, pomeni namreč skupinsko posiljevanje ene ženske. Sedanji premier in njegova klika pa se med seboj zabavajo s prostaškimi dvotipi na račun "bunga bunga" mladoletnih deklet; kar je pa še hujše, je dejstvo, da se sedanji italijanski predsednik vlade niti ne brani več, ampak časnikarjem vztrajno ponavlja, da ima sam rad tako življenje, kakršnega živi, in da z njim namerava tudi nadaljevati. Kako pogubno je lahko tako obnašanje, je zgovorno povedal šestkolonski masten naslov na najbolj branem italijanskem dnevniku pred dnevi, saj je Gazzetta dello Sport prinesla: "Ec-cola: Bunga Bunga Juve"! Ko strašno dejanje navežeš na (prostaški) dvotip in mu daš veljavo javnosti...

Itak že vemo, da se ne bo zgodilo čisto nič, tudi tokrat bodo sodno preiskavo dali na stranski tir, že otrokom je danes jasno, da živimo v državi, kjer vse kupiš z denarjem, od sodnikov do ugleda, celo nekaterih cerkvenih predstavnikov. Sami dosti ne moremo narediti. Lahko pa se ne obnašamo tako, da pošteno živimo in ohranjamo občutek za lepo, dobro, sveto. In rečemo ne.

Da, znati reči: "NE"!

Foto IG

Žrtev ne smemo izrabljati za poglobljanje delitev

Predsednik Državnega zbora dr. Pavel Gantar se je v spremstvu ministra za delo, družino in socialne zadeve Ivana Svetlika ob prazniku Vseh svetih udeležil svečanosti v spomin na žrtve nacifašističnega nasilja v tržaški Rižarni. Predsednik slovenskega parlamenta je ob svojem prihodu v naše kraje položil venca najprej pred spomenik bazoviškim žrtvam na Gmajni in h grobnici padlim na pokopališču v Bazovici. V kraju množičnega trpljenja ljudi različnih narodnosti in veroizpovedi pri Sveti Soboti pa se je v svojem govoru zaustavil ob dejstvu, da je nacifašizem Slovincem očital neizobraženost, neciviliziranost in neizobraženost, odrekal nam je pravico do obstoja in prihodnosti ter nas obsodil na podrejenost in uničenje. "S pobijanjem, mučenjem, deportacijami so želeli nacifašisti uresničiti svoj strašljivi načrt dokončnega uničenja in izničenja. Čustvena prizadetost kot posledica neusmiljene raznarodovalne politike, podvrženost krivicam ter zvestoba narodu in narodni identiteti pa so pri zavednih primorskih Slovincih in Slovincih vzbudili pogumen odpor zoper zasužnjevanje in uničevalske težnje ter krepili pripravljenost tudi na skrajne žrtve. Vsi, ki so bili odpeljani v Rižarno, so izkusili ječo, okove in trpljenje, le redkim pa je bilo dano dočakati tako težko pričakovani dan rešitve, dan osvoboditve". Natančnega števila zaprtih in umorjenih, žal, ne bomo nikoli izvedeli, je dejal, nesporno pa je dejstvo, "da sta se tudi v tem taborišču smrti, čeprav po velikosti manjšem od zloglasnejših taborišč, kot so Auschwitz, Buchenwald in Gonars, v polnosti izrazili nečlovečnost in brutalnost nacifašizma". Predsednik Gantar je še spomnil, da so v Rižarni žalostno usodo delili Furlani, Istrani, Hrvati in seveda

Slovinci. "Semkaj so zapirali tiste, ki so bili osumljeni odpora proti okupatorju ali sodelovanja s partizani, pa tudi številne judovske družine in druge antifašiste. Za številne zajete osebe, talce in partizane je bila Rižarna zadnja postaja v njihovih pogumnih življenjih". Predsednik DZ je tudi poudaril, da je zgodovina dogodkov v Rižarni premalo znana v Italiji, pa tudi Sloveniji. "Mladim generacijam v Italiji, kot tudi v drugih državah, je treba omogočiti dostop do zgodovinsko preverjenih in strokovno podprtih informacij o zločinskih dejanjih fašističnega Mussolinijevega režima v prvi

polovici prejšnjega stoletja", saj za koncentracijska taborišča, ki jih je fašizem ustanovil leta 1942, "ve v Italiji le malokdo". Namen osveščanja italijanske in slovenske javnosti o dogodkih v Rižarni ni v tem, da bi trosili sol na rane in tudi s tem ustvarjali razdor med prijateljskima narodoma, temveč v tem, da ostane in postane pomemben in nepozaben opomin človeštvu na grozote, ki se ne smejo nikoli več ponoviti. Pavel Gantar ni pozabil omeniti težav, ki jih slovenska narodna skupnost v Italiji ima zaradi svoje etnične pripadnosti. "Čeprav so fizične meje med državama že padle, pa še vedno ostajajo meje in omejitve v prepričanjih, razmišljanju", je še opozoril predsednik DZ in se zavzel, da nedolžnih človeških žrtev iz časa nacifašizma ne bi smeli izrabljati za poglobljanje delitev.

/ stran 10
Igor Gregori

Diakonsko posvečenje

"Ali me ljubiš"?

Jezusovo vprašanje je koprski škof Metod Pirih zastavil novemu diakonu Gašperju in novi misijonarki Katarini v nedeljo, 24. oktobra, v tolminski župnijski cerkvi. Kakor apostol Peter tako naj bi se v Gospodove roke izročila Gašper Lipušček iz Zatoľmina in Katarina Kavčič iz Poljubinja. Diakonat, ki je prva stopnja duhovništva, in misijonski križ pomenita služenje in zahtevata "odgovor popolne predanosti in celostne ljubezni", kakor je v svojem nagovoru poudaril koprski škof. Če se bosta diakon Gašper in misijonarka Katarina tako trudila odgovarjati na Jezusovo vprašanje, potem bosta deležna "pri svojem delu bogastva Božje milosti". Škof Pirih pa je dejal, da je Gospodovo vprašanje zastavljeno vsem kristjanom (tudi tistim, ki vas v Tolminu ni bilo), saj nihče izmed nas svojega poslanstva ne more zares celovito opravljati, če se ne "uglasi z neusahljivim tokom Jezusove ljubezni" - brez njega ne moremo storiti ničesar (Jn 15,5). Seveda na takšen izziv ni lahko odgovoriti, na vprašanje pa je vsak izmed nas nekako dolžan odgovoriti, "pa čeprav s Petrovo zadrego", če si resnično želi postati Kristusov učenec in iti za njim. To je pot nas vseh, ki ostajamo misijonarji v svojih krajih, Gašperju na Krasu in Katarini v Angoli pa želimo obilo Božjega blagoslova.

Slovenščina v splošnem popisu kmetijstva 2010

Dežela je spoštovala obveze, šepa pa Istat...

Glede spoštovanja pravic slovenske narodne skupnosti pri izvajanju 6. splošnega popisa kmetijstva je Dežela poskrbela za prevod informativnih dopisov, vprašalnikov ter drugega spremnega gradiva, v razpisih za začasno zaposlitev popisovalcev pa je predvidela deset mest za osebe, ki obvladajo slovenski jezik. Tako je v svojem odgovoru deželnemu svetniku SSK Igorju Gabrovcu zagotovila pristojna deželna odbornica Sandra Savino, ki je slovenskemu svetniku obenem izročila vso dokazno gradivo in prevode tudi v furlanščini.

V svojem posegu v avli deželnega sveta je Gabrovec deželno vlado pozval, naj poskrbi, da bo Istat pri splošnem popisu kmetijstva do-

sledno upošteval pravico do uporabe slovenščine na celotnem območju, ki ga je določil zaščitni zakon. Kot je pred dnevi opozorila tudi Krmečka zveza, prejemajo kmetje na dom samo italijanske vprašalnike za 6. popis kmetijstva in to kljub temu, da je bil na podlagi zakona 38/2001 in deželnega zakona 26/2007 julija letos dodeljen prispevek 233.425,60 evrov (od skupnih nekaj več kot 700.000 evrov dodeljenega sklada) za dvojezično izvedbo popisovanja. "O slovenskih obrazcih za zdaj ni sledu niti na spletnem naslovu Istat, kjer so na voljo le italijanske različice popisnih pol in drugega gradiva", je opozoril deželni svetnik Gabrovec. V kratkem naj bi tudi Dežela objavila gradivo na svojih straneh.

V odgovoru je Savino zagotovila, da naj bi bilo gradivo v slovenščini že na voljo na uradnem spletnem naslovu Istat, česar pa, po morda ne dovolj natančnem pregledu, ne potrjujejo. Vsekakor pa je bilo gradivo v slovenščini pripravljeno in menda tudi že razdeljeno vsem področnim enotam, ki bodo operativno izpeljale popis kmetijstva. "Prevedeno je bilo tudi prvo informativno pismo, ki pa so ga naši kmetje že prejeli izključno v italijanščini. Komu služijo torej prevodi, ki ležijo v predalih?" se je v svoji repliki spraševal Gabrovec, ki sedaj poziva vse naše kmete, naj se poslužijo pravice do slovenskih popisnih pol in prav tako pravice do stika s slovensko govorečimi popisovalci, ki so obenem domačini.

mentacija navedenih javnih razpisov je na razpolago na spletni strani Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu <http://www.uszs.gov.si/> in spletnem portalu <http://www.slovinci.si/>. Dokumentacijo pa zainteresirani lahko dvignejo tudi v tajništvo Urada vsak dan med 9. in 14. uro in tudi na vseh diplomatsko-konzularnih predstavništvih Republike Slovenije v času uradnih ur. Skrajni rok za oddajo vlog je 26.11.2010. Vsa dodatna pojasnila in informacije je mogoče dobiti na Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu vsak dan med 9. in 14. uro, tel: 01 230 80 00, faks: 01 230 80 17 ter po elektronski pošti na elektronskem naslovu urad.slovinci@gov.si.

Prejeli smo

Z velikim ogorčenjem in osuplostjo sem prebrala, kar je bilo napisano v rubriki Klop na račun Sveta slovenskih organizacij. Te navedbe so žaljive in neokusne in čudim se, da je Primorski dnevnik to objavil. V imenu Zveze slovenske katoliške prosvete, ki je članica Sveta slovenskih organizacij, izražam solidarnost njemu predsedniku in izvršnemu odboru.

Franka Padovan
Predsednica ZSKP

V petek, 29. oktobra 2010, so bile objavljene v Klop, petkovi prilogi Primorskega dnevnika, neokusne navedbe na račun SSO. Take objave slabo vplivajo na ugled tega časopisa in pripomorejo k dodatnemu zaostrovanju znotraj slovenske narodne skupnosti v Italiji. Združnje cerkvenih pevskih zborov - Gorica izraža solidarnost predsedniku SSO in izvršnemu odboru.

Predsednica ZCPZ - Gorica
Prof. Lojzka Bratuž

Glede na neokusne navedbe na račun SSO, ki so bile objavljene v Klop, petkovi prilogi Primorskega dnevnika, izražam solidarnost predsedniku SSO in izvršnemu odboru. Take objave so proti vsakemu okusu in slabo vplivajo na ugled časopisa in pripomorejo k dodatnemu zaostrovanju znotraj slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

Janez Terpin

Po podatkih Caritas in fundacije Migrantes

V Italiji živi skoraj 5 milijonov priseljencev

Italija se pripravlja na praznovanje 150. obletnice narodnega in političnega zdinjenja. 18. februarja 1861 se je novi italijanski parlament kot ustaven predstavniški organ enotne države, ki je obsegala vse zgodovinske italijanske dežele (razen Veneta in dela papeške države z Rimom) prič sestal v Turinu, v pričakovanju čimprejšnje priključitve še Veneta in Rima. Že takrat ni bilo v novi državi dovolj kruha za vse njene prebivalce. Ti so se zato morali v vedno večjem številu izseljevati predvsem v Severno in Južno Ameriko. O tem so bile napisane številne knjige in strokovne razprave in v novejšem času izdelani tudi uspešni filmi. Posebno zanimivo in poučno je danes gledati dokumentarne filme o hudi usodi izseljencev in njihovi težavni umestitev v povsem nova okolja v tujih deželah.

Italija je bila namreč vseskozi tradicionalna država, ki je "izvažala" izseljence najprej v obe Ameriki, nato pa tudi v razvitejši evropske države predvsem za delo v rudnikih. Računajo, da je, recimo, z območja dežele Veneto v zadnjem stoletju odšlo v svet iskati kruh in boljše življenje preko dva milijona prebivalcev, katerih nasledniki ohranjajo kulturne in druge stike s svojimi izvornimi kraji. Zato je danes težko razumeti, da se je prav v Venetu razvil tako brezobziren odpor proti današnjim zunanjim priseljencem ne samo iz afriškega in azijskega sveta, ampak tudi iz vzhodnih evropskih držav, vključno tistih, ki so pred leti postale članice Evropske unije. Še posebno nezaželeni so Romi. Glavni izgovor za odklanjanje tujih priseljencev je, da odjedajo delovna mesta domačemu prebivalstvu in da so po svoji naravi nagnjeni k hudemu prestopništvu. Kljub vsemu temu pa iz statističnih podatkov izhaja, da se je v zadnjem obdobju prav v Venetu najbolj povečalo število priseljencev. To med drugim

dokazuje, da je prav v tej deželi največja potreba po tuji delovni sili, ker nekaterih težjih del domačini nočejo več opravljati ali se jim zdijo poniževalna, kot so, recimo, hišne pomočnice ali negovalke starih in nepokretnih ljudi.

Italijanska cerkvena dobrotelna ustanova Caritas in fundacija Migrantes sta v svojem zadnjem poročilu o priseljenih v Italiji za le-

pomeni 13% vseh rojstev v Italiji. Poleg navedenih redno naseljenih je po omenjenem poročilu trenutno v Italiji še od 500 do 700 tisoč nelegalnih priseljencev.

V Furlaniji Julijski krajini je 31. decembra 2009 živelo sto tisoč tujih državljanov. Omenjeno poročilo navaja oceno, da je naša dežela druga po najboljših pogojih za vključitev priseljencev v družbeno stvarnost, na prvem mestu pa je v tem pogledu Emilija-Romagna. Trst, Gorica in Pordenon so v deseterici najbolj odprtih pokrajin za sprejemanje priseljencev. Tuji priseljenci v Furlaniji Julijski

tošnje leto objavili precej točne podatke o prisotnosti tujih priseljencev v državi in v posameznih italijanskih deželah. Uvodoma najprej ugotavljata, da se je število priseljencev v Italiji v zadnjih dvajsetih letih 20-krat povečalo. Leta 1990 jih je bilo namreč približno pol milijona, zdaj pa jih je skoraj pet milijonov ali sedem odstotkov vseh prebivalcev (56 milijonov). V poročilu je navedenih točno 4.910.000 priseljencev, ki so v Italiji redno naseljeni, čeprav niso zabeleženi v občinskih anagrafskih uradih. Največ priseljencev pripada romunski skupnosti (21% vseh priseljencev). Sledijo Albanci (11%) in Maročani (10,2%). Približno 23% vseh priseljencev živi v Lombardiji, to se pravi 932 tisoč, v sami milanski pokrajini jih je 401.190, v rimski pokrajini pa 405.657.

V letu 2009 se je staršem priseljencev rodilo 77.148 otrok, kar

krajini predstavljajo približno 8% deželnega prebivalstva. V zadnjih sedmih letih se je v naši deželi njihovo število povečalo za 135%, v sosednjem Venetu pa za kar 235%.

Največ tujih priseljencev v FJK je v videmski pokrajini, najvišji odstotek glede na celotno prebivalstvo pa dosežejo v pordenonski pokrajini, tako da njihov delež v šolah znaša 14%.

Naj spomnimo, da Italija v zadnjih letih beleži rahel porast prebivalstva predvsem po zaslugi zunanjih priseljencev, ki jim politične oblasti niso naklonjene. Enako velja tudi za našo deželo Furlanijo Julijsko krajino (ki ima 1.230.000 prebivalcev po podatkih iz leta 2008), v manjši meri tudi za tržaško in goriško pokrajino. V Trstu sta najbolj številni srbska in romunska skupnost, ki nudita delovno silo predvsem v gradbeništvu.

Alojz Tul

Urad Vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu Javni razpisi za leto 2011

Na podlagi Zakona o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja (Uradni list RS, št. 43/06, 76/10) in Uredbe o izvajanju finančnih podpor za ohranjanje in razvijanje slovenske identitete zunaj Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 139/2006), je Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu dne 22.10.2010 objavil Javni razpis za razpisno področje A: finančna podpora avtohtoni slovenski narodni skupnosti v zamejstvu v letu 2011 in Javni razpis za razpisno področje B: finančna podpora Slovincem po

svetu v letu 2011.

Na javna razpisa se lahko prijavijo tako pravne kot fizične osebe iz tujine kakor tudi posamezniki, ustanove, društva, organizacije in poslovni subjekti, ki v Republiki Sloveniji delujejo na področju povezovanja in sodelovanja s Slovenci v zamejstvu in po svetu. Prednost bodo imeli projekti, ki se ob 20. obletnici samostojnosti Republike Slovenije navezujejo na srečanje vseh Slovencev meseca julija 2011 v Ljubljani, ter projekti, ki se nanašajo na skrb in ohranjanje arhivskega gradiva Slovencev po svetu. Doku-

Predsednik SSO interveniral pri poslancu PDL

O financiranju slovenskih organizacij

Predsednik Sveta slovenskih organizacij dr. Drago Štoka je pri deželnem koordinatorju PDL, poslancu Isidoru Gottardu, interveniral v zvezi s problemom financiranja slovenskih organizacij v Deželi Furlaniji Julijski krajini. Večletni finančni zakon, ki bo kmalu v razpravi v poslanski zbornici, predvideva namreč velik rez (preko dveh milijonov

evrov) za slovenske organizacije. Poudarjajoč nujnost, da se vlada sooča s podedovanim zaskrbljujočim javnim dolgom, je poslanec Isidoro Gottardo zagotovil dr. Dragu Štoki, da bo pri osrednji vladi naredil vse potrebne korake, da ne bodo temeljne jamstvene postavke slovenske manjšine v Italiji nikakor oškodovane.

Na dnu...

NE, DA BI RAD
ŽURAL PRAV TOLIKO
KOT BERLUŠKONI...

...A MENI
NE OSTANE
NIKOLI NIČ!

Povejmo na glas

Za krepitev sodelovanja z Novo Gorico

Že mnogokrat smo na tem mestu naglasili prepričanje, kako bistveno in koristno za vse je sodelovanje med Gorico in Novo Gorico. Razlog, da to prepričanje osvetlimo ponovno, so nedavne občinske volitve v Sloveniji s posebnim poudarkom na ožjem ter širšem novogoriškem območju. Prav gotovo je najvidnejša sprememba, ki je po teh volitvah nastala, dejstvo, da je Mirko Brulc po dveh mandatih zapustil župansko mesto, ker se želi kot poslanec posvetiti delu v Državnem zboru. In kot na tem mestu želimo vse najboljše novemu županu Mateju Arčonu, tako velja izreči Mirku Brulcu in v zadnjem času tudi Darinki Kozinc vse priznanje za napore, ki sta jih uspešno vlagala v sodelovanje med obema Goricama in toliko bolj v sodelovanje s slovensko narodno skupnostjo v Italiji, torej z nami. Mirko Brulc je s svojimi neutrudljivimi pobudami nedvomno izoblikoval visoko raven najraznovrstnejšega prepletanja na obeh straneh nekdanje meje. Vseh načrtov verjetno ni bilo mogoče uresničiti, toda njegova zamisel tukajšnjega evropskega prostora je na obzorju prihodnosti zelo jasno zarisana. Kar pa je nemara najbolj dragoceno, si je sosednji novogoriški župan ob siceršnjih številnih obveznostih zares mnogokrat vzel čas, da je obiskoval naše prireditve, naše delovanje spremljal s svojo prisotnostjo in nam bil s tem vsem v veliko spodbudo. Seveda smo se ves čas zavedali, in se bomo zavedali tudi v prihodnje, da je v tem prostoru temeljnega pomena povezano in usklajeno delo

obeh mestnih občin, goriške in novogoriške, ker pač tovrstna usmeritev že sama po sebi odpira pot vsem drugim pridobitvam, med njimi predvsem plodnim stikom med nami tostran nekdanje meje in bližnjo matično državo Slovenijo. In treba je priznati, da sodelovanje med obema mestoma obstaja, da pa bi bilo lahko dosti močnejše - za marsikoga bi močnejše dobesedno moralo biti. To pa je vsekakor stvar prihodnosti, kjer ne velja odnehati, ampak vztrajati, saj je več kot na dlani, da so pristranejši odnosi med mestoma v prid vsem, bodisi v kulturnem bodisi v gospodarskem smislu. Ni namreč malo izvedencev mnenja, da je srečnejša ekonomska prihodnost obeh Goric v prvi vrsti odvisna od tega, koliko bo med obema mestoma zares trdnega sodelovanja. Zato prizadevanja za še boljše odnose in globlje razumevanje v nobenem primeru ne smemo opuščati. Pri tem nas na poseben način obhaja gotovost, da si bosta nov novogoriški župan Matej Arčon in njegova uprava v smeri sodelovanja prizadevala odločno in zavzeto ter šla našim željam naproti, k čimer nas ne nazadnje spodbuja Evropa kot ideja povezovanja in premagovanja še zadnjih zadržkov daljne preteklosti. Slednjič smo prepričani, da si bodo tudi v tukajšnjem širšem prostoru, ki ga ne smemo prezreti, za isti cilj enako prizadevale še vse druge bližnje občine na tej in oni strani nekdanje meje in tako dale svoj nepogrešljivi prispevek k vse lepšemu skupnemu sobivanju.

Janez Povše

POGOVOR Jaka Lakovič, kapetan slovenske košarkarske izbrane vrste

Na Doberdob me vežejo zelo lepi spomini!

Jaka Lakovič je pred kratkim postal kapetan slovenske košarkarske reprezentance. To je samo zadnje od številnih odlikovanj, ki jih je bil v svoji profesionalni karieri deležen slovenski košarkar, danes član evropskega prvaka Barcelone. Gre namreč za atleta, ki se je na najvišjem nivoju najprej uveljavil v košarkarsko napredni Grčiji in se nato preselil h katalonskemu velikanu, pri katerem je poleg Evrolige osvojil tudi več državnih naslovov. V vlogi kapetana pa je avgusta popeljal slovensko reprezentanco do končnega osmega mesta na svetovnem prvenstvu. O Lakoviču bi lahko res veliko povedali, mnogi pa ne vedo, da segajo njegove korenine v zamejstvo: njegov oče je doma iz Doberdoba. To je bilo idealno izhodišče za začetek našega pogovora.

Ob začetku našega klepeta seveda ne moremo mimo vaših korenin. Vi ste družinsko povezani z zamejstvom, vaš oče je iz Doberdoba, ki ste ga in ga še vedno tudi sami redno obiskujete. Kako bi opisali vašo vez z očetovo vasjo?

Jaz sem z Doberdobom povezan po svoji družini. Moj oče je od tam doma. Tam še vedno živi pomemben del moje družine in moji sorodniki. Ko sem bil še otrok in najstnik, sem v Doberdobu vsako poletje preživel kakih deset dni ali dva tedna. Zato ohranjam to vasico, Doberdob, vedno v zelo lepem spominu.

V Doberdobu ste torej preživel predvsem poletne dni. Ste vas tudi kako drugače spoznali? Imate poleg bratrancev tudi druge prijatelje?

Ja, saj če nekoliko v šali povem, celotna vas Doberdob je navsezadnje ena večja družina. Med poletnimi počitnicami, ki sem jih tam preživel, smo vseskozi tekal po vasi. V vsako drugo hišo smo hodili na "panine", na okusen pršut. Spoznal sem v bistvu celo vas. In oni so tudi mene spoznali. Igrali smo se z ostalimi otroki na občinskem igrišču: tam se je vse dogajalo. Doberdob ni zelo velik, zato sem lahko spoznal kar precej ljudi. In, naj še enkrat ponovim, na to vas me vežejo res zelo lepi spomini.

Kako ste v zadnjih desetih letih, ko ste profesionalno po Evropi in po svetu, ohranjali stik z rodno vasjo vašega očeta?

Predvsem po sorodnikih. Sedaj je sicer časa na razpolago zelo malo. Vsako leto pa se potrudim, da svoje domače obiščem: ko imam kak prosti dan, se rad zapeljem v Doberdob. Skupaj preživimo tako nekaj časa: tega se zelo veselim. Rad bi namreč še naprej ohranjal stik z Doberdobom, čeprav je danes to veliko težje. Vseskozi sem odsoten, nikoli me ni doma.

Se vam zdi, da so se ljudje ali da se je vas v tem času kaj spremenila?

Doberdob se je v vseh teh letih zelo

malo spremenil. Čeprav sem sam starejši in čeprav sta se zamenjali morda dve generaciji, se ljudje niso zelo spremenili. Vsi, ki so me gostili v mojih otroških letih, so še v Doberdobu. Tudi vas ni doživela velikih sprememb.

Poleti ste postali častni občan Doberdoba. Takrat ste vas nazadnje obiskali: odprli ste tudi novo igrišče, za katero ste sami prispevali koše...

To je bil zelo prijeten občutek. Že samo povabilo in imenovanje za častnega občana mi je veliko pomenilo. To je navsezadnje vas mojega očeta in tam sem preživel zelo lepe trenutke. Ob tej priložnosti sem tudi podaril koše in opremo igrišča. Organizirali smo prijateljsko tekmo med selekcijo mladih zamejskih košarkarjev in mladincev ljubljanskega Slovana, ekipe, v kateri sem sam odrasčal.

Ob tem pa je bila tudi revijalna tekma, na kateri ste z vaščani tudi sami zaigrali...

Ja, res. Tudi sam sem zaigral kakih pet minut. Bil je zelo lep dogodek, ki se je zavlekel v pozne večerne ure. Menim, da so se vsi vaščani imeli zelo lepo. Jaz pa še bolj.

No, vrniva se od spominov na sedanjost. Letošnje svetovno prvenstvo je imelo za vas poseben pomen: nosili ste namreč kapetanski trak. Kako se počutite v tej vlogi, ki je za vas nova?

Biti kapetan slovenske reprezentance je zame predvsem velika čast. Prinaša pa tudi kar nekaj odgovornosti. Biti moraš vzor vsem reprezentantom, tudi pri malenkostih, ki potekajo mimo igrišča: kapetan si na primer ne sme dovoliti, da bi zamudil kosilo. Hkrati pa mora kapetan obdržati določeno držo tudi na igrišču: ne sme nepremišljeno

reagirati, mora imeti kapetanski imidž, v vsaki stvari mora biti popolnoma prisoten. To je včasih utrudljivo, a taka je kapetanska vloga. In jaz sem na to ponosen.

Prejšnji reprezentančni kapetan Rašo Nesterovič vas je tudi v javnosti "okronal" za svojega naslednika. Dejal je, da ste ti, ki ste za kapetansko vlogo

Foto Rok Lesjak

najprimernejši. Kako ste sprejeli njegov "bлагослов"?

Lepo je, da je Rašo to povedal. Že deset let sem v reprezentanci, vedno sem bil prisoten. Igral sem v velikih evropskih klubih, kakršna sta Panathinaikos in Barcelona, ki je moja zdajšnja ekipa. Pred sabo sem doslej vedno imel velike in pomembne kapetane, v vseh ekipah pa sem tudi sam igral pomembno vlogo. Odgovornost, ki jo prinaša kapetanski trak, mi zato ni tako tuja.

Kdo je vaš vzor? Od koga ste se učili kapetanskega poklica?

Poudaril bi predvsem Friska Alvertisa, kapetana Panathinaikosa, ko sem sam bil v Grčiji, in svojega predhodnika v slovenski izbrani vrsti, Raša Nesteroviča.

Kako pristopate k posameznim soigralcem? Kakšna je vaša metoda?

Karakterialno sem perfekcionista. To se pozna tudi na igrišču. In prav to zahtevam tudi od vseh soigralcev. Velikokrat se zgodi, da sem na treningih zahteven, včasih tudi dvignem glas. Zavedati pa se moram, da reakcija vsakega soigralca ni enaka. Z Goranom Jagodnikom ali Urošem Slokarjem si lahko privoščim glasnejše govorjenje: vesta, da je to samo, ker želim boljše. Z mlajšimi soigralci pa je večkrat potreben drugačen pristop. Morebitne graje jemljejo negativno. Zunanaj igrišča pa želim soustvariti imidž reprezentance, ki mora imeti svoj "kult". To se začneja z že omenjenimi malenkostmi. Ko

nastopamo za Slovenijo, smo navadno tudi vsi enako oblečeni: že iz teh stvari se ustvarja reprezentanca. Na teh temeljih lahko potem gradiš "končni izdelek", ki mora biti v ponos celotni državi.

Kapetan mora biti torej psiholog, odgovornost pa mora nase vzeti tudi v trenutkih napetosti, ki so pri ekipnih dinamikah vedno prisotni. Kako ste se s tem soočili?

Tudi v tem segmentu je potrebno veliko psihološkega dela. Tega pa nisem najbolj več in potrebujem pomoč starejših soigralcev, trenerjev in vodstva reprezentance. Pomembno je, da v teh trenutkih nisem sam. Za mano mora stati cel reprezentančni štab: teh težav

ali slej vrnila vsaj med šestnajst najboljših v Evropi. Tako bi se ponovno dvignila popularnost košarke pri nas. Drugič pa, pri nas se zelo malo daje poudarek na mladinski sektor. V klubih ni več priliva mladih talentov, nivo košarke se zato zmanjšuje. To je največji problem.

Zakaj se z mladimi danes slabše dela? Ali, če nekoliko obrnem vprašanje, kje so danes tisti kadri, ki so vzgojili talente vaše generacije?

To je zelo težko pojasniti. Selektorji, ki so nas trenirali, ko smo bili še mladinci, so danes trenerji članskih ekip. Čuti se pomankanje trenerjev, ki bi delali z mladimi. Vsi trenerji si želijo delati v velikih klubih, niso pa pripravljeni prevzeti mladinskih ekip. Dejstvo pa je, da je zelo neumno prepustiti mlajše generacije neizkušenim trenerjem. Manjka nam občutljivosti za to tematiko: tudi Slovenska košarkarska zveza bi se morala problematiki strokovne vzgoje mladih košarkarjev veliko bolj posvečati. Košarkarska legenda Peter Vilfan je pred kratkim v izjavi dejal, da bi njegova generacija lahko brez velikih težav pometla z večino današnjih reprezentanc. Kako ocenjujete njegove besede?

Take izjave stojijo po mojem mnenju na trhljih nogah. Košarka je bila takrat zelo različna. Več je bilo fines, več je bilo tehnike. Bolj so izstopali talenti. Danes je košarka neprimerno bolj fizičen šport. Veliko je kontakta, bolj se uporablja moč. Zato ne moremo govoriti, da je bilo več talenta takrat. Ker je bilo manj fizičnega stika, so talentirani igralci lahko bolj izstopali.

Biografija

Foto Rok Lesjak

Jaka Lakovič je bil rojen 9. julija 1978 v Ljubljani. Košarko je vzel kot deček. Svoje prve izkušnje na parketu si je nabral pri ljubljanskem Slovianu. Tam se je kot mladinec naučil košarkarskih prvin in se v sezoni 2001-2002 preselil v novomeško Krko. Lakoviča je pot nato popeljala v Grčijo, kjer se je takoj počutil kot doma. Bil je med glavnimi nosilci igre in odlično pripomožek k osvojitvi štirih prvenstev med leti 2003 in 2006 in treh grških pokalov. Njegova najboljša sezona je bila 2004-05: takrat je bil imenovan za najkoristnejšega igralca grške prve lige in grškega pokala. Imenovan pa je bil tudi v drugo idealno peterko Evrolige. V Barcelono je prestopil leta 2006. Tudi v katalonski prestolnici je Lakovič pokazal, kaj zmore: s soigralci je osvojil špansko prvenstvo leta 2009, dva španska pokala. Krona kariere pa je bila nedvomno letošnja osvojitve najprestižnejše litorike, Evrolige. V slovenski reprezentanci nastopa vse od leta 2001 in je eden od njenih "najzvestejših" članov. Po odhodu Raša Nesteroviča je Jaka Lakovič prevzel kapetanski trak.

Torej gre za popolnoma drugačen način igre...

Ja, v prvi vrsti gre za to. Težko je reči, da bi oni res z vsemi pometal. V to se niti nočem spuščati. Gre za preprosto dejstvo, da se je košarka zelo spremenila. Postaja vse hitrejša, vse agresivnejša. Košarko igrajo danes že pravi atleti: takrat tega še ni bilo.

Dokaz za to je morda tudi dejstvo, da v tistih letih ni bilo govora, da bi kak Evropejec nastopal v NBA. Prva dva, ki sta za sabo pustila pomembno

sled, sta bila sredi osemdesetih Vlade Divac in Dražen Petrovič. Danes pa si NBA lige brez Evropejcev malodane ne moremo predstavljati.

Ja, res je. To pa ni bilo samo zaradi kakovosti igralcev. V zadnjih desetletjih se je košarka močno globalizirala. Tudi to je razlog, zakaj je danes toliko Evropejcev v ligi NBA. Res pa je, da je evropska košarka opravila velik korak naprej naproti ameriški košarki. Tudi način igranja v Evropi je danes veliko bolj podoben ameriškem: fizična plat se vse bolj poudarja. Po mojem mnenju v naslednjih petih ali desetih letih razlik sploh ne bo več. Pretok evropskih in ameriških igralcev bo še veliko večji.

No, takrat so tudi evropske reprezentance igrale kvečjemu proti univerzitetnim ameriškim izbranim vrstam in bile navadno poražene. Danes pa Evropejci lahko uspešno igrajo tudi proti profesionalnim košarkarjem iz lige NBA, če le ne gre za superzvezdnike kova Kobeja Bryanta ali LeBrona Jamesa...

Seveda, to je res. To je najočitnejši dokaz, da se je evropska košarka približala ameriški.

Kaj pa vaša kariera?

Moja kariera se je razvila zelo lepo. Za odskočno desko sem imel novomeško Krko: takrat sem igral v Evroligi. Že po eni sezoni sem prestopil k evropskemu velikanu Panathinaikosu. Tam sem odigral štiri zelo uspešne sezone. Potem sem prestopil k Barceloni, kjer sem junija končal svojo peto sezono, pripravljam pa se na šesto v modrordečem katalonskem dresu. V vrhunskih evropskih ekipah sem preživel deset let, na kar sem zelo ponosen.

Kako je s ponudbami iz lige NBA?

Ja, bilo jih je kar nekaj, v glavnem v poletju pred podpisom za Barcelono. Odločil pa sem se ostati v Evropi. Raje sem bil nosilec igre v evropskem velikanu kot pa deveti ali deseti igralec v ligi NBA.

Od kod pa so prišle ponudbe iz

ZDA? Zame so se zanimali Detroit Pistons, Golden State Warriors. Po svetovnem prvenstvu na Japonskem pa so me poklicali tudi iz ekipe Miami Heat. Detroit Pistons in Miami Heat. Govorimo o prvakah v ligi NBA v zadnjih letih...

Ja, res je. Ampak več mi je pomenilo, da sem ostal v Evropi in da sem v vrhunskih evropskih klubih nosilec igre, kot pa da bi v ZDA igral obstransko vlogo.

Andrej Černic

Jaka Lakovič v prodoru na tekmi slovenske reprezentance (foto Rok Lesjak)

Potrebno jih je srečati in videti..., julij 2009

Albanija in njene rane

Karitas že vrsto leto podpira misijonsko delo zdravnic s. Mirjam Praprotnik, ki od leta 1992 v Draču pomaga bolnim in najrevnejšim ljudem. Tudi letos je Karitas del sredstev, ki so bila zbrana v postni akciji "Ne pozabimo", namenila humanitarni pomoči ljudem v Draču, Skadru in Rreshënu, kjer delujejo Hčere krščanske ljubezni ali Sestre usmiljenke, kot jih imenujemo. Danes je v vseh treh sestrskih hišah 17 sester in štiri novinke. Gostoljubno hišo v Draču sva obiskala skupaj z odgovornim urednikom revije Ognjišče mag. Božom Rustjo. Za pomoč pri pretovarjanju in težkih delih se je pridružil prijatelj in dolgoletni sodelavec Slovenija – Albanija, prostovoljec Andrej Jeklar. Poleg nas je bila v tem času na obisku tudi namestnica odgovorne urednice revije Jana novinarka Sonja Grizila z možem, nekdanjim diplomatom, novinarjem in publicistom Antonom Rupnikom. Namen njenega obiska je bil spoznati delo in življenje s. Mirjam, ki je bila v letošnjem letu nominirana za Slovenko leta. Zanimiva družba, vsak med nami je imel možnost svojega zornega kota spoznati delo in življenje sestrsk skupnosti,

turnem področju, predvsem pa vidne pričevalke krščanske ljubezni do bližnjega. Generalni tajnik Slovenske karitas Imre Jerebic mi je ob povabilu, da obiščem Albanijo, povedal, da zdravstveno stanje 83-letne zdravnice s. Mirjam ni najboljšo, vendar mi je bilo, ob njenem stisku roke in objemu, takoj jasno, da ta mala, živahna žena ne želi govoriti o sebi, ker ima preveč skrbi in načrtov, kako pomagati ljudem, ki so, v sicer razvijajoči deželi, še vedno na družbenem dnu. Zanimiv je bil tudi njen komentar v zvezi s številnimi priznanji in pohvalami, ki jih je bila deležna na civilnem in cerkvenem parketu: "Jaz pohval ne potrebujem, če me že kje opazijo, sem vesela le, če mi dajo dar za uboge". V dveh dneh res ne moreš spoznati dežele in vseh njenih ran, kljub temu sem popolnoma prepričana, da je prepotrebna pomoč, ki pride iz Slovenije in tudi od drugih, oplemeniteni z ljubeznijo in delom usmiljenk. V nekaj stavkih bi

jih posredujem naprej. Ne kot potpis ali zgodbo, temveč kot glas vprijočih v puščavi. Že prvi večer smo s terenskim vozilom, ki so ga sestre prejele iz sklada MIVA, obiskali barakarsko naselje brez osnovne infrastruk-

Zdravnica in sestra usmiljenka dr. Mirjam Praprotnik

ture, kjer je vsa kanalizacija speljana v nepokrite jarke in se smrad širi po okolici. Na poti, ki ji ne moreš reči cesta, sem bila presečena nad spoštljivim odnosom ljudi. Tu vidiš ob poti ogromno živali in ljudi, predvsem otrok in mladih. Vidi se, da so sestre tukaj stalne gostje, vsi jih poznajo in pozdravljajo. Obiskali smo mater s petimi odraslimi otroki, od teh sta dva prizadeta. Težko bi z eno besedo opredelila vlogo sestre, ki za to družino skrbi; za mater je upanje in podpora, za prizadeta sinova skrbna negovalka, sinu, ki se šola, pomaga s šolskimi potrebščinami, dvema odrasločima dekletoma, ki nališpani čakata princa v lepem avtomobilu, pa odkriva pasti sodobne družbe. Naslednji dan je bilo na vrsti podobno naselje v Skadru; zgodba se ponavlja, revščina v pravem pomenu besede... starši, otroci, bolniki, vsi živijo navadno v enem prostoru, v večini zane-marjeno in brezupno, oči se jim zasvetijo, ko vstopi sestra, jih po-boža, povpraša, kako in kaj, ter iz-roči torbico s hrano, pleniciami, oblekami, posteljnino. Zelo se me je dotaknil obisk mlade matere, ki je že sedem let priklenjena na posteljo. Ko je zbolela, jo je mož skupaj s sinom pripeljal nazaj k staršem, ki so jo negovali, sedaj

so starši umrli, desetletni sin obiskuje šolo, hrani bolno mamo in vodi gospodinjstvo. Sestre prihajajo vsak dan, jo umijejo, namažejo ranjen hrbet, preoblečejo posteljnino, operejo in tako dan za dnem, leto za letom. Bolna gospa je po vzgoji muslimanka, toda njen Bog se zrcali v sestrah. Resni fantov obraz pa je v hipu postal vesel, ko mu je sestra povedala, da bo naslednji dan pripeljala kolo, ki je prišlo iz Slovenije.

Moralni, družbeni, krščanski in osebni šok sem doživela ob obisku smetišča. Ne poznam besede, s katero bi lahko opisala dogajanje tukaj. Nepregledna ravnina kupov smeti, kjer živijo in po katerih rijejo in brskajo prašiči, psi, krave in ljudje. Da, predvsem ljudje, in to največ otroci in mladi. Težko ugotoviš, ali so prašiči, fantje, dekleta res temni ali so tako umazani. Tisti trenutek, ko smo se ustavili, jih je bilo okrog nas dvajset in več. Sestre so povedale, da so v večini nepismeni, otroci, ki niso nikjer prijavljeni, toda kar nekaj jih je lepo govorilo an-

gleško, italijansko. Prešinilo me je, kaj če so se morda naučili od takih obiskovalcev, kot smo mi? Postal me je sram, neskončno sram. Tisti trenutek sem bila prepričana, da je na dobrodelnem izpitu padla družba, Cerkev, še posebej sem se spraševala "Karitas, kje si, zakaj si"? Ob vrnitvi v sestrsko hišo je bilo na dvorišču veliko otrok, petje, igranje, molitev - imeli so oratorij, nič drugačen kot pri nas. To mi je nekako pomagalo vzpostaviti ravnotežje, da le ni vse tako črno, kot sem videla na smetišču. S. Mirjam pa je medtem sedela v svoji lekarni, sprejemala ljudi in jim delila zdravila. V tem malem, skromno, a zelo skrbno urejenem prostoru sem čutila podobno svetost kot v njihovi kapeli, kjer dan za dnem nabirajo moči za delo, ki bi bilo brez Božje previdnosti nemogoče. Ta Božja previdnost je tudi tokrat potrkala na srca vseh ljudi, ki ste darovali za nakup hrane in drugo uporabno blago... Hvaležna sem Bogu, da vam lahko sporočim zahvalo drage prijateljce s. Mirjam, njene sestrsk skupnosti in ljudi, ki bodo pomoč prejeli, seveda sporočam tudi prošnje za pomoč naprej.

Jožica Ličen

vsem pa nam je bilo skupno: sestre usmiljenke so tu nosilke vseh oblik pomoči; na socialnem, zdravstvenem, vzgojnem in kul-

želela podeliti z vami svoje občutke ob obisku nekaterih družin in krajev, ki mi še vedno prihajajo pred oči in prosijo, da

Poslanica papeža Benedikta XVI. za 26. svetovni dan mladih (5) "Ukoreninjeni in sezidani v Kristusu ter utrjeni v veri" (Kol 2,7)

V zgodovini Cerkve so svetniki in mučenci zajemali iz slavnega Kristusovega križa moč za zvestobo Bogu vse do daritve samega sebe. V veri so našli moč za premagovanje lastnih slabosti in preseganje vseh težav. Apostol Janez pravi: "Kdo premaga svet, če ne tisti, ki veruje, da je Jezus Božji Sin" (1 Jn 5,5). Zmaga, ki izhaja iz vere, je zmaga ljubezni. Koliko kristjanov je bilo in so še žive priče moči vere, ki se izraža v ljubezni. To so bili tvorci miru, delavci za pravico, sooblikovalci bolj človeškega sveta, sveta po Božji volji. Kompetentno in profesionalno so delovali na različnih področjih družbenega življenja in učinkovito prispevali za dobro vseh. Ljubezen, ki izhaja iz vere, jih je pripeljala k zelo konkretnemu pričevanju v dejanjih in besedah. Kristus ni dobrina le za nas same, ampak je najdragocenejša dobrina, ki jo

moramo deliti z drugimi. V obdobju globalizacije bodite pričevalci krščanskega upanja po vsem svetu. Mnogo je namreč tistih, ki si želijo prejeti to upanje! Pred grobom prijatelja Lazarja, ki je bil mrtev že štiri dni, je Jezus, preden ga je priklical nazaj v življenje, rekel sestri Marti: "Če boš verovala, boš videla Božje veličastvo" (Jn 11,40). Tudi vi boste, če boste verovali, če boste vsak dan znali živeti in pričevati svojo vero, postali orodje, po katerem bodo drugi mladi tako kot vi našli smisel in veselje življenja, ki se rojeva iz srečanja s Kristusom!

6. Na poti na svetovni dan mladih v Madridu

Dragi prijatelji, znova vas vabim na svetovni dan mladih v Madrid. Z globokim veseljem pričakujem vsakega izmed vas osebno. Kristus vas želi utrditi v veri po Cerkvi. Odločitev za vero v Kristusa in hojo za njim ni

lahka, saj jo ovirajo osebne nezvestobe in številni glasovi, ki kažejo lažje poti. Ne prepustite se malodušnosti, ampak raje iščite podporo krščanske skupnosti in Cerkve! Skozi letošnje leto se marljivo pripravljajte na srečanje v Madridu s svojimi škofi, duhovniki ter odgovornimi za mladinsko pastoralo po škofijah, župnijah, združenjih in gibanjih. Kakovost našega srečanja bo odvisna predvsem od duhovne priprave, molitve, skupnega poslušanja Božje Besede in medsebojne podpore.

Dragi mladi, Cerkev računa na vas! Potrebujete vašo živo vero, ustvarjalno ljubezen in dinamizem vašega upanja. Vaša prisotnost v predstavi Cerkev, jo pomlaja in ji daje novega poleta. Zato so svetovni dnevi mladih milost ne le za vas, ampak za vse Božje ljudstvo. Cerkev v Španiji se dejavno pripravlja, da vas sprejme in sku-

paj z vami doživi radostno izkustvo vere. Zahvaljujem se škofijam, župnijam, svetiščem, redovnim skupnostim, cerkvenim druženjem in gibanjem, ki velikodušno pripravljajo ta dogodek. Gospod jih bo brez dvoma blagoslovil, Devica Marija pa naj spremlja to pot priprave. Ona je ob angelovem oznanilu z vero sprejela Božjo Besedo. Z vero je privolila v delo, ki ga je Bog vršil v njej. S tem, ko je izrekla svoj fiat, svoj 'da', je prejela dar velikanske ljubezni, ki jo je vodil do tega, da se je vsa podarila Bogu. Naj posreduje za vsakega izmed vas, da bi na prihodnjem svetovnem dnevu lahko rasli v veri in ljubezni. Zagotavljam vam svojo molitev in vas iz srca blagoslovlam.

Zavod sv. Družine v Gorici

Sestre so obeležile svoj prihod v naše mesto

Slovesno vzdušje je v soboto, 30. oktobra, zavelo v kapeli Zavoda svete Družine v Gorici. Tu je v prvih popoldanskih urah goriški nadškof Dino De Antoni s somaševalci, msgr. Oskarjem Simčičem, Cvetkom Žbogarjem, Jožetom Markužo, Marijanom Markežičem, Marjanom Kožlinom in dvema patroma s Svete Gore, vodil slovesno sveto mašo ob 100-letnici prihoda šolskih sester v Gorico. Službe božje se je udeležilo veliko sester iz raznih krajev Slovenije pa tudi iz Trsta, da bi počastile spomin na vse tiste sestre in duhovne voditelje, ki so zaslužni za vse, kar je bilo v teh dolgih letih storjenega najprej v prid sirotam, ki so se zatekle k sestram v nekdanje sirotišče, nato pa mladenkam in šolarjem, ki se še sedaj z veseljem popoldne za-držujejo v Zavodu sv. Družine ob

ob strani pri tej veliki človekoljubni nalogi. Sestre je primerjal Božji Materi zaradi ponižnosti in drugih vrlin, ki jih odlikujejo, ter zaradi vdanosti, s katero sprejemajo Božjo voljo.

Mašno daritev, ki so se je udeležili tudi drugi goriški verniki, je požlahtnilo milo, zelo kakovostno petje otroškega zbora Kraški cvet iz Trebča, ki ga že veliko let uspešno vodi sestra Karmen Koren.

Po obredu je zbor občuteno zapel še tri slovenske in prav toliko italijanskih pesmi. Za tem so udeleženci slavja ob video posnetkih, ki jih je pripravila sestra Andreja, lahko spoznali drobce iz zgodovine Zavoda sv. Družine iz Gorice, nekdanj sirotišča, in osvežili spomin na bližnje dogodke iz življenja tega zavoda in šolskih sester v njem, ki so za svoje delo letos prejele nagrado Kazimir Hu-

Foto DP

pisanju domačih nalog, pa tudi ob živahnem igranju. V zadnjih letih sestre, čeprav jih je vedno manj, namenjajo svoje moči ostarelim gospe, ki so našle pri njih varno zavetje v jeseni življenja. Sv. maša je vsa potekala v slovenskem jeziku, homilijo pa je nadškof posređoval v italijanščini in se v njej zaustavil pri ogromnem delu, ki so ga sestre opravile, tudi ob gradnji zavoda v začetku dvajsetega stoletja in njegovi popolni prenovitvi v 70. letih prejšnjega stoletja, in poimensko navedel duhovnike, ki so jim stali

mar; le-to podeljujejo Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, Kulturni center Lojze Bratuž in Združenje cerkvenih pevskih zborov.

Lepa spominska slovesnost se je končala ob bogato obloženih mizah in prijetnem kramljanju. Pomembni mejnik prisotnosti šolskih sester v Gorici bo v trajen spomen zapisan na spominskem obeležju, ki ga je izdelal kamnosek Možina iz Sel in ga bodo postavili ob vhod v Zavod svete Družine, ter v brošuri, ki je izšla ob tej priložnosti.

Trije izzivi za srečanje s Terčeljem

1. Filip Terčelj je velikan in prav je, da mu to priznamo ter se tega veselimo. To ni v nasprotju s ponižnostjo, nasprotno, napuh je, če ne opazimo, da je nekomu uspelo, če ne priznamo resnice. Prav je, da smo skromni in ponižni, toda to ni v nasprotju s hrepenenjem po neskončnosti, po nebesih, po uresničitvi našega zemeljskega življenja, po graditvi Božjega kraljestva, po doseganju kvalitete življenja in družbe. Ravno ponižnost omogoča ustvarjalnost in zrenje neizmerne bogastva vsakega človeka. Kdor se ima za boga, se ima za popolnega, popolnost pa ne potrebuje sprememb in izboljšav, torej tudi ni več razloga za ustvarjalnost. Zares ponižen je tisti človek, ki je pripravljen sprejemati velike izzive in slediti božjemu klicu. Živimo v (ne) kulturi, ki skuša brisati bistvo naše človečnosti in nam vsiliti potrošniško pojmovanje človeka, ki ima za svoje obzorje le še posedovanje potrošniških dobrin, ki prej ali slej končajo na smetišču. Ta smrtonosna miselnost hoče v nas uničiti hrepenenje po Neskončnem in po vsem, kar je veliko, s tem pa tudi našo sposobnost za velike izbire. Narod, ki se ne zaveda svojih korenin, svojih velikanov in ne zmore priznati veličine prednikov, nujno propade. Filip Terčelj je danes za nas protistrup za nihilizem, ki se nas polasča.

Sedanja papež v okrožnici Ljubezen v resnici pravi, da brez družbenega nauka Cerkve ni nove evangelizacije. Trditve, da se je Filip Terčelj bolj kot za vero boril za narod, kažejo na nerazumevanje tega, kaj vera sploh je. Take trditve so tudi predsodek, izgovor in laž ter pomenijo nepoznavanje Terčeljevega življenja. In končno: mar nas vera ne uči spoštovanja očeta in matere? "Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in ti bo dobro na zemlji". Filip Terčelj in drugi primorski Čedermaci so se zavzemali za preganjeni in ogroženi narod ravno v moči vere. Če bi zatajili narod, bi zatajili vero! Filip Terčelj je v prvi vrsti pričevalec pristne in polnokrvne vere, ki se ne zaustavi na cerkvenem pragu, ampak gre do konca. In prav ta vera je danes v krizi!

3. Terčelj je čista duša. Pogosto pa slišimo ravno nasprotno: "Terčelj je sporna osebnost" in "nekaj je že moral zagrešiti, da so ga preganjali in ubili". To so predsodki, ki kažejo na to, da smo sporne osebnosti mi sami, da smo sporni kot narod, saj se nismo pripravljali na razumen način pogovarjati o naši polpretekli zgodovini. Prav Filip Terčelj je lahko za slovenski narod smerokaz in priporočnik za našo spravo. Čeprav ni pripadal nobeni ideologiji, so ga vse takratne ideologije preganjale, mučile, onemogočale in ubijale. Ideologije so propadle, Filip Terčelj pa vedno bolj žari pred nami v vsej svoji veličini in nas opogumlja, da se tudi mi pogumno soočimo s še večjimi ideologijami našega časa. / Bogdan Vidmar

Svetovni kongres o katoliškem tisku v Rimu (2)

Katoliški tisk v digitalni dobi

Biti duša tega sveta

Drugi dan kongresa je bilo posebnosti deležno predavanje glavnega urednika vaticanskega dnevnika L'Osservatore Romano. Gian Maria Vian je posebej naglasil dolžnost katoliškega tiska informirati in formirati svoje bralce. Zastavil si je namreč vprašanje, kakšna so pričakovanja do katoliškega tiska. Pri tem je poiskal odgovor v starem krščanskem spisu prvih stoletij Pismo Diogenetu, kjer je o prvih kristjanih rečeno: "Kristjanov namreč ne loči od drugih ljudi ne zemlja ne jezik ne običaji. /... / vedejo se po običajih domačinov v obleki, hrani in drugem življenju, a vendar kažejo čudovit in po splošni sodbi nenavaden način življenja. /... / kar je v telesu duša, to so v svetu kristjani". Prav to zadnje naj bo vodilo katoliškega tiska: biti duša v tem svetu. Za pošteno obveščanje in dobro vzgojo velja vodilo Romana Guardinija o "katoliški viziji". To pomeni, da je katoliški tisk vedno vesoljen in krščanski v izročilu rimske Cerkve. Jezik, ki ga uporablja katoliški tisk, mora biti tak, da ga razumejo vsi, tudi razkristjanjeni ali neverujoči. To pomeni, da se je treba izogibati t. i. "cerkvenemu jeziku". Za nobeno religiozno tradicijo ni komunikacija tako bistvenega pomena kakor prav za krščansko ("Beseda je meso postala"), zato moramo biti posebej občutljivi, kako komuniciramo in koliko nas drugi razumejo. Pri univerzalni naravnosti pa ne

sme priti do zanikanja lokalnosti in individualnosti, saj je prav to odlika katolištva, ker upošteva oboje.

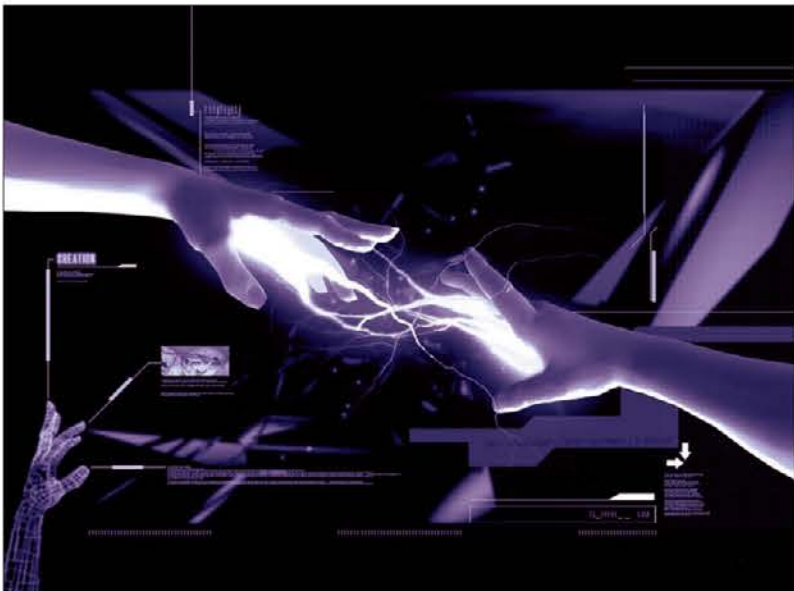
Francoski škof Stanislas Lalane, ki je bil tiskovni predstavnik ob svetovnem srečanju mladih v Parizu, je poudaril pomen svobode, dru-

so v Indiji manjšina in povrh vsega v posameznih državah preganjani. Po drugi strani pa imajo zaradi svojih šol, bolnišnic in struktur velik ugled.

Izkušnjo južnoameriškega medijskega sveta je posredoval Carlos Arturo Quineiro iz Čila. Udele-

nikarja dal tri nasvete: 1. išči najprej edinost, ne pa delitve, 2. naj te ne vodijo finančni motivi, 3. če si katoličan, bodi strokoven. Omenil je dobre izkušnje Financial Timesa in Wal Street Journala, ki sta uspešna časnika v času, ko vsi na Zahodu tožijo zaradi upadanja naklad. Odgovor za uspeh vidi v tem, ker znata bralcu profesionalno ponuditi zgodbo in ker trdno verjameta v to, kar delata. Posebej odmevna pa sta bila nastopa vaticanskega tiskovnega predstavnika p. Federica Lombardija in Johna Thavisa s CNS (Catholic News Service), ki že od leta 1981 dela kot urednik te agencije v Rimu. Oba sta omenila velik napredek Svetega sedeža na komunikacijskem področju. P. Lombardi je naštel tri značilnosti, ki vplivajo na dnevno obveščanje (hitrost, globalizacija in fragmentarnost), ter omenil lastne izkušnje. Prvi odziv na dogodek mora biti čim hitrejši. Zelo pomembna je povezanost s škofskimi konferencami in Cerkvami. Tako se bolje poznamo in hitreje odzivamo. Upoštevat je treba

fragmentarnost in različnost družbe ter delati za povezovanje in dialog. Posebna preizkušnja za Sveti sedež, je dejal, je bilo odzivanje ob duhovniških spolnih zlorabah. Pri tem je poudaril pomen kredibilnosti in transparentnosti v obveščanju. Cerkve ne sme ničesar prikrivati, ker s tem izgubi zaupanje. O razvidnosti pa je navedel papeža Benedikta XVI., ki je dejal, da mora biti Cerkve kakor steklena hiša, kjer lahko vsakdo vse vidi.

gačnosti, evangeljskosti katoliškega tiska in zatrdil: "Pričakujem, da je katoliški tisk stoodstotno katoliški v polnem pomenu besede. To pomeni živeti popolnoma v veri, ki so jo oznanili apostoli; pomeni, da je univerzalen in utrjuje krajevno in vesoljno občestvo". Povabil je medijske delavce in vse katoličane, naj sprejmemo izziv medmrežja.

Za njim je o pomenu katoliškega tiska in vlogi katoliške Cerkve v Indiji spregovorila Carole An-

žencem je prinesel čilsko zastavo, ki je bila med rudarji v zasutem rudniku. Izkušnje afriškega medijskega sveta, ki si šele utira pot, je prikazal Bernardine Mfumbusa s fakultete za komunikologijo univerze sv. Avgušтина v Tanzaniji. V popoldanskem delu programa so nastopili: Marcello Semeraro, škof iz Albana, Ludwig Ring-Eifel, direktor nemške tiskovne agencije KNA, in Anna Arco (Catholic Herald) iz Londona. Direktor KNA je kot vodilo katoliškega čas-

Kratki

Odprtje hospica v Torreanu di Martignacco (Videm)

V Torreanu di Martignacco je bilo v petek, 22. oktobra, odprtje novega hospica za onkološke bolnike. V prostorih doma za ostarele "Zaffiro" ga je uredila ustanova Onlus "Cure Palliative Mirko Špacapan - Amore per sem-pre", ki jo vodi zdravnica Manuela Quaranta Špacapan. Hospic nudi program za pomoč umirajočim in njihovim sorodnikom.

Pripravili so petnajst prostornih enoposteljnih sob, ki so opremljene z vsemi ustreznimi aparati in nudijo zdravniško oskrbo na visokem nivoju. Ustanova Onlus "Mirko Špacapan" je ob odprtju podarila še petnajst postelj, kar priča o nadaljevanju podpore, ki jo bo nudila hospicu. Poskrbeli bodo tudi za manjšo knjižnico in prostor za branje.

V sodelovanju z organizacijo A. F. P. O. (Associazione Friulana Psicooncologia) pripravlja Onlus tudi izobraževalni tečaj za približno štirideset prostovoljcev, ki se vsako soboto srečujejo v Plaianu di Pagnacco. Skupaj z videmsko sekcijo ustanove ANDOS (Associazione Italiana Donne Operate al Seno) so omogočili še delo psihologinji, s katero se bodo pacienti lahko posvetovali.

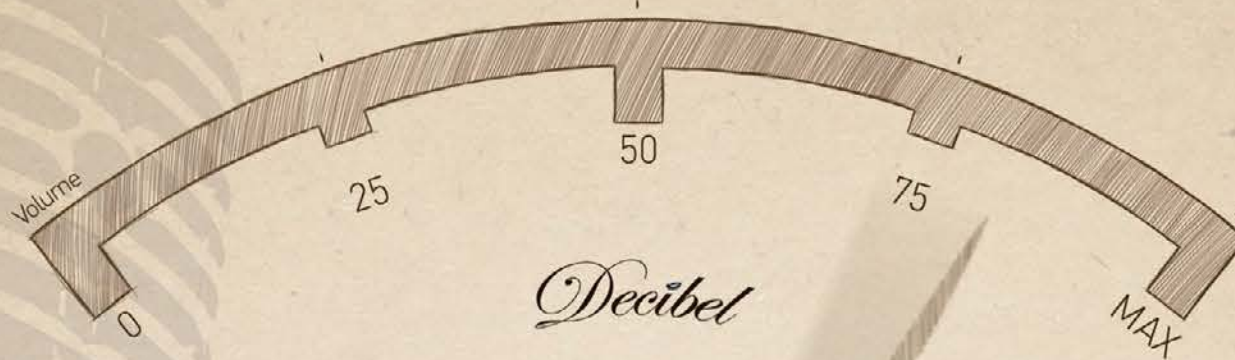
Gledališka predstava v župni cerkvi v Sovodnjah, posvečena A. M. Slomšku

Ob letu duhovnika bo v farni cerkvi v Sovodnjah, v nedeljo, 14. novembra, ob 18. uri, predstava, posvečena Antonu Martinu Slomšku, z naslovom Beseda da' besedo. V režiji Alexandra Tolmaierja in izvedbi Janka Krištofa bo v prvem delu slišati odmeven govor dr. Franca Sušnika, ki ga je imel 27. novembra 1935 v Mariboru. V drugem delu bo predstavljena znamenita Slomškova pridiga o jeziku, ki jo je imel na binkoštni ponedeljek 1838 v Možberku. Tretji del bo povzetek duhovnih vaj, ki jih je kot škof pripravil za svoje duhovnike. Besedila so sicer zgodovinska, vendar imajo svojo izpoved tudi v sedanjem času. Presegajo čas in krog poslušalcev in morejo odmevati tudi v našem srcu. Glasbeni okvir bodo sestavljale orgelske melodije in pesmi, ki izvirajo iz Slomškovega dela in ki jih bo izvajal Andrej Feinig. Pela bo pevška skupina Mozaik.

V času preporoda narodov smo imeli Slovenci moža, ki je kot duhovnik in škof oblikoval našo narodno zavest in jo polnil z duhovno vsebino. Ni se spuščal na raven plehkega nacionalizma, temveč je v narodu prebujal zavest bogastva kulturne dediščine.

JESUS

SAN PAOLO

◆ **phonostorie** ◆
knjiga + CDSO GLASOVI, KI SO DVIGNILI
GLAS ZGODOVINE

V novembru prva objava:

CHIARA LUBICH
TUTTO VINCE L'AMORE

Audio CD + knjiga z besedili ustanoviteljice Gibanja fokolarov, ki jih berejo Paolo Bonacelli, Giovanni Scifoni, Eleonora Mazzoni, Fabrizio Bucci in Giorgia Di Giovanni.

Samo z revijo Jesus za dodatnih 7,90 evra

Svoje izvide najdeš v trafikih, v župniji, na tel. št. 0248027575 ali po e-mailu vpc@stpauls.it

Uredila sta:

Kratke

V Kulturnem domu v Sovodnjah / Večer pogovorov o zasvojenosti

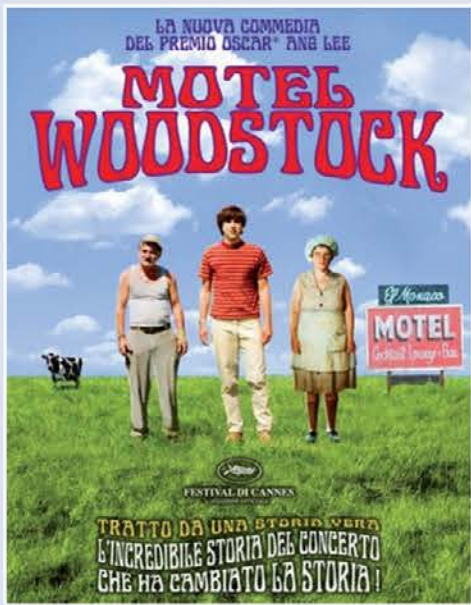
Zveza slovenskih kulturnih društev, Slovensko kulturno gospodarska zveza in Kulturno društvo Sovodnje v sodelovanju z večstopenskim šolama Doberdob in Gorica prireajo v petek, 5. novembra, ob 20. 30, v Kulturnem domu v Sovodnjah, Prvomajska ulica 73, večer pogovorov o zasvojenosti, vezan na kampanjo NE-ODVISEN. SI. Vabljeni so starši, učitelji, profesorji in vsi, ki bi radi dobili odgovore in postavili vprašanja o temi zasvojenosti (droge, alkohol, internet, igre na srečo), spletnih nevarnosti, reševanja in usmerjanja k pozitivnemu razmišljanju, odgovornosti staršev itd. Pogovor bo vodil Bojan Kodelja z mnogoletno izkušnjo vodenja radijskih oddaj na različnih slovenskih radijskih postajah, ki je bil moderator in povezovalc že na 70 podobnih strokovnih srečanjih. Navedene tematike bo razvijal psihoterapevt Miha Kramli, univerzitetni diplomirani teolog in vodja Centra za zdravljenje odvisnosti Nova Gorica ter sodelavec in soustvarjalec družbeno odgovorne kampanje NE-ODVISEN. SI. Ukvarja se s kemičnimi in nekemičnimi zasvojenostmi. Izkušnje si je pridobil v ZDA, v Nemčiji in Švici.

Prvi filmski pregled v organizaciji goriške pokrajinske mediateke

Mediateca. GO "Ugo Casiraghi" prireja filmski pregled z naslovom Od travnikov v Woodstocku do cest v Bronxu, ki raziskuje glasbene zvrsti v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. Na prvem srečanju, v četrtek, 28. oktobra, so na ekranu goriškega Kinemaxa predvajali film Motel Woodstock v režiji Anga Leeja, ki je nastal po knjigi Elliota Tiberja in je gledalce popeljal na znameniti travnik, kjer se je množica ljudi zbrala, da bi v imenu gesla peace, love and music izrazila svoj protest proti vojni v Vietnamu.

Filmu bodo sledili še drugi, ki bodo razkrili posebnosti glasbe iz šestdesetih in sedemdesetih let. Rdeča nit bogatega izbora filmov, ki bodo na sporedu v naslednjih tednih, so rock glasba in njene različice.

V četrtek, 4. novembra, ob 20.45., si bo mogoče ogledati film 24 Hour Party People - 24-urni žurjeri režiserja Michaela Winterbottoma, 18. novembra bodo predvajali Pink Floyd - The Wall v režiji Alana Parkerja, 25. novembra Berlin Calling v režiji Hannesa Stöhra in 2. decembra še Boyz n the Hood Johna

Singletona.

Pred vsako projekcijo bo mediateka gostila izvedence z glasbenega področja, ki bodo spregovorili o rocku, glasbenikih in drugih zanimivostih. Gosta prvega srečanja sta bila raziskovalec Luca Cossettini in strokovni sodelavec mediateke Silvio Celli. Vsa srečanja bodo v goriški mediateki ob 18. uri.

V času filmskega pregleda prireja Pixxelmusic tudi pet glasbenih večerov v Gorici in Novi Gorici, ki bodo namenjeni glasbenim smerem od sedemdesetih let dalje. Podrobnejše informacije so objavljene na strani www.pixxelmusic.com.

Čestitka Walterja Bandlja in Caterine Ambrosi županu Cerkna

Predsednik krajevnih skupnosti Podgora Walter Bandelj je s podpredsednico Caterino Ambrosi te dni poslal čestitko novemu županu občine Cerkno Miranu Cigliču, s katerim že dolgo časa uspešno sodelujeta. V čestitki županu Bandelj in Ambrosijeva izražata veselje ob izvolitvi in želita, "da bi tudi v prihodnje našli veliko priložnosti in možnosti za plodno sodelovanje".

Ob domačiji pri Komjančevih na Mocverju v Števerjanu

Prisrčno odkritje obeležja v spomin na briške žene

V jesenskem popoldnevu, v soboto, 30. oktobra, je med pozlatelimi in pordelimi listi trt na očarljivem koncu Števerjana, na Mocverju, ki je dobil ime po

reliefu, na katerem je prikazana briška žena s "kaštelom" na glavi. O tej figuri so vklesane besede: V mesto po tej poti / sladke češnje ste nosile, / tu ste se od truda odpočile, / ko ste tovor

vseeno hitele, da bi se čim prej vrnil domov, kjer so jih čakala utrudljivo delo na kmetiji in hišna opravila. Zahvalil se je vsem, ki so pripomogli k uresničitvi obeležja, družini Štekar,

tamkajšnjem nekoč bolj močvirnatem koncu briške vasi, ob domačiji pri Komjančevih je potekala zelo lepa prireditev v prijetno domačem duhu. Po želji in pripovedovanju gospe Marije Komjanc, ki že dolga leta živi v ZDA, se je porodila zamisel, da bi postavili spominsko obeležje briškim ženam, ki so pred drugo svetovno vojno dan za dnem neutrudno, seveda peš, večkrat bosopete, s "kaštelami" na glavi nosile v Gorico predvsem češnje in drugo sadje ter razne pridelke, da bi prislužile kaj denarja in s tem pripomogle k vzdrževanju navadno velike družine v časih, ki so bili še posebno hudi tudi za briške kmete. Obeležje stoji na Štekarjevem klanecu prav ob robu poti, po kateri so Brike s Cerovega, bližnjih vasi ter Dolenjega konca mimo Mocverja ob zori hodile v Gorico, in prav na kraju, kjer so se za trenutek ustavile, da bi si odpočile. Sestavljajo ga veliki kamni iz peščenjaka, ki jih je podaril Bogdan Ciglič iz Števerjana, umetniško postavitev letih pa si je zamislil Franko Žerjal, ki je naredil tudi osnutek

za trenutek odložile. / Hvala vam, briške žene, za težko zaslužen hleb kruha.

Jezikovni pregled teh misli sta opravila tudi Franko Žerjal in Lučana Budal. Sobotno domačo slovesnost, na kateri se je zbrala lepa množica domačinov, pa tudi ljudi iz Gorice, je povezoval predstavnik velike družine Komjanc, Simon, ki je toplo pozdravil števerjansko župano Franko Padovan, odbornika Marjana Drufovko in župana občine Brda Franca Mužiča ter povedal, da so uresničili misel skoraj 90-letne tete Marije, ki je kot otrok poslušala, kako so briške žene v skupinah po tri ali več, celo do petnajst, hodile po tej poti in se ustavljale pri njih za kratek počitek. Nekatere so bile starejše, druge mlajše in tudi noseče, a so

V mesto po tej poti
sladke češnje ste nosile,
tu ste se od truda odpočile,
ko ste tovor za trenutek odložile.

Hvala vam, briške žene,
za težko zaslužen hleb kruha.

Franku Žerjalu, umetniku Angelu Simonettiju, ki je na plošči iz nabrežinskega kamna izklesal podobo žene in verze, Bogdanu Cigliču, Romanu Komjancu, zidarskemu mojstru, in Lučani Budal. Nikolaj Pintar je prebral tudi odlomek iz Cankarjevega dela, v katerem pravi, da je mati 9x90-krat močnejša od moža. Prof. Darinka Sirk, zelo dobra poznavalka briške zgodovine, je podrobno opisala, kaj so

ženske, oblečene v dolga krila, s predpasnikom in ruto, zvezano na temenu, nosile v svojih košarah (maslo, jajca, zelišča, kanglico mleka, pa tudi malico: frtaljo, pogačo iz suhih fig, kanček žganja in čaj, ker niso hotele zapraviti denarja za kosilo v gostilni); tudi čevlje so si zavezale, saj so jih obuvale šele pred mestom, da bi se ne obrabili, in tehtnico. Otroci, ki so jih spremljali, so v Gorici ponujali cvetje in izkupiček je bil njihov.

Najslavesnejši sobotni trenutek je bil, ko sta gospe Aristeo Princič, ki je kot otrok spremljala mamo v Gorico, in Marija Nikolaučič, obe s Cerovega, oblečeni kot nekdanji briški ženi, z nekaterimi originalnimi deli oblačil, s svitkom in "kaštelom" na glavah, odkrili obeležje, ki ga je blagoslovil g. Alessio Stasi. Prijetno je bilo poslušati najstarejšo Števerjanko, 97-letno gospo Marico iz Ušja, poročeno Vogrič, ki je živo in duhovito pripovedovala, kako je tudi ona nosila prodajati v Gorico in kakšno je bilo tedanje življenje. Kako odločne, delavne in podjetne, trmaste v svojih odločitvah so bile in so še briške žene, je potrdila tudi županja Franca Padovan, ki je obenem zaželela, da bi se briški prostor spet zbližal in postal enoten. To željo je povzel tudi župan Mužič, ki je pohvalil

podvig Komjančevih. Prireditve so prepredale pesmi, v katerih so bile seveda protagoniste ženske; zlito so jih zapelje pevke zbora Brike pod vodstvom Gabrijele Mugerli. Ružna kapljica in domače jedi, ki so jih postrežljivo ponudili Komjančevi, so spremljale družabnost, ki je sklenila lepi dogodek, pomemben za ohranjanje krajevnih zgodovine.

Iva Koršič

Predstavitve sezone CTA (Deželnega središča za animirano gledališče)

Bogat program raznolikih ponudb za otroke

V prostorih Fundacije Goriške hranilnice sta v petek, 22. oktobra, umetniška vodja CTA, Deželnega središča za animirano gledališče, Roberto Pignaggio in Anrtonella Caruzzi predstavila pisano ponudbo letošnje sezone, ki se bo vila od novembra 2010 do maja 2011 in za katero napovedujeta kar 66 dogodkov, namenjenih otrokom različne starosti. Dvanajstič zapored bodo od 13. novembra do 26. februarja 2011 mrzle dni ogreli Zimski popoldnevi (Pomeriggi d'inverno). V dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž se bo vrstilo sedem predstav italijanskih in tujih lut-

kovnih skupin z dolgoletno tradicijo. CTA bo ponudilo tudi šest popoldnevov Zimskih zgodb (Storie d'inverno), namenjenih branjčim gledališčem prikazu s figurami znanih del literarnih ustvarjalcev. Po zamisli Caruzzijeve jih bosta brali igralki Serena Di Blasio in Elena De Tullio v prostorih Centro Studium v ulici Morelli 8 (ob sobotah ob 16.30); pri izvedbi sodeluje knjigarna S. Paolo Faidutti. Prva na vrsti bo 20. novembra (ostale 4. in 18. decembra, 22. januarja, 5. februarja in 19. februarja). Zimski popoldnevi se bodo preselili tudi v šolske klopi (Pomeriggi per le Scuole), kjer bo-

do učencem ponudili štiri predstave gostujočih gledališč. Otroci bodo deležni kar 21 ponovitev nove produkcije CTA "Zgodba modre čebele" (La storia dell'ape blu). V vrtcih bo angleški ustvarjalec Chris Gilmour vodil dvajset delavnic, ki bodo približale otrokom umetnost in neposredno izraznost ročnega dela z uporabo alternativnih ma-

terialov. Za osnovnošolske otroke bo ekletični umetnik Gek Tessaro vodil umetniški "tečaj", na katerem bodo ustvarili sedem ve-

Iz predstave CTA Pepelka v operi

likih plakatov, nanašajočih se na predstave Zimskih popoldnevov. Ti se bodo začeli 13. novembra s predstavo Cesarja Briea Nella tana-

del lupu (V volčjem brlogu), v kateri nastopajo igralci in lutke ob glasbi znanih glasbenikov, tudi Johna Lennona. Acqua (Voda) turinske skupine Dottor Bostik bo na sporedu v soboto, 27. novembra. V soboto, 11. decembra, si bodo mali gledalci lahko spet ogledali produkcijo CTA Cenerentola all'opera (Pepelka v operi), ki si jo je zamislila, spisala in zrežirala Antonella Caruzzi na glasbo Gioacchina Rossinija. Figure je prispeval Francesco Altan; protagonistko igra Serena Di Blasio. V soboto, 15. januarja 2011, bo skupina Principio Attivo Teatro predstavila delo Storia di un uomo e la sua ombra (Zgodba človeka in njegove sence). 29. januarja bo gledališče Teatro all'Improvisso uprizorilo predstavo A nord della primavera

(Na severu pomladi); 6. februarja pa bo na vrsti Piccola opera (Mala opera) skupine Viva Opera Circus, v kateri bo nastopil Gianni Franceschini v vlogi igralca-slikarja; 20. februarja bo ilustrator Gek Tessaro na posebni tabli predstavil I bestiolini (Živalice). Zimske popoldneve prireja CTA s sodelovanjem raznih ustanov, med drugim Dežele FJK, goriške občine in pokrajine, Fundacije Goriške hranilnice, in pod pokroviteljstvom "Združenja gledališč figur" AFT - Associazione Teatri di Figura/AGIS. Predstave Zimskih popoldnevov bodo v Kulturnem centru Lojze Bratuž ob sobotah ob 16.30. Blagajna bo odprta pol ure pred začetkom predstav. Podrobnejše informacije, vpis abonmajev in nakup vstopnic: CTA Gorizia, tel. 0481 537280, www.ctagorizia.it, info@ctagorizia.it.

Ob dnevu Vseh svetih

Vsakoletni poklon umrlim na goriškem pokopališču

Polepi, dolgoletni navadi so letos že v nedeljo, 31. oktobra, predstavniki goriških kulturnih ustanov počastili spomin zaslužnih kulturnikov, ki so

podelil božji blagoslov. Številna skupina ljudi, v kateri so bili med drugimi predsednik SSO za Goriško Walter Bandelj, predsednica odbora SCGV E. Komel Mara Čer-

50-letnica smrti poteka prav letos. Mara Černic je na kratko osvetlila osebnost tega glasbenika, ki je globoko čutil in gojil svoje slovenske korenine, obenem pa bil od-

prt do ostalih narodnih realnosti na Goriškem. Pri grobu glasbenika Lojzeta Bratuža in njegove žene, pesnice Ljubke Šorli, katere 100-letnico rojstva smo se letos spominjali z raznimi prireditvami, je spregovoril Janez Povše in naglasil, da sta

pustili globoke sledi na Goriškem in so našli svoj poslednji dom na goriškem pokopališču ter tu čakajo vstajenja. Obisk pokopališča so letos pripravili pri Svetu slovenskih organizacij in Slovenskem centru za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice. Bil je še posebno občuten, ker so med sabo po dolgem času spet imeli duhovnika. Pater David Štrumpf s Konstanjevice, ki pri slovenski maši v cerkvi sv. Ignacija na Travniku nadomešča odsotnega Alessia Stasija, je prijazno sprejel povabilo in opravil molitve za rajne ter jim

nic in članici Marilka Koršič, ki je poskrbela tudi za cvetje, ter Marjeta Kranner, Ivo Cotič, predsednik slovenske konzulte pri goriški občini, Martina Gereon, predsednica ZSKP Franka Padovan, Janez Povše in profesorja Lojzka ter Andrej Bratuž, se je najprej pomudila ob grobu Emila Komela, čigar

Otroci OŠ Josip Abram iz Pevme in predsednik rajonskega sveta Lovrenc Peršolja ob spomeniku v Pevmi med komemoracijo

nam ti globoko čuteči duši vzor pokončnosti v narodni zavesti in ljubezni do vseh ljudi. Čeprav sta namreč pretrpela veliko grozot, jima je bilo maščevanje povsem tuje in sta vselej iskala le Svetlobo, po kateri moramo hrepeneti tudi mi. Pri njunem grobu so zapeli tudi prelepo pesem V nebesih sem doma, Danilo Čotar pa je prebral priložnostno berilo. Za tem so obiskali še grobove pisatelja Frana Erjavca, ki je deloval tudi v naših krajih in tu našel svoje zadnje domovanje, Karla Lavriča, narodnega buditelja in tudi velikodušnega mecena mladim dijakom, Viktorja Prašnika, nepozabnega kulturnika, pevca in igralca ter profesorja in pesnika Milana Bekarja, in še skupni grob, v katerem počiva veliko duhovnikov, ki so dušno pastirstvo opravljali v Gorici. Med njimi je seveda veliko Slovencev, med drugimi tudi msgr. Rudolf Klinec, msgr. Močnik in prof. Stanko Jericijo. Priporočljivo bi bilo, da bi predvsem v novembru tudi šolarji in dijaki obiskali naša pokopališča, saj verjetno marsikdo ne ve, da so

na njih pokopane za našo slovensko narodno skupnost tako pomembne osebnosti.

Na dan Vseh svetih se je predstavništvo stranke Slovenska skupnost in Sveta slovenskih organizacij udeležilo slovesnosti s polaganjem vencev v Gonarsu in Gorici, ki jo vsako leto prireja Generalni konzulat Republike Slovenije Trst. Poleg generalne konzulke RS Vlaste Valenčič Pelikan, konzulke RS Bojane Cipot in načelnice Uprave enote Nova Gorica Bojane Kompare je bil prisoten tudi poslanec Državnega zbora RS Zvonko Černač. V Gonarsu je na slovesnosti nastopilo veliko govornikov. Prepletal se je italijanski, slovenski in hrvaški jezik. Poudarek je bil na spominu in opominu, da bi se zatiranja in strahote vojne ne ponovili in bi vedno vladali svoboda, sožitje in mir.

Po polaganju vencev pri spomeniku oziroma kostnici so udeleženci obiskali še travnik, kjer je stalo taborišče, sedaj pa novo obelžje, ki opominja, da so tu zaprti ljudje veliko trpeli.

V nedeljo, 31. oktobra, je delegacija Zveze slovenske katoliške prosvete obiskala spomenik v Gonarsu, položila venec in se s pesmijo poklonila žrtvam.

Na goriškem pokopališču so se že omenjeni predstavniki RS, stranke Slovenska skupnost, Sveta slovenskih organizacij, predstavniki raznih slovenskih in italijanskih organizacij, občinska odbornica Silvana Romano, ki je zastopala goriškega župana, in pokrajinska odbornica Mare Černic, ki je nadomeščala predsednika goriške pokrajine, poklonili na grobovih padlih za svobodo. Letos so na prošnjo SSO in seveda pobudo slovenskega konzulata prvič položili venec na grob Lojzeta Bratuža, ki je padel kot nedolžna žrtev črnega terorja, ker je ljubil svoj narod in slovensko besedo.

Tudi po vseh goriških vaseh so se te dni zvrstile svečanosti ob spomenikih in obeležjih vojnih žrtev.

Obvestila

Občni zbor Prosvetnega društva Štandrež bo v četrtek, 4. novembra ob 20.30 v mali dvorani župnijskega doma A. Gregorčič v Štandrežu.

V petek, 5. novembra 2010, ob 20.30, bo v veliki dvorani KC Lojze Bratuž predstavitev knjige z izborom del in DVD-ja z digitaliziranim celotnim opusom prof. Stanka Jericija. Poleg predstavitev bo tudi izvedba nekaterih njegovih del. V Trstu bo predstavitev v Društvu slovenskih izobražencev v ponedeljek, 8. novembra, ob 20.30.

Poslovenskih praviljčnih poteh - ŠC Melanie Klein v sodelovanju z Odborom staršev Gorica in Mladinskim domom prireja brezplačna srečanja za otroke od 5. do 8. leta. Pravljčarka Martina Šolc bo otrokom pripovedovala pravljice iz slovenske in svetovne knjižne zbirke, sodelavke ŠC Melanie Klein pa bodo po pravljici poskrbele za jezikovne in ustvarjalne delavnice. Naslednja brezplačna delavnica za otroke od 5. do 8. leta bo v soboto, 6. novembra, od 9.45 do 11.45, v prostorih Mladinskega doma v ul. Don Bosco 60. Pravljčarka Martina Šolc bo otrokom podala pravljico o Prijaznem duhu. Branju bo sledila jezikovna delavnica ter delavnica "baby paintinga", ki jih bodo vodile vzgojiteljice ŠC Melanie Klein. Podobno srečanje bo tudi v soboto, 13. novembra. Info in prijave na: solcmartina@gmail.com, tel. 334 1243766.

V dvorani pokrajinskega muzeja na goriškem gradu bo v soboto, 6. novembra, ob 20. uri, predstavitev kataloga Skultura 2009. Katalog bo predstavil novinar Jurij Paljk.

PD Štandrež. V nedeljo, 7. novembra 2010, ob 17. uri, bo gledališka skupina KD Svoboda Elektroelement Izlake gostovala v župnijski dvorani A. Gregorčič v Štandrežu s komedijo Odlikovanje (Georges Feydeau) v režiji Jožeta Kranjca. Komedija nadomešča napovedano predstavo Spustite me pod kovter, ki odpade.

Društvo slovenskih upokoјencev za Goriško obvešča, da bo za martinovanje v nedeljo, 7. novembra, odpeljal v Gonjače avtobus iz Doberdoba ob 16. uri, nato z običajnimi postanki.

Krut obvešča, da bo urad v Gorici (Korzo Verdi 51) odprt ob torkih od 9. do 13. ure.

Društvo ARS in Zgodovinsko društvo za Severno Primorsko prirejata v Galeriji ARS, v četrtek, 11. novembra 2010, ob 18. uri, predstavitev knjige Grajske stavbe v zahodni Sloveniji - III. Območje Nove Gorice in Gorice. O knjigi bosta spregovorila avtor dr. Igor Sapač in zgodovinar mag. Jernej Vidmar.

Prosvetno društvo Rupa-Peč vabi izletnike, ki so letos avgusta obiskali Škotsko, na ogled fotografij. Srečanje bo v četrtek, 11. novembra, ob 19. uri v društvenih prostorih v Rupi.

Prosvetno društvo Štandrež organizira v soboto, 13. novembra, martinovanje v župnijski dvorani v Štandrežu.

Skupnost družin Sončnica prireja v jesenskem času šiviljsko delavnico za gospe pod vodstvom izkušene šivilje

Marije Ferfaglia Ferletič. Zanimivosti doma in po svetu - Obvestila. Naj pokličejo na tel. št. 0481 536807 (Katerina Ferletič).

V Gorici ali bližnji okolici iščemo dvosobno stanovanje za invalida. Kontakt na mobi 00386 41 950976.

Poštena mlajša gospa išče delo - čiščenje, likanje v dopoldanskih urah. Kličite zvečer na tel. 00386 31378426.

Cestitke

Častite sestre Zavoda svete Družine, ob stoletnici vašega delovanja v Gorici vam iskreno čestitamo in se Bogu zahvaljujemo za vse dobro, ki ste ga v tem času storile in ga še vedno delate v korist Božjega ljudstva v našem mestu. Naj vam še posebno ob tej priložnosti gresta naše priznanje in hvaležnost za vso pomoč, razumevanje in sodelovanje, ki nam jih izkazuje pri našem vzgojnem delu z mladimi. Mladinski dom.

Draga Dolores, ob kvačkanju, kuhanju in vsem, kar te veseli, prejmi naša voščila, da zdrava in srečna ostaneš med nami še ti. Vsi tvoji, ki te imajo radi.

Sožalje

Ob izgubi dragega moža in očeta Danijela izrekajo ženi Ani, hčerka Zdenki in Ireni ter sorodnikom iskreno sožalje pevci in člani društva Rupa-Peč.

Ob izgubi dragega očeta Danijela izrekamo naši odbornici Ireni Ferlat in ostalim sorodnikom občuteno sožalje. KD Sabotin

Ob izgubi dragega očeta Danijela izreka svoji odbornici Ireni Ferlat iskreno sožalje Zveza slovenske katoliške prosvete.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 5.11.2010 do 10.11.2010)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, **razen ob četrtek in nedeljah**, od 21.30 do 22.30.

Spored:
Petek, 5. novembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 6. novembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 8. novembra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti doma in po svetu - Obvestila.

Torek, 9. novembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 10. novembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Naše zavezničke drobnoživke - Izbor melodij.

ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - GORICA
ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - TRST
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL
SLOVENSKA PROSVETA

vabijo na predstavitev knjige in zgoščenke

STANKO JERICIJO (1928 - 2007)

petek, 5. novembra ob 20.30
Kulturni center Lojze Bratuž
Drevored 20. septembra 85 - Gorica

sodelujejo:

prof. Lojzka Bratuž - predsednica Zdrženja cerkvenih pevskih zborov - Gorica

dr. David Bandelj - Fakulteta za humanistiko Univerze v Novi Gorici

mag. prof. Ivan Florjanc - Univerza Ljubljana / Akademija za glasbo

MePZ Lojze Bratuž - Zborovodja Bogdan Kralj

Otroški zbor Emil Komel - Zborovodja Damjana Čevdek Jug

Mladinski zbor nižje srednje šole Ivan Trinko - Zborovodja prof. Štefan Job

sopran - Alessandra Schettino

klavirska spremljava - Neva Klanjšček

DRUŠTVO ARS

Vljudno vabi na odprte likovne razstave

MATEJ SUSIČ - JESENSKA SIMFONIJA

O umetniku in njegovem delu bo spregovoril Jurij Paljk

Galerija Ars na Travniku, Gorica

Četrtek, 4. novembra 2010, ob 18. uri

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
in DUHOVNIJA SV. IVANA

vljudno vabita na večer

SANTIAGO DE COMPOSTELA
Pričevanja v sliki in besedi

Bernard Spazzapan, Ani Zorzut, Niko Klanjšček

Kulturni center Lojze Bratuž

Torek, 9. novembra 2010, ob 20.30

Trst / Predstavitev knjige Danice Tomažič Bila je zaljubljena v življenje...

Lik Danice Tomažič je bil predmet obravnave dveh literarnih trenutkov, ki sta domala potvrdila njeno osebnost. V Tomizzovem romanu Mladoporočnica iz ulice Rossetti in v gledališki predstavi Zaljubljeni

“Danica Tomažič ni bila le privesek brata Pinka in moža Stanka Vuka. Bila je prava intelektualka, ki si kot avtorica zasluži svoje mesto v slovenski literarni zgodovini”, nam je uvodoma pojasnila Roncellijeva. V

de. V tretjem poglavju so objavljena pisma Marici Pahor iz Fossana, to je mesto, v katerem je bil zaprt Stanko Vuk in kamor je Danica zahajala, da bi bila bližje možu, ter nekaj dopisov, tudi razglednic, iz drugih krajev. V

četrtem poglavju je reproduciran zvezek, v katerem si je Danica Tomažič prepisovala pomembne članke iz revije Ljubljanski zvon v navadni šolski zvezek. V glavnem so vsi socialne vsebine. Knjigo dopolnjujeta spremna beseda Borisa Pahorja in članek z naslovom Dvoje duševnih kriz,

v katerem pisatelj podaja svoje razmišljanje o dveh kiticah, ki jih je Daničin brat Pino napisal na hrbtno stran sestrinega pisma z dne 12. 7. 1940: v verzih je po Pahorjevem mnenju zgoščeno čutenje ter razpoloženje Pinka, ko se je sestra Danica poročila s krščanskim socialcem Stankom Vukom. Brat je najbrž sestrino čustveno izbiro doživljal kot “nož v hrbtu” (citiraj iz poezije, op. ur.), saj je v tem čutil izdajstvo njegove politične opredelitve. Pahor je na predstavitvi tudi vidik razčlenil in se poglobil v tedanje vojne okoliščine, ki so kovalile tragična početja. Pinkovi politični somišljeniki so Danici očitali, da je brata in njegove komunistične ideale žrtvovala zaradi ljubezni do Stanka Vuka, ki je zaradi svojih nazorskih prepričanj stopil v nemilost partijske logike: “Bratovi prijatelji so njeno izbiro imeli za izdajstvo in se morda zato nad njo in možem maščevali”, je ugal pisatelj.

IG

Kristijan in politik Ob deseti obletnici smrti Edija Staniča

danji Sloveniji. Ko smo ga opazovali na javnih nastopih, na televiziji, smo z lahkoto zaznali, da so njegove misli zelo pronicljive, saj je bil odličen analitik, obenem pa tudi zelo dober organizator. Bil je eden redkih slovenskih politikov, ki svoje ga krščanskega prepričanja ni nikoli skrival! Ne morem mimogrede ne drobnice knjižice, ki mi jo je sam poklonil in sta jo pod njegovim vodstvom izdala regionalna odbora SKD Slovenska Istra in severna Primorska v septembru 1999. Ta zbornik vsebuje referate, ki se še danes berejo kot uspešnica slovenske katoliške politike, z vsebino, ki je aktualna tudi danes, o njeni realiza-

no komando prevzemale razne dame, ki so bile dobronamerno, velikokrat pa zelo sporno profesionalne, istočasno pa namerno infiltrirane z mišljenjem nekaterih sodnih strank in zato namerano nastavljene, da se Edijeva vizija SKD-ja zruši. To pa predvsem zato, ker je ta vizija bila njegova in ne koga drugega! Počasi, a previdno so te primadone odtelele tja, kjer so lahko še naprej briljirale in končno pripeljale stolčke, ki so jih zavzele, na “nagorje”. To politično napako so vsaj nekateri odgovorni v stranki SKD spoznavali pravočasno, čeprav je bila vidna in je na koncu slovensko krščansko politiko tudi neslavno povozila.

Edi se je vse do prerane smrti trudil, da bi povezal in končno združil tedanji SKD in SLS. Žal se je to zrušilo in tako našo ljubo domovino pripeljalo v nezavidljiv položaj, saj smo ena od redkih evropskih demokratičnih držav, ki v parlamentu nima zastopane stranke s krščanskodemokratsko usmeritvijo. Vsega tega Edi ni dočakal, dočakali pa smo mi. Seveda se včasih začudeno oziramo nazaj, pozabljamo pa na vse zgrešeno in na to, da so za to krivi ti, ki bi to morali pravočasno preprečiti. Marsikdo od teh je danes nagrajen s primerim stolčkom, četudi bi po vseh moralnih načelih moral biti odstavljen. V politiki so bile in bodo vedno neke razpoke. Nekateri gredo preko in se vanje ne spotaknejo, druge pa lahko to veliko stane in jih lahko celo uniči. Kljub vsem: “Edi nam je ostal vzor kristjana in politika”!

Ambrož Kodolja

ciji pa vsaj sanjamo...

Ko se po dobrem desetletju in še letu povrh zaustavljam ob tej mali brošurici, ne morem mimo Edijeve bolezni, ponovno pa spoznavam, kako so še prej, preden ta le ni bila tako huda, v sami stranki SKD spretno, a vztraj-

stavljen. V politiki so bile in bodo vedno neke razpoke. Nekateri gredo preko in se vanje ne spotaknejo, druge pa lahko to veliko stane in jih lahko celo uniči. Kljub vsem: “Edi nam je ostal vzor kristjana in politika”!

Ambrož Kodolja

Ilde Košuta, Nadia Roncelli in Boris Pahor (foto IG)

v smrt je sestra Pinka Tomažič prikazana drugače, kot je bila v resnici. O tem je trdno prepričan Boris Pahor, prijatelj družine Tomažič. Pisatelj je zato želel Danici Tomažič vrniti to, kar ji je bilo odvzeto, in sicer pošteno in široko kulturno razsežnost, ki jo je gojila ob branju pomembnih pisateljev in ob vpetosti v socialno stvarnost tržaškega in slovenskega prostora. Pri Mladiki je tako nastala knjiga Pisma bratu v zapor in drugi dopisi, v kateri se nam avtorica zapisov kaže kot kulturna oseba, “ki je ne samo obvladala slovenski in italijanski jezik, ampak bila na tekočem o novih izdajah in si nabavljala (...) tudi zbrana dela. To predvsem z italijanskega knjižnega trga, ker slovenske ni bilo mogoče kupiti, vendar je bil v njeni knjižnici tudi marsikateri slovenski klasik”, je napisal Pahor v predgovoru knjigi, ki jo je ob urednici založniške hiše Nadie Roncelli predstavil v torek, 26. oktobra, v Tržaški knjižnici v Trstu.

objavljenih pismih izstopa namreč kot oseba globoko misli in čutenja, mestoma je njen slog celo pesniško privzdignjen. Danica Tomažič se nam prikaže tudi kot ljubiteljica Krasa in kraške zemlje, kot topla, optimistična in hudomušna oseba in kot samozavestna slovenska ženska. Pisma je Borisu Pahorju poklonila Ema Tomažič, ko je odločala o zapuščini hčerke Danice, skupaj z zvezkom, v katerega si je prepisovala odlomke o socialnem položaju v Sloveniji. Pisem bratu je dvanajst in predstavljajo prvi sklop publikacije. Zaradi cenzure so bila napisana v italijanščini, v knjigi je zato predstavljen najprej slovenski prevod, nato italijanski izvirnik. Prvo pismo je datirano 13. 6. 1940; v njem bratu omenja poroko s Stankom Vukom in obžaluje, da ga ne bo. Poroka je bila namreč tri dni kasneje, 16. junija. Sledita dve pismi, ki jih je Danica Tomažič napisala Tončki Bidovec Colja v zapor namesto štiriletni Tončkine hčerke Maj-

PIKA NA (PESMI)

Majda Artač Sturman

Zasuta usta

Nekje pokopališče je na hribu, brez križev, rož, grobovi sami in prek razpadlega zidu rumena trta, ki išče luč z ugaslimi rokami.

Ležim v globini tiho, tiho, v dolini mrzel je večer in pust. Pri meni noč je in mi sveti. Joj, lep je molk s prstjo zasutih ust!

France Balantič (1921 – 1943)

Zgornja Balantičeva pesem je v svoji kratkosti izjemno povedna. Drugo kitico je literarni kritik France Pibernik postavil kot motto antologiji Jutro pozabljenih (Mohorjeva družba, Celje 1991) s pomenljivim podnaslovom Antologija padlih, pobitih, prepovedanih, zamolčanih, pozabljenih. S kakšnim pričakovanjem sem pred skoraj dvajsetimi leti v Kranju kupila in vzela v roke knjigo, posvečeno spominu besednih ustvarjalcev, ki jih je po vojni doletel tragični molk s prstjo zasutih ust! Od njih sem poleg Balantiča poznala še pesnika Ivana Hribovška, pisatelja Nartea Velikonjo, Lada Piščanca in pa Stanka Vuka. Enaindvajset piscev t. i. zamolčane literature, katerih odlomke in poezije prinaša Pibernikova antologija, paradigmatično predstavlja ne samo v kali zatrti in utišani generacijo kato-

Vztrajnost spomina (1931) je eno od najbolj poznanih Dalijevih del

ličkih besednih ustvarjalcev, temveč vso nasilno pobito in zamolčano množico ljudi, razsejano po skritih breznicah Slovenije. Devetnajstletni pesnik je na pragu druge svetovne vojne slutil viharje, ki so se porajali na obzorju in prinašali zlo. Svoje videnje smrti je zaupal preroškemu verzom, v katerih se izvija iz tradicionalne rime in išče novo povednost metafore. Rumena trta, ki poganja iz razpadlega zidu, se preobraža v ude mrtvega človeka, ki kipijo iz pozabljenega groba. Zdi se ti, kot da vidiš pred seboj fantastično

stični viziji prve štirivrstičnice sledi prvoosebna izpoved lirskega subjekta. V mrzlem in pustem večeru se geminacija tiho, tiho razveže v zaključni paradoks lepega molka zasutih ust. Iz Balantičeve pesmi sije preroško videnje smrtnih skrivnosti. Mistična grozljivost pesmi je v tem, da se je njegova individualna usoda tragično preplela s poslednjo grozo tisočev ljudi. Nekje pokopališče je na hribu, / brez križev, rož, grobovi sami - o teh žrtvah dolgo ni smel spregovoriti nihče, niti pokopališka znamenja.

sliko Salvadora Dalija s sanjskimi, grozljivimi prividi. Pesem se razpenja med antitetičnim iskanjem luči z ugaslimi rokami in nočjo, ki sveti, obenem pa se giblje na krhkem robu paradoksa. Zanj je značilna dvodelnost, saj nadrealistični viziji prve štirivrstičnice sledi prvoosebna izpoved lirskega subjekta. V mrzlem in pustem večeru se geminacija tiho, tiho razveže v zaključni paradoks lepega molka zasutih ust.

Razpis natečaja za študijske nagrade Mihael Flajban za akademsko leto 2010/2011

V spomin na javnega delavca in mecena Mihaela Flajbana Slovensko dobrodelno društvo v Trstu tudi letos razpisuje natečaj za študijske nagrade, namenjene univerzitetnim študentkam in študentom slovenske narodnosti iz Dežele Furlanije Julijske krajine.

Maturantu, ki se je letos vpisal v prvi letnik univerze, bo SDD dodelilo nagrado, ki se bo ponavljala vsa leta študija, če bo dobitnik redno študiral. Komisija bo odločala na podlagi potrdila o zahtevanih in opravljenih izpitih.

Poleg glavne nagrade bo SDD v mejah svojih možnosti podelilo enkratno nagrado (“una tantum”) tudi drugim proslcem vseh letnikov, pri čemer bo upoštevalo njihove zasluge in potrebe.

Prosilci za glavno nagrado morajo do 20. decembra 2010 poslati po navadni pošti ali predložiti na sedežu Slovenskega dobrodelnega društva v ul. Mazzini 46, 34122 Trst, te dokumente:

- prošnjo, naslovljeno na Slovensko dobrodelno društvo, ki naj vsebuje osebne podatke, število družinskih članov, izčrpano sliko o opravljenem študiju, o kulturnem in športnem udejstvovanju ipd.;
- potrdilo ISEE;
- potrdilo o vpisu na univerzo;
- potrdilo o opravljenem zrelostnem izpitu z oceno.

Prosilci za enkratne nagrade (iz poznejših letnikov) naj priložijo potrdilo o predpisanih in opravljenih izpitih ter fotokopiji prve strani univerzitetne knjižice (indeksa) ter potrdilo o plačilu univerzitetnih pristojbin za leto 2010-2011.

Upravni odbor SDD bo imenoval ocenjevalno komisijo, ki bo pregledala vse predložene prošnje ter na podlagi dokumentov in notranjega pravilnika sestavila prednostno lestvico. Upravni odbor bo na podlagi prednostne lestvice določil dobitnike nagrad. Odločitve upravnega odbora so dokončne in brezprizivne. Za akademsko leto 2010/2011 znaša glavna nagrada 1500 evrov za prvi letnik in 1500 evrov za vsak poznejši redni letnik. Ostale enkratne nagrade “una tantum” bodo znašale 500 evrov. / Upravni odbor SDD

Kratke

Med finalisti Evropske pesniške nagrade v Trevisu pesnik Marko Kravos

Med letošnjimi nominiranci za Evropsko nagrado za poezijo v Trevisu, ki jo podeljujejo že sedmič, je dvoje italijanskih pesnikov, Maurizio Cucchi (letošnji kandidat za nagrado italijanskega PEN kluba) in Vivian Lamarque (nagrajena med drugim s Premio Montale in PEN italiano ter za svoje otroške pesmi s Premio Rodari), irski pesnik John Deane (eden najbolj prepoznavnih in nagrajenih irskih pesnikov), Adam Zagajevski (poljski kandidat za Nobelovo nagrado in dobitnik Vilenice 1996) in slovenski pesnik Marko Kravos (v Italiji nagrajen v Pisi, Reggio Calabrijii in Trstu). Tržaškega pesnika je žirija v izbor uvrstila na osnovi pesniške zbirke Terra da masticare / Za grizljaj zemlje, ki je izšla lani v Empoliju. Odboru za Evropsko pesniško nagrado predseduje pisatelj in esejist Paolo Ruffilli. Z branjem svojih besedil so se letošnji finalisti predstavili na večeru v Casa dei Carraresi v Trevisu, in sicer v petek, 29. oktobra. Po branju in nastopu sopranistke Cristine Alunno Balacco bo razglašen tudi dobitnik ugledne nagrade, ki jo letos podeljujejo sedmič.

Boris Pahor za ohranjanje zgodovinskega spomina in narodne zavesti Slovencev

Matična država Slovence na italijanski strani meje po mnenju tržaškega pisatelja Boris Pahorja še vedno prepogosto občuti kot tujino. Pahor, ki je bil slavnostni govornik na slovesnosti v počastitev padlih pomorščakov ob prazniku občine Piran, je spomnil na potrebo po ohranjanju zgodovinskega spomina, narodne zavesti in ponosa. "Mislim, da je tudi glede padlih boljše, da danes govorimo o naši zgodovini kakor o njihovem heroizmu", je na slovesnosti pred spomenikom padlih partizanskih pomorščakov v Portorožu poudaril Boris Pahor. Ob "etiki, ki je danes ni", smo dolžni iznajti novo etiko. Ta bo, tako Pahor, "nadaljevanje tiste etike, ki jo danes slavimo z venci, in se imenuje etika narodne zavesti in narodnega ponosa". Slovenci smo svoj narodni ponos in identiteto vselej premalo poudarjali in se po besedah Pahorja skozi zgodovino raje opirali na "nekaj višjega, bolj širokega, univerzalnega", bodisi na krščanstvo, komunizem, ali pa na današnje "svetovljanstvo, politiko kapitala, ekonomije in bank". Za slovensko prebivalstvo onstran italijanske strani meje je dejstvo, da se v matični državi dojema kot "biti na tujem" v nekem smislu absurd, je dejal Pahor. Še zlasti to velja ob upoštevanju, kako močan etnično gospodarski kulturni center so do prve svetovne vojne v Trstu predstavljali Slovenci. "Ne moremo kot Slovenci vsega tega pustiti, da propada, kakor da vas to ne zanima", je poudaril Pahor.

Aškerčeva nagrada arhivskega društva Francetu M. Dolinarju

V ljubljanski Mestni hiši so podelili Aškerčevo nagrado in Aškerčevi priznanji, ki jih Arhivsko društvo Slovenije nameni posebnim dosežkom v arhivistiki. Nagrado je prejel France M. Dolinar, priznanji pa Gordana Šovež Lipovšek, Miha Preinfalk in Matjaž Bizjak. Francetu M. Dolinarju je komisija za podeljevanje Aškerčevih nagrad in priznanj nagrado podelila za izjemen prispevek k razvoju slovenske arhivistike na področju zbiranja, varovanja in ohranjanja arhivske dediščine ter posredovanja dediščine javnosti. France M. Dolinar je diplomiral na Teološki fakulteti v Ljubljani leta 1968 in leta 1977 promoviral za doktorja cerkvene zgodovine na Gregorini v Rimu. Na šoli pri Vatikanskem arhivu je 1976 diplomiral iz arhivistike ter 1977 iz paleografije in diplomatike. Od 1973 do 1977 je bil vicerktor nemškega študijskega zavoda Teutonicum v Rimu. Bil je tudi vodja Nadškofijskega arhiva v Ljubljani in prvi predstojnik Inštituta za zgodovino Cerkve. Zasnoval in urejal je zbirko Acta Ecclesiastica Sloveniae. Od leta 1987 je bil zaposlen v Arhivu Republike Slovenije, od 1993 kot svetovalec vlade za starejše gradivo in za koordinacijo evidentiranja arhivskega gradiva v tujih arhivih, pomembnega za slovensko zgodovino.

Maribor / 45. Borštnikovo srečanje

Dobitnik Borštnikovega prstana je igralec Janez Hočevar-Rifle

Vseslovenski gledališki festival Borštnikovo srečanje je ob 45-letnici doživel novo preobleko pod vodstvom nove umetniške vodje Alje Predan, saj je ponudil izredno bogat izbor različnih predstav in s tem zadovoljil vse, ki spremljajo festival, v tekmovalnem programu katerega so bile, po selektorjevih izbirah, najboljše gledališke predstave iz lanske sezone. Festival se je končal v nedeljo,

24. oktobra s slovensko podelitvijo letošnjih nagrad, ki jo je v živo predvajala slovenska televizija, tako da so priljubljeno prireditve lahko spremljali tudi tisti, ki jim ni bilo dano iti v Maribor. Letošnji vseslovenski gledališki festival je bil po vsebini najbogatejši doslej. Med 15. in 24. oktobrom je ljubiteljem gledališča ponudil 47 predstav iz Slovenije in tujine ter še 35 drugih dogodkov. Skupno je Maribor v desetih festivalskih dneh imel v gosteh okoli 500 umetnikov, 100 študentov, 40 tujih gledaliških strokovnjakov, dvorane pa je napolnilo 8000 gledalcev (!). Poleg 12 tekmovalnih in štirih spremljevalnih predstav, ki so že stalnica, je letos ponudil še "showcase" slovenskih predstav, namenjen gledališkim strokovnjakom iz tujine, ter sklop petih predstav iz tujine. Festivalso dogajanje je bilo letos bolj razpršeno po mestu, uvedli so Borštnikov abonma, pripravili poseben sklop predstav za mlade in k sodelovanju povabili študente,

ki so imeli svoj program. Čeprav Maribor gosti Borštnikovo srečanje od leta 1966, je festival šele letos postal pravno-formalno ena od organizacijskih enot SNG Maribor. Letošnji dobitnik Borštnikovega prstana, najvišjega slovenskega priznanja za igralsko umetnost, je igralec Janez Hočevar-Rifle. Borštnikov prstan za življenjsko delo si je po ocenah posebne komisije Janez Hočevar prislužil kot vrhunski in

da v desetih dneh nismo videli velike umetnosti", je pojasnil predsednik strokovne komisije Marko Peljhan. V večini produkcij je bilo ustvarjenih veliko število izjemnih igralskih dosežkov, zato je imela komisija pri podelitvi igralskih nagrad izredno težko delo. Pet enakovrednih igralskih nagrad so svečano izročili Urošu Fürstu za vlogo Lutza v predstavi Zasebno življenje SNG Drame Ljubljana, Pii Zemljič za vlogo

mladega igralca je bil izbran Uroš Kaurin za vlogo v predstavi Preklet naj bo izdajalec svoje domovine! Slovenskega mladinskega gledališča Ljubljana. Nagrado za režijo je prejela Ivana Djilas za predstavo Zasebno življenje SNG Drame Ljubljana. Njeno delo je komisijo prepričalo, ker je na prvi pogled nevidno in umaknjeno v ozadje, a hkrati zelo učinkovito. Djilasova je nagrado sprejela kot priznanje,

da so jo Slovenci sprejeli medse. Nagrado za kostumografijo sta prejela Leo Kulaš za predstavo Od blizu ter Alan Hranitelj za Malomeščansko svatbo, oboje v izvedbi Drame SNG Maribor. Iz predstave Od blizu sta bila nagrajena tudi Dragutin Broz za celostni prostorski koncept in Tina Mahkota za prevod in jezikovno priredbo teksta. Nagrada za izjemno kolektivno stvaritev je bila dodeljena avtorski ekipi predstave Preklet naj bo izdajalec svoje domovine! Slovenskega mladinskega gledališča Ljubljana, medtem ko sta ministrica za kulturo Majda Širca

in mariborski župan Franc Kangler prejela posebno diplomno za ureditev pravno-formalnega statusa festivala. Podelili so tudi nagrado Društva gledaliških kritikov in teatrologov Slovenije za najboljšo uprizoritev sezone 2009/2010, za katero so upoštevali vse gledališke predstave v Sloveniji, ne le izbrane na Borštnikovem srečanju. To so prejele Žabe Gregorja Strniše v režiji Jerneja Lorencija in izvedbi Mestnega gledališča Ptuj.

mногоstranski igralec s številnimi in nepozabnimi kreacijami v gledališču, na filmu, televiziji in radiu. Njegova odlika je obvladovanje vseh vrst in žanrov ne glede na medij, v katerem nastopa, pa čeprav je znan predvsem po komičnih vlogah. Priznanja je bil seveda zelo vesel. Velike nagrade za najboljšo uprizoritev pretekle sezone niso podelili, saj nobena od predstav po ocenah žirije ni bila dovolj "prebojna in inovativna". "To ne pomeni,

Babice in Evice v predstavi Žabe Mestnega gledališča Ptuj, Janji Majzelj za vlogo Sestre Alme v predstavi Persona Mini teatra Ljubljana, Mateji Pucko za vlogo Neveste v predstavi Malomeščanska svatba Drame SNG Maribor ter Jerneju Šugmanu za vlogo Tašče v predstavi Ko sem bil mrtev SNG Drame Ljubljana. Kot najboljša mlada igralka je bila nagrajena Eva Kraš za vlogo Alice v predstavi Od blizu (Drama SNG Maribor). Za najboljšega

Mestna galerija Nova Gorica / Razstava Kiparji in knjiga

V Mestni galeriji v Novi Gorici je od 21. oktobra do 19. novembra razstava Kiparji in knjiga z deli Andrejke Čufer, Alena Ožbolta, Mojce Smerdu, Silvana Omerze, Jakova Brdarja, Jirija Bezlaja, Dragice Čadež, Jirija Kočice, Boštjana Drinovca in Tadeja Torča, ki jo je pripravila kuratorica Tatjana Pregl Kobe. Kuratorica je z razstavo povezala dva medija, literarno in vizualno umetnost. Knjigo, ki priča o zgodovini narodnega zavedanja, ki je temeljni element za razvoj človeka in družbe ter spodbuja načela svobode izražanja, enakosti, enakopravnosti, izobraževanja, vzgoje, medkulturnega dialoga, je združila s kiparskimi deli. Njihovi avtorji ostajajo v domeni razmeroma klasičnega oblikovanja objektov, s svojim delovanjem in razmišljanjem pa posegajo tudi po pisani besedi. Deset kipark in kiparjev različnih generacij, ki živijo v Sloveniji, je z različnimi pristopi in materiali prikazalo kiparske objekte, literarne motive, knjigo kot estetski, vizualni element, plastike kot pripoved. Pomembni sta jim oblika in vsebina, iz bron, kamna, lesa, papirja, tkanin... nastajajo dela, ki so berljiva na več načinov. Andrejka Čufer ustvarja unikatne knjige s pa-

pirjem iz bombažnih vlaken, s tankočutno poslikavo, polno skritih pomenov in povezav. Z naslovom Abecedarium in tudi z vsebino spominja na Trubarja, saj je unikatna knjiga posvečena likovni interpretaciji abecede. Alen Ožbolt, ki je med leti 1984 in 1995 skupaj z Janezom Jordanom deloval v skupini Veš slikar svoj dolg (VS-SD), je v knjigo zbral lastna besedila o umetnosti, lastne izjave, kot boj za besedo, ki je hkrati zavedanje o njej, dela pa obenem nagrajujejo kot minimalistični estetski objekti. Mojca Smerdu se s svojimi deli poigrava z odnosom med videzom in resničnostjo. Njene čiste in neopredeljive oblike izhajajo iz zemlje, navezujejo se na pravadnino, na tedanje preprostost, ki se postavlja proti današnjemu kaotičnemu času. Mehke, intimne, duhovne pokrajine ostajajo nedorečene in v tem ohranjajo svojo moč. Negibne lutke Silvana Omerze so umaknjene z odra, kjer po navadi zaživijo. Zamrznjene so v nemem krogu in oblikujejo svet, ki je obenem resničen in izmišljen, poln zgodb,

ki se rojevajo v avtorjevi domišljiji, a so tudi del resničnega življenja. Jakov Brdar obuja duh klasične antike, sočasno pa ustvarja dinamične, skoraj baročne like v sodobnih formah. Brdarjeve plastike nosijo duha preteklosti, sporočila daljne civilizacije

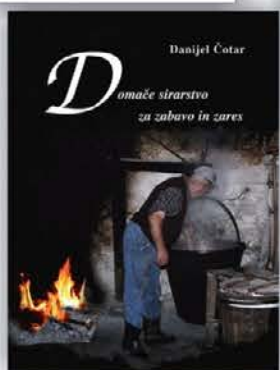
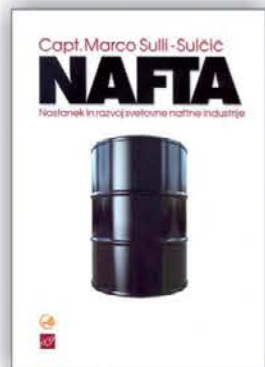
mi rastlinskimi oblikami spreminjajo v čutne, lahкотne objekte, povezane s poezijo, ki jo piše sam kipar. Dragica Čadež se je zavezala lesu kot najbolj toplemu, živemu in sporočilnemu materialu. Monumentalne organske in geometrične oblike so

združene v dramatično prostorsko kompozicijo. Kipar Jiri Kočica razmišlja predvsem o etiki. Prek etičnih teorij razlaga umetnost kot povezujoče polje občutenja, ustvarjanja in smisla. Boštjan Drinovec se s svojim optimističnim pogledom na svet duhovito spoprijema z modeliranjem plastik Malih upornikov, da skozi infantilni pogled ponovno odkriva svet odraslih. Tadej Torč se z ilustriranjem praznih polic posveča razmišljanju pomena praznega prostora kot glavnega principa, okoli katerega se vse dogaja.

niso ne klasična ne moderna ne realistična ne abstraktna. Kamniti kipi Jirija Bezlaja se z mehki-

NOVOSTI Goriške Mohorjeve družbe

Danijel Čotar
DOMAČE SIRARSTVO ZA ZABAVO IN ZARES

Cap. Marco Sulli-Sulčić
NAFTA

Marjan Terpin
PALER IZ BRD

Kratke

Občni zbor Tržaške matice

Podporno društvo Tržaška matica, ki skrbi za del premoženjskega sektorja v Slovenski kulturno-gospodarski zvezi, je pred nedavnim imelo letni občni zbor, na katerem so imenovali nove člane upravnega sveta. Na umestitvenem zasedanju tega organa so za predsednika potrdili Marina Marsiča, za podpredsednika je bil izvoljen Niko Sirk, za tajnika pa Gorazd Pučnik.

Upravitelji Tržaške matice so ocenili delovanje v sodelujočih družbah (nepremičninska družba Dom, Jadranska finančna družba, družba SIS, ki upravlja Stadion 1. maja, ter Finančna družba KB1909). S podrobnim položajem v teh družbah se bo vodstvo seznanilo na delovnem srečanju z upravitelji zgoraj omenjenih družb, ki bo meseca novembra.

Tržaška matica je mnenja, da je v dobi finančne in gospodarske krize treba čim bolj racionalno in gospodarno upravljati ter poiskati najprimernejše načine podpore in pomoči raznolikemu in razvejenemu svetu manjšinske organiziranosti. Posebno pozornost bo treba nameniti številnim sedežem, prosvetnim in kulturnim domovom, ki sodijo v Tržaško matico in Sklad Trinko. Vzdrževanje, obnavljanje in posodabljanje teh struktur zahtevajo stalne in precejšnje izdatke, ki niso javno financirani v letni pomoči, ki jo manjšini namenjata rimska in ljubljanska vlada. Ta sredstva so namreč namenjena izključno dejavnosti in ne vzdrževanju in obnavljanju sedežev in kulturnih centrov. Zaradi povedanega bo vse bolj potrebno racionalizirati in izboljšati dosedanje mehanizme pridobivanja sredstev, kar bo zahtevalo veliko prizadevanja upraviteljev omenjenih družb in preseganje dosedanjih modelov, da bo Tržaška matica kos zahtevni nalogi. Tam, kjer se da, bo treba tradicionalnim družbenim dejavnostim pridružiti primerne komercialne pobude, da bodo rezultati, tudi s proračunskega vidika, ugodni. Ne gre namreč pozabiti, da v dejavnosti obeh skladov SKGZ (Tržaška matica in Sklad Trinko) sodi več kot šestdeset prosvetnih, kulturnih in športnih domov ter sedežev za druge dejavnosti (številni so tudi sedeži skupnih članic), ki predstavljajo nelahek finančni zalogaj in postavljajo samo krovno organizacijo pred zahtevne izbire. V zvezi s tem in na podlagi samih reformnih izhodišč, ki jih je sprejel Deželni svet SKGZ, bodo pripravili novo osnovo, ki bo opredeljevala nadaljnje izbire in prednosti. Mednje gotovo spada skrb za izobraževanje na celotnem deželnem prostoru. Izkušnje in uspehi Slovika na Goriškem kažejo, da je ta pot uspešna in že ponuja prve konkretne rezultate.

Spomin na primorske padalce 5. novembra v Komnu, 11. novembra v Škrbini

Tudi letos se bo v Škrbini pri Komnu obnovil spomin na padle in pomorjene primorske padalce, katerim je posvečena plošča na pročelju Fakinove domačije. Pred njo bo žalna slovesnost v četrtek, 11. novembra, ob 11. uri, takrat torej, ko se po tradiciji Britanci spominjajo svojih padlih vojakov. Datum se je uveljavil zaradi vpletenosti Britancev v junaško in tragično zgodbo primorskih padalcev, a tudi zato, ker je za slovesnost na ta dan dal pobudo tržaški angleški časnikar in vojni veterani John Earle. Britansko, za njim pa še ameriško veleposlaništvo v Ljubljani sta sodelovanje pri slovesnosti sprejeli med svoje redne častne dolžnosti. To bo že 13. komemoracija. Vrsto let za pobudo zgledno skrbita Vaška skupnost Škrbina in Občina Komen.

Pred žalno slovesnostjo bo ob 10. uri v cerkvi sv. Antona v Škrbini maša zadušnica, ki jo bo daroval vojaški duhovnik.

V okviru spominskih slovesnosti za primorske padalce pa je Občina Komen z dosedanjim županom Urošem Slamičem na čelu pred leti uvedla tudi kulturne večere. Tokrat bo tak večer v Kulturnem domu v Komnu v petek, 5. novembra, ob 19. uri. Na sporedu bo predstavitev knjige prof. Mire Cencič Primorske pesmi rodoljubja in tigrovskega upora. V antologiji domoljubnih pesnikov, ki jo je izdalo Društvo TIGR, so namreč zastopani tudi nekateri primorski padalci. Po pozdravu župana Slamiča jo bosta predstavila avtorica prof. Mira Cencič in časnikar Ivo Jevnikar. Pesmi bo brala Ana Godnik, zapel pa bo še mešani zbor Cominum pod vodstvom prof. Ingrid Tavčar.

Športni center na Kolonji / Uspešno atletsko prvenstvo slovenskih šol

Pred nedavnim se je na atletskem stadionu G. Draghicchio na Kolonji zbrala pisana množica približno štiristotih dijakov slovenskih višjih srednjih šol na Tržaškem na tretji izvedbi atletskega prvenstva. Po že vrsto let vpeljani dijaški tradicionalni prireditvi, je dogodek zamrl, pred tremi leti pa sta profesorici Silva Meulja in Sonja Milič spet poprijeli za organizacijo in ponovno oživili atletsko prvenstvo. Na športnem igrišču je bilo živahno: nekateri dijaki so se ogrevali, drugi so se namestili na tribune in sledili dogajanju, profesorji pa so pripravljali proge. Letos so se dijaki pomerili v naslednjih panogah: tek na 100 metrov, suvanje krogle, skok v daljino, tek na 2.400 metrov za moške in 2.000 za ženske. Moški in ženske so tekmovali ločeno, enako velja za bienij in trienij.

Na atletskem stadionu je bilo živahno vzdušje, h kateremu je pripomogla tudi navdušena skupina fantov LBP, ki je poskrbela za glasbeno kuliso. Dijaki so se najprej pomerili v teku, suvanju krogle in skoku v daljino, na koncu pa so najbolj vztrajni fantje pretekli še 2.400, dekleta pa 2.000 metrov dolgo progo.

Organizatoriki sta bili navdušeni nad dobro izpeljanim športnim dogodkom, istotako so se nad uspešnim dnevom veselili tudi dijaki, ki so dokazali svojo zmogljivost. Zmagovalki teka na 100 metrov sta bili Karen Bevilacqua iz bienija in Sara Caridi iz trienija, obe iz šole Prešeren; zmagovalec enake panoge iz bienija je bil Albert Kerpan (Stefan), iz trienija pa Diego Celin (Prešeren). Najdlje sta vrgli kroglo Giorgia Barut iz šole Slomšek (bienij) in Katerina Pučnik iz šole Prešeren (trienij). Na prvo stopničko v suvanju krogle sta stopila Borut Švara iz bienija in Mitja Cernich iz trienija, oba iz šole J. Stefan. Zmagovalki skoka v daljino sta bili Astrid Inamo iz bienija in Katerina Ducci Novelli iz trienija, obe dijakinji Prešerna, kar se tiče dijakov pa je najdlje skočil Albert Kerpan iz šole Stefan (bienij) in Goran Kerpan iz šole Zois (trienij). Na najdaljši progi 2.400 metrov je zmagal Federico Ban iz šole Stefan (bienij) in Enrico Legiša iz šole Zois (trienij). Na teku 2.000 metrov pa sta se izkazali Nina Malalan iz bienija in Ester Gaggi Slokar iz trienija, obe dijakinji Prešerna. / Metka Šinigoj

S 1. strani

Žrtev ne smemo izrabljati...

Predsednik Pavel Gantar in minister Ivan Svetlik pred ploščo v Rižarni (foto IG)

Potem ko je predsednik Gantar položil venec na kraj, kjer je nekoč stala krematorijska peč, se je delegacija premaknila pred betonski zid, na katerem visijo obeležja raznih organizacij v spomin na takratne žrtve. Sobotna svečanost je bila

tako tudi priložnost za odkritje nove plošče, ki jo je na pobudo Odbora za uresničevanje nalog mednarodnega komiteja za Rižarno dala postaviti ravno slovenska država. Trenutek je bil ganljiv zlasti za svoje partizane Vojka Bavčarja, čigar

ganljivo, poslednje pismo svojcem, dne 5. aprila 1945, je arhitekt Marino Kontlja stilizirano reproduciral v kamnito ploščo. Pred mikrofonom je tedaj stopil minister Svetlik in v svojem posegu dejal, naj ostane spominska plošča trajen in iskren spomin na vse pobite ljudi in naj bo hkrati opomin, da se kaj takega ne sme več ponoviti. "Rižarna nas opominja na trpljenje, grozoto, bolečino, smrt in hkrati – v simboličnem smislu – predstavlja mesto poguma,

željo po življenju in preživetju. Republika Slovenija se zaveda pomena preteklih dogodkov. Zavedamo se, da bomo z ohranjanjem spomenikov in spominskih obeležij lahko ohranili spomin na preteklost ter tako ohranili izročila evropske kulturne in zgodovinske dediščine". Minister je tudi poudaril, da se takim zločinom lahko upre le zasledovanje človekove pravice in človekovega dostojanstva ter dostojnega življenja kot najvišjo vrednoto.

Deželni svet

Nelojalno ravnanje večine

V petek, 29. oktobra, sta deželna svetnika Igor Gabrovec (Stranka Slovenska skupnost) in Igor Kocijančič (Stranka komunistične prenove) sklicala tiskovno konferenco, da bi predstavnikom medijev predložila dokaj neprijetno in tudi nekorektno potozko večine deželnega sveta. "S kolego Kocijančičem sva vsem načelnikom svetniških skupin predlagala, da bi sprejeli resolucijo, ki bi podprla predsednika Tonda v odnosih do Rima glede zahteve po neokrnjenosti finančnih sredstev za slovensko manjšino v Italiji in italijanske v Sloveniji in na Hrvaškem". Do zadnjega trenutka je kazalo, da bo dokument deležen podpore vseh političnih komponent v deželnem svetu, "a nazadnje sta Ljudstvo svobode in Severna liga umaknili podpis. Sredinska unija (UDC) pa se je glasovanja vzdržala". To je hudo, ker resolucija ne bi zahtevala nikakršnega finančnega bremena in nikakršnih dodatnih stroškov: dokument bi namreč predstavljal neko formalno

obvezo, da bi od Rima zahtevali, kar nam pripada. Gabrovec pa je dejal, da je deželni predsednik Tondo vsekakor pripravljen zagotoviti svojo podporo resolucijski vsebini, ne glede na zadnje premike v deželnem svetu.

Delegaciji Sveta slovenskih organizacij in stranke Slovenska skupnost sta počastili spomin na žrtve prve svetovne vojne pred spomenikom v Gropadi.

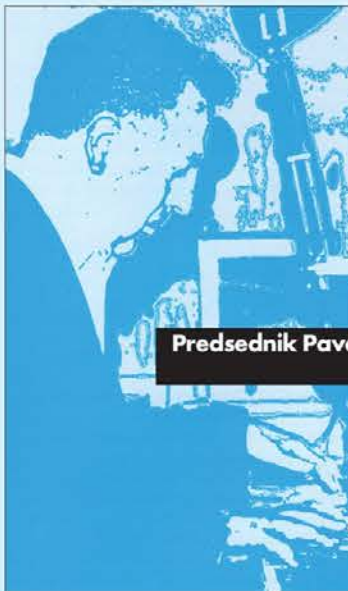
Slavnostni govornik, pokrajinski tajnik SSk Peter Močnik, pa je nagovoril prisotne ob 1. novembru pred spomenikom padlim pri Sv. Ani.

ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV – GORICA
ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV – TRST
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL
SLOVENSKA PROSVETA
in
DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV

vabijo na predstavitev knjige in zgoščenke

STANKO JERICIJO (1928 – 2007)

Predsednik Pavel Gantar in minister Ivan Svetlik pred ploščo v Rižarni (foto IG)

ponedeljek, 8. novembra ob 20.30

Peterlinova dvorana
ulica Donizetti, 3 - Trst

sodelujejo:

prof. Lojzka Bratuž - predsednica Združenja cerkvenih pevskih zborov – Gorica
dr. David Bandelj - Fakulteta za humanistiko Univerze v Novi Gorici
mag. prof. Ivan Florjanc - Univerza Ljubljana / Akademija za glasbo
Mešani cerkveni pevski zbor Sv. Jernej, Opčine - Zborovodja Janko Ban
solisti - Alessandra Schettino, Matejka Bukavec, Nada Carli, Martina Feri,
Marjan Škerlavaj in Marjan Štrajn
pianistki - Neva Klanjšček in Martina Feri

NARODNI DOM Pri Mladiki je izšla nova knjiga

Po domovih kraških vasi so zagorele svečke

“Tistega večera so po domovih kraških vasi zagorele svečke in nemo izražale globoko žalost ponižanega primorskega človeka. V desetletjih, ki so sledila, so se ‘žalostne lučke’ še večkrat prižigale...”

S temi besedami je Vera Vetrih sklenila intervju z gospo Majdo Colja Kompan, nečakinjo Ferda Bidovca, ki je nekaj let med drugo svetovno vojno preživela v vili Tomažič pri teti Emi; ta razdelek tvori osrčje nove publikacije založbe Mladika, predstavljene v petek, 20. oktobra, v Narodnem domu, le nekaj dni po predstavitvi druge publikacije, ki jo je ravno tako izdala tržaška založba in v kateri so objavljena pisma Danice Tomažič bratu Pinku v zapor (zapis o tej knjigi objavljamo na kulturnih straneh).

Rdeča nit obeh publikacij je sorodstvena vez treh družin, ki jih je v času fašizma in vojnega obdobja prizadela tragična usoda. Bidovčevi, Coljevi in Tomažičevi so takrat s krvjo plačali upor nekaterih družinskih članov, ki ga je razplet zgodovinskih okoliščin jasno potrdil za upravičenega. Idejna vsebina zlasti druge knjige temelji na pojmu svobode, zaradi katerega so fašistične oblasti

strica gospe Majde Colja in ostale bazoviške junake, Zvonimira Miloša, Alojza Valenčiča in Franja Marušiča, usmrtili na podlagi razsodbe drugega tržaškega procesa: ker je njihov temelj izhajal iz osnov demokratičnega razmišljanja, ni mogel biti privesek nikakršne ideologije. Po

spondenca je bila iztočnica za pogovor, ki je segel tudi do aktualnih tematik slovenske družbe, v kateri je še danes močno občutiti “nekritično” vračanje v povojno revolucionarno logiko. Majda Colja je v Narodnem domu svoje misli zaupala hčerki kateri Kompan Eržar, ki je ubesedila

Majda Colja Kompan, Vera Vetrih, Nadia Roncelli, Stane Granda, Milan Pahor in Boris Pahor (foto IG)

mnenju urednice Vere Vetrihove so se ti mladi zavzemali zgolj “za svobodo slovenskega človeka”. Povod tudi za to publikacijo je bila gledališka predstava Zaljubljeni v smrt, ki jo je pisatelj Boris Pahor že kritiziral v uvodu prve knjige. Bidovčeva nečakinjo Majdo Colja je namreč vodila želja, da bi družinske člane predstavila s svojega zornega kota, njena sogovornica pa je bila prof. Vera Vetrih. Ta je na predstavitvi v Narodnem domu spregovorila o genezi knjige, ki črpa iz bogate družinske zapuščine gospe Colja. Na dnu nekega zaboja je dolga leta stalo več pisem, ki jih je Ferdo Bidovec, takrat komaj 22-letni fant, poslal domačim iz rimskega zapora. Njegova kore-

to, česar mama ni mogla, ker je “teško govoriti o rečeh, ki bolijo”. Gospa Majda je bila v prvem delu svojega življenja deležna hudih trenutkov (spomin na tragično smrt strica Ferda, vrtočlavo nasilje, ki je pobralo bratranca Pinka in sestrčno Danico, še prej pa strica Emila, ki je bil žrtev zavezniškega bombardiranja): vojna namreč odvzema najmlajšim naivnost in razigranost. Gospa Majda se je takrat kot otrok naučila, da je treba bolečino hraniti in čuvati v sebi ter jo prekriti s tišino. Katerina Kompan je dejala, da so bili mamin stric in ostali bazoviški junaki mladi ljudje, ki so vselej ohranili upanje v boljši svet, domovino, narod. Usoda treh med seboj

povezanih tržaških družin bi nedvomno lahko tvorila osrčje literarnega dela, ki bi zaobjel epopejo celotnega tržaško-primorskega upornišтва. “Ta del zgodovine, ki velja za prvi upor zoper fašizem v Evropi, je bil pomankljivo prikazan v naši književnosti”, je na predstavitvi dejal pisatelj Boris Pahor. Alojz Rebula, ki se ravno tako kot Pahor oglašja v predgovoru knjigi, obžaluje, da te snovi ni dobil v roke v mlajših letih, ko bi iz nje lahko poskusil napisati roman o tržaškem slovenstvu med vojnama. V Narodnem domu sta se oglašila še zgodovinar Stane Granda, ki je publikaciji prispeval analizo geneze težavnega so-bivanja med Slovenci, Italijani in Avstrijci na prehodu iz 19. v 20. stoletje, in Milan Pahor,

predsednik odbora za proslavo bazoviških junakov, ki je glede prepozne slovenskega državnega odlikovanja Ferdu Bidovcu dejal, da je tigrovski boj dolgo let ostal v nemilosti jugoslovanskih oblasti: taka logika pa ni bila prisotna pri nas, ki smo bazoviške junake in preostale padle v boju za svobodo slovenskega človeka znali počastiti na pravi način. “Ljubezen do domovine, ki se izraža brez sovraštva, nam mora vliti upanje za prihodnost”, je ob sklepu večera dodal predsednik SSO Drago Štoka in tragični usodi družin Bidovec, Colja in Tomažič dodal še Vukove iz Gorice.

Igor Gregori

DSI Peterlinova dvorana

Za naše pravice si moramo prizadevati vsi manjšinci

“Najprej je treba v nasprotju dobiti šibko točko, nato pa organizirati množični napad, “ je glede uveljavljanja pravic naše narodne skupnosti dejal prof. Samo Pahor na večeru Društva slovenskih izobražencev v ponedeljek, 25. oktobra. Prizadevanje za koriščenje obstoječih zakonskih določil v zvezi z uporabo slovensčine v javnosti ne more sloneti na posamezniku, temveč na celotni manjšini, ki mora strniti moči in sinergično postopati do javnih oblasti: odslej bo taka

strategija lahko računala tudi na novo publikacijo Pravica do uporabe slovensčine pred sodno oblastjo in javno upravo, ki jo je izdalo Slovensko kulturno rekreacijsko društvo Jadro iz Ronk v sklopu zbirke o uveljavljanju slovensčine z javno oblastjo. O knjigi sta v Peterlinovi dvorani pobjlize spregovorila odvetnik Renzo Frandolič ter prof. Karlo Mučič, sicer predsednik ronškega društva Jadro in odgovorni za izdajo priročnika. Mučič je uvodoma spomnil, da so prvo tovrstno knjigo izdali leta 1992: srž

takratne publikacije je slonela na materialu iz posveta o pravici do rabe slovensčine. Vsebinsko knjige pa so odgovorni dopolnili še z raznimi razsodbami na tematično. Nekaj let zatem je izšla še druga knjiga, v kateri so zbrane razsodbe in določila, ki so izšli do leta 2000 in še dodatno utrjujejo javno rabo slovensčine, med slednjimi je najpomembnejše priznanje pravnega obstoja beneških Slovencev. Mučič je občinstvo opozoril tudi na spornost določenih zakonov, sklepe misli pa je namenil zakonu za

zaščito Slovencev v Italiji iz leta 2001, ki še čaka na polnopravno uresničitev. K nastanku knjige je veliko pripomogel odvetnik Frandolič, je poudaril Mučič, saj je bilo zbiranje gradiva zelo zahtevno. V knjigi so zbrane razsodbe, pravilniki in drugi material kot dokaz pravice do občejanja v slovensčini z javno upravo. Na večeru so obenem prišle na dan razlike v udejanjanju vidne dvojezičnosti na področju, kjer je prisotna slovenska narodna skupnost: v občini Ronke pozitivno presenečajo dvojezični smerokazi in napisi, v Trstu pa bode v oko dejstvo, da na prisotnost slovenske narodne skupnosti opozarjajo le napisi pred slovenskimi šolami ter na sedežu Pokrajine Trst in deželne svete.

Šin

OPČINE Odprli so podružnico Tržaške knjigarne

...kjer je slovenska beseda doma...

Odprtje podružnice Tržaške knjigarne na Proseški ulici na Opčinah, v soboto, 30. oktobra, je bilo bolj slavno od tega, kar je najbrž upraviteljica trgovine gospe Ilde Košuta lahko upala. Nekaj minut pred slavnostnim odprtjem se je namreč pred velikimi izložbami, ki mimoidočim ponujajo v ogled bogato vsebino notranjščine, ustavil sprevod, ki je predsednika slovenskega parlamenta, Pavla Gantarja, in ministra za delo, družino in socialne zadeve, Ivana Svetlika, z žalne svečanosti v Rižarni popeljal nazaj v

slovensko prestolnico. Obisk je bil tako nepričakovan kot dobrodošel, kot se je dalo sklepati iz radostnega nasmeha, ki je vedril obraze gospe Košutove in njenih sodelavk, Majde Nibrant in Ivane Terčon. Prav ta bo namreč odslej sprejemala stranke v openski izpostavi, ki je bila na sobotnem odprtju nabito polna, tako da so člani Moške pevske skupine Sveti Jernej pod vodstvom Mirka Ferlana s težavo našli kotichek za stojalo. Uvodoma je gospe Ilde dejala, da je njen obrat s to potezo hotel razširiti ponudbo, in se obenem zahvalila sodelavkama in vsem,

ki so pripomogli k nastanku podružnice, “za katero je dalj časa bila čutiti potreba”. Adriano Sosič je v imenu Jadranske finančne družbe – lastnice TK – poudaril, da je idejo k uresnitvi te zamisli odločno prispevala ravno upraviteljica. Tržaška knjigarna je bila do leta 1996 v lasti Založništva tržaškega tiska, nato pa je prišla v last zasebnikom, dokler je ni lani Jadranska finančna družba odkupila. Sosič je poudaril, da je za gospo-

darsko dejavnostjo knjigarne v mestu in odslej podružnici na Opčinah neka globlja misel, ki je vezana na skrb za slovensko besedo in na širjenje slovenske

kulture in jezika v duhu sožitja z večinskim narodom in slovenskimi rojaki onkraj meje. V tej logiki deluje tudi krovnica organizacija SKGZ, katere Jadranska fi-

nančna družba je v bistvu podaljšana roka. Sosič se je ob koncu svojega pomena zahvalil Zadružni kraški banki za ugodno kreditiranje in Stanki Hrovatin za nenadomestljivo vlogo pri udejanjanju načrta.

Sklepno besedo je na slovesnosti imel škedenjski kaplan in vsestranski kulturni delavec, msgr. Dušan Jakomin. Idejna zamisel njegovega blagoslova je temeljila na prepričanju, da se današnji svet in slovenski narod premikata v smer vedno bolj bledega kulturnega povpraševanja. “Zavedati se moramo, da je edino kultura lahko naša hrana za prihodnost, le z izobraževanjem bomo storili našo dolžnost!”

IG

Foto IG

Obvestila

Župnija Sv. Križ pri Trstu in Zveza cerkvenih pevskih zborov prireja večer petja, glasbe in pisane besede, ki ga bodo oblikovali gojenci Glasbene matice, Ivana Milič - flauta, Jana Zobec - fagot, Matjaž Zobec - orgle, ki jih vodi Erika Slama Zobec, sopranistka Dana Furlani in basist Aldo Žerjal ob spremljavi organista Matjaža Zobca. Pisatelj Igor Gherdol pa bo predstavil knjigi Lunin mrk in Janez Pavel II. in Trst. Prireditelj bo v soboto, 13. novembra 2010, ob 18. uri. Vabljeni!

Po slovenskih pravljicnih poteh - ŠC Melanie Klein prireja brezplačna srečanja za otroke od 5. do 8. leta. Pravljčarka Martina Šolc bo otrokom pripovedovala pravljice iz slovenske in svetovne knjižne zakladnice, sodelavke ŠC Melanie Klein pa bodo po pravljici poskrbele za jezikovne in ustvarjalne delavnice. Srečanja bosta 13. in 27. novembra od 15.00 do 16.30 v društvenih prostorih, v ul. Cicerone 8. www.melanieklein.org, info@melanieklein.org, tel. 328 4559414.

Repentabska občinska uprava zbira gradivo za izdajo nove številke občinskega glasila. Prispevke lahko oddaste na občinskem tajništvo do 5. novembra 2010 v pisni obliki ali po elektronski pošti na naslov segreteria@com-monrupino.regione.fvg.it.

Slovenski visokošolski sklad **Sergij Tončič** zbira vloge za štipendije in podpore za akademsko leto 2010/2011 do 26.11.2010. Razpisni pogoji so na spletni strani www.skladtoncic.org.

Tečaj poslovne slovensčine: Ad formandum prireja v Trstu tečaj slovensčine na ravni C2. Tečaj traja 48 ur. Šolnina znaša 48,00 evrov. Povzetek vsebin: uporaba slovenskega jezika v različnih kontekstih;

pisanje najrazličnejših sporočil v slovenskem jeziku (npr. članki, brošure, tiskovna sporočila); slovenska slovnica in pravopis; vpliv drugih jezikov na slovenščino (prevzete besede in besedne zveze, “pidgin” jezik); socialne zvrsti jezika (kdaj in kako uporabljamo knjižni jezik, kdaj pogovorni jezik oz. narečje); e-komunikacija. Lokacija: ul. Ginnastica 72 (Trst). Informacije: ts@adformandum.eu ali tel. 040 566 360.

Darovi

Za rojansko glasilo Med nami daruje Marija Pirjevec 20 evrov.

Za društvo Rojanski Marijin dom in za rojansko glasilo Med nami daruje Mira Bole 50 evrov v spomin na starše.

Bambičeva galerija

vabi v soboto, 6. novembra 2010, ob 19.45

na odprtje spominske razstave likovnih del

Marka Bitežnika

Življenje je lepo

Uvertura v razstavo - župnijska cerkev sv. Jerneja:

Vasilij Meljnikov - violina
Igor Mitrovič - violončelo
Alexandra Verbitskaya - harfa

Glasbeni utrinek na odprtju:
Moški pevski zbor sv. Jernej

Umetnika bo predstavila
mag. Jasna Merku

Opčine, Sklad Mitja Čuk,
Proseška ul. 13

SLOVENSKA DUHOVSKA ZVEZA
DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV
in DRUŠTVO FINŽGARJEV DOM

vabijo na

SREČANJE Z GOSPO MILANKO DRAGAR

govorila bo o blaženem Lojzetu Grozdetu

četrtek, 4. novembra, ob 20. uri
Finžgarjev dom na Opčinah

avtorica je pred slovenskim evharističnim kongresom v Celju izdala 520 strani obsegajočo biografijo z bogato zbirko fotografij, dokumentarnega gradiva in pričevanj z naslovom Zvest križanemu

Razstava fibul sosednjih muzejev v Tolminu

Želja po tesnejšem čezmejnem sodelovanju muzejev

Gostujoči Pokrajinski muzej Koper je v Tolminskem muzeju odprl arheološko razstavo pod naslovom S fibulo v fabulo. V njej sodeluje več muzejev, tudi iz sosednjih držav. Morda letos najbolj zanimiva razstava je bila doslej postavljena najprej v matičnem muzeju v Kopru in Pokrajinskem muzeju Ptuj-Ormož. Prireditelji si želijo podpre Ministrstva za kulturo, da bi lahko gostovali tudi izven Slovenije, vsaj v gostujočih muzejih.

Razstavo, ki je zadnji dogodek med dogodki letošnjega spominjanja na pisatelja Cirila Kosmaka, je v Tolminskem muzeju 15. oktobra odprla direktorica muzeja Damjana Fortunat Črnilogar. Povedala je, da gre za projekt sodelovanja z muzeji v Sloveniji, Hrvaški in Italiji. Pobudnik je bil Pokrajinski muzej Koper; to sega že v leto 2008.

Kot je razstavljene predmete opisal arheolog Miha Mlinar, gre za obdobje tisoč let pred Kristusom in tisoč let po njem. Za sprehod po razstavi so pripravili katalog. Pri izdelovanju teh eksponatov je šlo najprej za obrtne pripomočke, ki so vse bolj dobivali še okrasno vlo-

go. Tako je npr. značilna fibula kot zaponka, ki je prvotno pripenjala oblačilo, vse bolj pridobivala estetsko funkcijo okrasnega predmeta. Poseben doprinos k razstavi je dala Posočje, ki je izjemno pomembno tudi v kontekstu arheoloških

no datira posamezna arheološka najdišča. Ta potrjujejo tudi medsebojno povezavo nekaterih krajev, kot so bili Sveta Lucija, Bohinjska kotlina in Benečija.

Ravno ta sled je družila in bogatila strokovne programe, da sta pri pridobivanju eksponatov za razstavo, poleg slovenskih, sodelovala še tržaški mestni muzej in istrski muzej s Pulja. Tako razširjeno sodelovanje imajo za zelo pomembno, saj si lahko na razstavi ogledamo eksponate, odkrite na širšem območju izven Slovenije. Tako se Tržaški mestni muzej dejansko predstavlja s fibulami, odkritimi na območju sedanje Slovenije. V tem primeru gre za predme-

Fibule v razstavnih vitrini

najdišč fibule, zlasti z Mosta na Soči. Fibule prihajajo še iz Istre in s Krasa. Razstava je nastala kot plod mednarodnega sodelovanja med več primorskimi muzeji in muzejem na Ptuj. Vidi se želja po izvirnem in hkrati strokovnem prikazu zgodbe o fibulah iz območja najdb, ki so igrale svojo vlogo v času od pozne bronzaste dobe do zgodnjega srednjega veka. Posebna vrednost takih eksponatov je njihova pripoved, ki zelo natanč-

te, ki so bili, med dveletnim arheološkim izkopavanjem, odkriti na Mostu na Soči in v Skočjanu. Dvojezičen katalog (tudi v italijanščini), ki je izšel ob tej razstavi, presega zgolj predstavitev okoli 250 eksponatov razstave. Vsebuje bogato slikovno gradivo, saj gre za prvo obsežnejšo študijo o tem pomembnem načinu oblačenja in osebnega okrasja skozi celi dve tisočletji. Razstava bo na ogled do devetega decembra.

MM

VIDA VALENČIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Absolutna belina

Poseben občutek. Še zdaj, po nekaj urah, je v meni poseben občutek stopanja po debeli plasti suhega listja v osamljenem gozdu. Pršenje dežja, pa kaj za to. Predrzo si rečem, da je občutek malih kapelj po laseh in obrazu nekaj posebnega, česar ne gre izgubiti. Pa kaj za to, če sem si doma ravnokar sušila lase. Narava te včasih omamlja s svojimi nenehnimi preoblekami. Zdaj sem tu, na tem kavču, na ekranu pa dokumentarec, ki me butne v tako atmosfero, da se zdi udobnost kavča, na katerem sedim, zelo oddaljena. Pred očmi tisočine kilometrov ruske tajge, redkih vasic, pozabljenih od Boga, kjer si ljudje lajšajo življenje na edini način, ki se ti v brezpu zdi možen: odtuji se od realnosti z alkoholom. In potem stotine in stotine popolne beline, snega, ki onemogoča vožnjo ogromnih tovornjakov ekspedicije, ki jo dokumentarist spremlja. Plast ledu na rekah in jezerih, ki sega nekaj metrov v globino in prenese težo tovornjakov, temperatura, ki seže do minus sedemdeset. Blazno. In stavek, ki ga vodi ekspedicija izreče ob izteku prvega dela dokumentarca:

"Zdaj moramo s temi štirimi tovornjaki prečkati ledeni pas, ki povezuje azijski del Rusije z Aljasko. Mislim, da imamo 5 odstotkov možnosti, da nam uspe".

Ta stavek mi ne daje miru. Sama se sprašujem, kako se v človeku sploh razvija želja po preseganju Nečesa. Zakaj se v človeku sploh razvije sla po tistih "petih odstotkih"? Zakaj ti teh "pet odstotkov" ne daje miru? Vem, da je vprašanje brez

odgovora, ker je odgovor edinole sama sla po preizkušanju sebe, svojih fizičnih in psihičnih zmogljivosti, ki je seveda, kot vsaka strast, nerazločljiva. Ne opira se na racionalnost, nima logične razlage. Včasih berem intervjuje z alpinisti in se dobro zavedam, da je njihovo dožemanje sveta, morda življenja samega, drugačno. Ne boljše ne slabše: drugačno. Morda jim uspe v sebi slišati določen klic Narave, ki ga mi ne. Ali vsaj v taki obliki ne. Vem, da je življenje njihovih družic zelo težko, ker morajo vsako sekundo sprejeti tudi možnost, da Narava njihove drage zdrži v

svojem objemu. Morda gre za ljubezen v najčistejšem pomenu, kjer ni niti kančka želje po spreminjanju drugega. Sploh ne dvomim, da tem ženskam ni tuj občutek nemoči in strahu pred neznanim. In vendar jim uspe, da se povzpejo nad vse to, kar je morda težje kot fizični vzpon na goro. Kako sprejeti nekaj neracionalnega? Morda je odgovor v enostavnem ne-kljubovanju, v predaji. Sprašujem se: kje najdejo v sebi moč?

Misli mi drviijo dalje po valovih neracionalnosti. Pred dnevi sem prejela elektronsko pošto, ki me je v hipu postavila v hlad sibirске pokrajine. Prijateljica iz Walesa mi je pred mesecem navdušeno pisala o komaj rojenem tretjem nečaku, tokrat pa me obvešča, da je iz še nepojasnjenih vzrokov v 51. dnevu otrok umrl. Stavek na ekranu in popolna neracionalnost. Kje iskati razlago? Še vedno, kot že leta, je ne morem najti in še samo dejstvo, da ostajam pred takimi vprašanji vedno znova nemočna, me votli.

Tretja Pravljica v Feiglovi knjižnici

Ko strah podžge domišljijo...

V toplo prijaznost mladinske sobe Feiglove knjižnice v Gorici nista prodrla sivina in ožotoženo deževnega vetrovnega popoldneva v ponedeljek, 25. oktobra, ko je bila na vrsti tretja Pravljica v urici, ki je privabila okrog dvajset malčkov v svoj čarobni svet. Ob prisotnosti snemalcev koprskе televizije je knjižničarka Luisa Gergolet, ki jo otroci zelo dobro poznajo tudi kot izvrstno pravljicarko, živo, razločno, obenem pa tudi z mehko bo v glasu, ob pomoči velikih risbic in pravi mali postelji – že pravi drobni scenski podobi –, pripovedovala zgodbi Veliki lov na pošast. Pravljica niti je otroke vodila v družbi pajske,

medveda, volka in modre sove k odkrivanju "pošasti", ki naj bi se skrivala pod posteljo račke, izpod katere so prihajali čudni, "grozljivi"

vi" zvoki. Da ima strah velike oči in domišljija pod njegovim pritiskom riše vse mogoče, so otroci z olajšanjem spoznali, ko so odkri-

li, da je pod posteljo bila le mala miška, ki je v varnem zatíšju zaspala in tudi... smrčala. Ob nežnem koncu zgodbe je bilo otrokom jasno, kako večkrat tudi sami "iz muhe naredimo konja" in se prenačimo pri sklepanju o kakšni stvari, ki nas vznemirja.

Kot je navada, je vsak otrok ob koncu prejel spominček, tokrat malo naprstno lutko-miško iz klobučevine, ki sta jo z večšino in ljub-

bežijo do malih obiskovalcev knjižnice izdelali knjižničarki Luisa in Breda. Luisa je malčke kot vselej povabila, naj si ogledajo in izberejo pripadno ilustrirane knjige, da bi se tudi doma lahko prepuščali pravljicnemu svetu in pri tem postali neločljivi prijatelji knjig in navezanost nanje ohranjali vse življenje.

Naslednja Pravljica v urici bo v ponedeljek, 8. novembra, ob 17. uri. **IK**

Severni in severovzhodni predel mesta (39) GORICA, NJENE ZANIMIVOSTI IN NJEN ČAS

Mariza Perat

Zemljišče je bilo za zgradbo novega semenišča zelo primerno. Naprosili so zato benediktinskega pater A. Wernerja, da je pripravil načrt, kardinal in knez nadškof Jakob Missia pa se je obrnil na duhovnike in vernike ter jih prosil za molitve in

Deško semenišče v Gorici po 1. svetovni vojni

prispevke, da bi se novo semenišče čim prej dogradilo. Po njegovi smrti je to skrb prevzel nadškof Sedej. On je gradnjo novega semenišča tudi privedel do konca. To ga je stalo veliko žrtev in veliko truda, a s tem si je postavil spomenik "trajnejši od brona", kot so rekli o njem.

Temeljni kamen novega semenišča je bil postavljen 30. novembra 1908, na god sv. Andreja, zaščitnika semenišča. Stavba je bila dograjena leta 1911, slovesno pa so jo odprli 6. oktobra 1912. Med prvo svetovno vojno je bilo semenišče zelo poškodovano, porušen je bil tudi vrh stolpa. Ob koncu vojne, ko se je nadškof Sedej vrnil iz begunstva, ga je z velikimi žrtvami spet pozidal in leta 1923 so ga spet odprli. Prišla pa je druga svetovna vojna. Leta 1940 je bilo semenišče zasedeno in spremenjeno v vojaško bolnišnico.

Po potresu leta 1976 so tu dobile prostor slovenske srednja in višje srednje šole, dokler se niso slednje preselile v novo šolsko središče v ulici Puccini. Od leta 1989 je v nekdanjem Malem semenišču sedež goriške sekcije tržaške univerze. Dogradili so tudi konferenčni center za srečanja diplomatov, politikov in sindikalistov.

V bližini stoji votlina Lurške Matere Božje, ki si jo je zamislil msgr. Leopold Cigoj, duhovni vodja v

Malem semenišču. Po velikosti je enaka tisti v Lurdu. Blagoslovili so jo na predvečer praznika Lurške Matere Božje leta 1936.

Knez nadškof Francišek Borgia Sedej

Francišek B. Sedej je bil rojen v Cerknem leta 1854 v trdni kmečki hiši. Iz družine je izšlo več duhovnikov, duhovniški poklic so si izbrali tudi trije škofovi nečaki. Eden izmed teh, Ciril Sedej, je bil več let župnik v Števerjanu. Po dveh letih osnovnega šolanja v domači vasi so izredno nadarjenega dečka na pobudo materinega brata Janeza Bevka, vikarja na Libušnjem, in Jožefa Jerama, dekana v Cerknem, leta 1863 poslali v normalno v Gorico. Mladi Sedej se je nato vpisal na državno gimnazijo v takratni Šolski ulici, danes ulici Mameli, a je bil takoj sprejet v Malo semenišče, ki je imelo prostore v palači Coronini. Pozneje je semenišče dobilo prostor v današnji ulici Paveti. Tudi na gimnaziji je bil Sedej vedno odličnjak. Leta 1874 bi bil moral oditi na nabor, in če bi bil potrjen za vojaško službo, bi izgubil štiri leta študija. Zato je privatno opravil zrelostni izpit na gimnaziji na Kostanjevici in istočasno kot zunanji gojenec Centralnega semenišča dokončal prvi letnik teologije. Tudi tu je študij odlično opravil. V duhovnika je bil posvečen leta 1877.

Po enem letu kaplanovanja v Cerknem ga je nadškof Andrej Gollmayr poslal v Avguštinaj na Dunaju. Tu je študiral svetopisemske vede in orientalske jezike. V tem času je prišel v stik z mnogimi

Dr. Sedej v Avguštinaju

odličnimi osebnostmi. Zaradi njegove nadarjenosti in pridnosti so mu podelili štipendijo, da je lahko potoval v Sveto deželo in tu študiral orientalske jezike in njihovo književnost.

/ dalje

Ad formandum v šolskem letu 2010/11

Novosti v izobraževalni ponudbi

Ad formandum v Trstu ima za sabo 30-letno izkušnjo na področju izobraževanja. Ob upoštevanju posebnih značilnosti slovenske narodne skupnosti Ad formandum uresničuje program tečajev na osnovi potreb gospodarske, kulturne in družbene stvarnosti; odprt je vsem prebivalcem območja, na katerem deluje v tržaški, goriški in videmski pokrajini. Izobraževalne pobude so v večini primerov sofinancirane iz evropskih socialnih skladov.

Letos smo na Ad formandum poleg tradicionalnih tečajev pričeli z izvajanjem izobraževalnih programov v kuhinji. Tečaje splošnega kuhanja izvajamo v Gostinskem učnem centru na Fernetičih in v Dijaškem domu S. Gregorčiča v Gorici. To je novost letošnjega šolskega leta, s katero pri Ad formandumu želimo popestriti ponudbo izobraževanja na tem področju. Tečaji so namenjeni vsem ljubiteljem kuhanja, gospodinjam, možem, ženam, mladim dekletom in fantom, parom..., vsem, ki bi se radi preizkusili v kuhinji ali osvežili znanje in izvedeli za kako skrivnost v pripravi jedi. V tem trenutku so na Ad formandumu aktualni tile tečaji/programi:

Poslovna slovenščina: Ad formandum prireja v Trstu tečaj slovenščine na ravni C2. Tečaj traja 48 ur. Šolnina znaša 48,00 evrov. Tečaj je namenjen celotnemu prebivalstvu od 18. do 64. leta z bivališčem v Furlaniji Julijski krajini. Stopnja izobrazbe ni pogoj za vpis. Vpisnina znaša 1 evro za vsako uro izobrazbe. Izobraževanje je brezplačno za delavce v dopolnilni blagajni ali na čakanju. Tečaje sofinancira Evropski socialni sklad. Povzetele vsebine: uporaba sloven-

skega jezika v različnih kontekstih; pisanje najrazličnejših sporočil v slovenskem jeziku (npr. članki, brošure, tiskovna sporočila...); slovenska slovnica in pravopis; vpliv drugih jezikov na slovenščino (prevzete besede in besedne zveze, "pidgin" jezik); socialne zvrsti jezika (kraj in kako uporabljamo knjižni jezik, kdaj pogovorni jezik oz. narečje); e-komunikacija. Lokacija: ul. Ginnastica 72 (Trst). Urnik: uvodno predavanje bo sredi novembra, tečaj pa bo potekal od januarja do marca 2011; natančen urnik bomo določili na prvem srečanju glede na potrebe tečajnikov.

Informacije: **ts@adformandum.eu** ali tel. 040 566 360 (Trst).

Martinov jedilnik: Ad formandum vabi na vpis na kulinarčni tečaj, namenjen vsem ljubiteljem kuhanja, ki bo v petek, 5. 11., ob 18.00 v Gostinskem učnem centru na Fernetičih. Udeleženci tečaja prejmejo v dar recepte, predpasnik in potrdilo o obiskovanju tečaja. Za vpisovanje: tel. +39-334-2825853, **pro-mo@adformandum.eu**.

Spomenka Hribar meni, da bi v Sloveniji zaradi socialnih razmer lahko prišlo do nemirov

Opozicija napoveduje referendum

V Sloveniji so ljudje vsaj ob prazniku Vseh svetih, ki se pri nas sicer imenuje Dan spomina na mrtve ter se dopolnjuje z dnevom reformacije, našli svoj duševni mir in v zbranosti počastili pokojne. Na pokopališčih, ki so povsod skrbno in lepo urejena, tako da marsikje spominjajo na majhne parke, so prižgali okoli 11 milijonov svečk, kar je domnevno več kot v katerikoli drugi evropski državi.

Spomin na po vojni umorjene nasprotnike revolucije in njihove svojce, ki so jih angleške okupacijske oblasti na Koroškem izročile novemu režimu v Sloveniji, so ob prazniku Vseh svetih prvič zaznamovali na višji, politično in duhovno zelo pomembni ravni. Omenjenim žrtvam poveljnih pobojev je bila namenjena pravna oz. zadostilna maša v Great Missendenu, 60 km od Londona. Bogoslužja so se, poleg številnih gostov, udeležili tudi edinburški kardinal Keith Brian, predstavniki slovenske katoliške misije v Londonu, vikar slovenske vojske Jože Plut in ljubljanski nadškof in metropolit Anton Stres. Osrednjo vlogo pri organiziranju in predstavitvi pravne maše v Angliji je imel Keith Miles, ekonomist, publicist in predsednik Društva slovensko-britanskega prijateljstva. Bil je prvi, ki je na angleškega ministra za zunanje zadeve Davida Lidingtona naslovil vprašanje o sporni povojni izročitvi domobrancev in civilnih oseb s Koroškega. Minister je konec letošnjega julija na spletnem blogu kot prvi vladni predstavnik izrekel besedo "obžalovanje".

V ozračju spominjanja na mrtve

so se v nekaterih javnih občilih ponovno pojavili zapisi in komentarji o spravi in o številu žrtev poveljnih pobojev in grobišč v Sloveniji. Sociologinja, publicistka in političarka Spomenka Hribar je v nekem pogovoru pred dnevi opozorila,

"da se moti, kdor misli, da je mogoče na tisoče ubojev skriti za vse večne čase". Akademik dr. Tine Hribar v svoji novi knjigi z naslovom Ena je groza navedla, da je bilo neposredno po vojni pobitih 12.000 domobrancev, vrnjenih s Koroškega. Na slovenskem inštitutu, ki zbira podatke o žrtvah in storilcih, pa so sporočili, da je bilo padlih in pobitih domobrancev nekaj nad 14.000. V sobotni prilogi časnika Delo, objavljeni 30. oktobra, so v nadnaslovu ustreznega prispevka napisali, "da je pokol domobrancev pomenil samomor naroda".

V notranji politiki pa je najbolj značilna mrzlična dejavnost vlade, ki hiti z izvajanjem ukrepov in politike, ki naj bi omogočili odpravo finančno-gospodarske krize oz. reforme na različnih področjih. Toda pri tem nastaja veliko ovir, tudi zaradi tega, ker reforme niso dobro pripravljene, tudi ne usklajene s socialnimi partnerji. Zdjaj je že gotovo, da bo v mesecu decem-

bru letos referendum o primerosti novega zakona o RTV Slovenija. Možni so tudi referendum o novem pokojninskem sistemu, ki v javnosti vzbuja nezadovoljstvo in veliko kritik, pa o tako imenovanem malem delu. Vanj bi bili vključeni štu-

Spomenka Hribar

denti, upokojeanci in brezposelne osebe. Premier je navdušen zaradi primerov postopnega oživljanja nekaterih delov gospodarstva ter pri tem dokaj neskromno hvali sebe. Predsednik vlade Borut Pahor zelo rad odpira svoje srce. Posredujemo naslednje njegove misli oz. trditve. "Sem predsednik vlade, ki bo iz mandata odšel verjetno kot najbolj nepopularen, a najuspešnejši predsednik. Ko sem bil na vrhu Olimpa, državljani niso imeli veliko od tega, zdaj pa sem ponosen, ker dajem državi vse, kar znam. Brez slehernega dvoma, to, kar delam zdaj, je vredno moža".

Našega premierja in njegov optimizem zavračajo vsi najbolj znani in preudarni ekonomisti

in drugi izvedenci. Eden med njimi, Franček Drenovec, je v časniku Delo zapisal, "da smo v globoki krizi, ki je predvsem naša lastna. Slovenska kriza bo trajala, neodvisno od svetovne, vse dokler tranzicijski model (prehajanje iz nekdanjega socializma v kapitalistično družbeno ureditev) dokončno ne crkne".

V razburkanem in politično negotovem ozračju se je ponovno oglasila Spomenka Hribar, ki predlaga sklenitev nekakšne družbene pogodbe o pomoči najbolj revnim ljudem. Pomagali naj bi jim tisti, "ki imajo vsega preveč". Rečežev je od dvesto do tristo tisoč. Po njenem mnenju bomo v Sloveniji, če ne

bo uresničena družbena pogodba, "deležni izgredov in revolucije".

Na Primorskem doživlja uspeh, tako naj bi se zgodilo tudi drugod po Sloveniji, nova knjiga pedagoginje in zgodovinarke prof. dr. Mire Cenčič, o primorskih pesmih rodoljubja in tigrovskega upora. Gre za temeljito, natančno in celovito delo. Marjan Bevk, predsednik društva TIGR Primorske, je v uvodu v novo delo zapisal, "da je v njem zbrano tisto najintimnejše narodovo blago primorskega človeka, ki je telo v njegovi duši skrito v najtežjih trenutkih in potem skrito ležalo po arhivih, domačih zbirkah, pozabljeno in zaprašeno".

Marijan Drobež

Zborovanje zgodovinskih društev Slovenije

Migracija na Slovenskem

Na 35. zborovanju Zveze zgodovinskih društev Slovenije, ki je potekalo v Kopru od 30. septembra do 2. oktobra, so obravnavali najrazličnejše vidike v zvezi s tematiko o migracijah in slovenskem prostoru od antike do danes. Migracijske študije so bile dolgo na obrobju teoretskih dogajanj in so si le počasi utirale prostor v priznani sistemizaciji vse do preloma dvajsetega stoletja, ko so migracije postale modna tematika in migracijske študije samostojna znanstvena disciplina.

Ob koncu zborovanja je bila že na voljo natiskana obsežna publikacija, ki prinaša vse prispevke s tega pomembnega zborovanja. Izšla je v 200 izvodih v Zbirki Zgodovinskega časopisa. Knjiga, ki sta jo uredila Peter Štih in Bojan Balkovec, šteje nekaj nad 700 stra-

svetovnih vojn, v Julijski krajini v času med obema vojnoma, po 2. svetovni vojni in na prostoru zahodne Slovenije po 2. svetovni vojni. Posebni sklopi so namenjeni izseljenstvu in priseljenstvu ter raznim vidikom v zvezi z Nemci na Slovenskem in Judi v slovenskem prostoru.

Zborovanja se je udeležilo s prispevki tudi več zgodovinarjev s tostran meje. Aleksij Kalc je pripravil referat o migracijskih gibanjih med 18. in 19. stoletjem s primeri iz zahodnega slovenskega prostora. Milan Pahor piše o slovenskem izseljevanju iz Julijske krajine v letih 1918 – 1940, Gozard Bajc pa o vlogi in delovanju politične emigracije iz osrednje Slovenije v povojnem Trstu. Sandi Volk je svojemu referatu dal naslov: Razodete resnice, vprašljiva tolmačenja, prezrta vprašanja in

ni. Prispevki so povezani v številne sklope. Uvodnim pogledom na problematiko migracij sledijo sklopi, ki obravnavajo migracije in slovenski prostor v obdobju do konca 19. stoletja, v času obeh

možne razlage množične izselitve po drugi svetovni vojni iz Istre, z Reke in iz Dalmacije. Aleksander Panjek pa piše o povojni migraciji v Trstu (1945 – 1965) s poudarkom na izseljevanju iz Trsta.

mab

Kava ne pozna recesije!

Skupina Illy kljub krizi uspešno posluje

Gospodarska kriza je vplivala tudi na poslovanje italijanske Skupine Illy, ki kljub temu še vedno beleži rast prodaje. Po obsežnih investicijah pa letos in v letu 2011 predsednik skupine Riccardo Illy pričakuje tudi ponovno rast dobička. Illy je sicer prepričan, da bi lahko Slovenija in Italija na gospodarski in politični ravni okrepili sodelovanje.

Illy je v pogovoru za STA ob robu Menadžment foruma Bled-Kopaonik pojasnil, da je kriza vplivala na stopnje rasti v podjetjih Skupine Illy, znotraj katere je največja družba z najdaljšo tradicijo in s skoraj 300 milijoni evrov prihodka Illy-

caffè, ki je tudi v minulih dveh letih imela stabilne prihodke. Prav tako se prihodki niso zmanjšali v ostalih podjetjih skupine.

V hčerinskem italijanskem podjetju Dormori, ki se ukvarja s proizvodnjo čokolade, so zabeležili pomembno rast, ki je lani znašala okrog 40 odstotkov, letos pa se giblje med 18 in 19 odstotki. Tako da bo podjetje po Illyjevi oceni leto končalo z 21 milijoni evrov prihodkov, medtem ko bi bila brez gospodarske krize

sedem milijonov evrov. Dobro rast prodaje, ki bi bila brez krize še višja, so zabeležili tudi v vinarni Mastroianni v Toskani, kjer letni prihodki znašajo en milijon evrov. V italijanski Agri-montane, ki proizvaja džeme, marmelade ter kandirano sadje in v katerem ima Skupina Illy manjšinski 40-odstotni delež, pa je v minulih letih dosegala nizko rast prodaje med dvema in tremi odstotki, medtem ko je letos situacija veliko boljša in podjetje bo ustvarilo okrog 11 milijonov

evrov prihodkov. "Zaradi investicij, ki smo jih imeli v preteklih letih in ki smo jih nadaljevali v letih 2008 in 2009, se je dobiček zmanjšal, menimo pa, da se bo ponovno povečal v tem letu in v letu 2011", je povedal Illy. Pojasnil je, da svoj položaj v kavnem sektorju vzdržujejo s pomočjo nekaterih pomembnih investicij, od katerih si v prihodnjih letih nadejajo nadaljnjo rast.

Gre zlasti za tri nove projekte. Pr-

vi je nova metoda za delanje kave, poimenovana hyper-espresso, za katero podjetje v Italiji in tujini že prodaja na desettisoče kavni avtomatov. Drugi projekt, ki je nastal v sodelovanju s Coca-Colo, je pripravljena kava v mali pločevinki, katere prodaja narašča predvsem v zahodnih državah in na Japonskem. Tretja inovacija pa je Espressoamente illy, to je veriga espresso barov, med katerimi je le eden v Parizu v lasti podjetja, preostalih 230 po celem svetu pa je v franšizi.

Slovenija je v celotni prodaji Skupine Illy predstavljala sicer le majhen, a zelo kakovosten trg za vse produkte, ki jih ponuja skupina, je poudaril Illy. Pri slovenskih potrošnikih opaža, da iščejo predvsem visoko kvaliteto, če ne že kar popolnost. "Zelo cenijo dobro hrano, dobro kavo, dobro vino", je ocenil in dodal, da je Slovenija pomembna tudi za nadaljnji preboj na jugovzhodni in vzhodni del Evrope.

Illy meni, da bi bili sicer poslovni odnosi med Slovenijo in Italijo lahko bolj intenzivni. "Sam živim skorajda na meji s Slovenijo in moja občutja so, da italijanska podjetja, tudi tista s sedežem v moji regiji ali v severnovzhodnem delu Italije, še niso v celoti razumela priložnosti ne le izvoza, temveč tudi investiranja ali sodelovanja s slovenskimi podjetji", je poudaril.

Politični odnosi in sodelovanje med državama pa so po posameznih ravneh zelo različni. Tako so župani nekaterih občin v zelo dobrih odnosih s slovenskimi kolegi, medtem ko bi na regijski ravni po Illyjevi oceni lahko naredili kaj več. "V preteklosti je bila regija Furlanija Julijska krajina bolj aktivna, in to ne le v letih, ko sem bil sam predsednik deželne vlade, ampak tudi prej", je ocenil ter dodal, da bi morali odnose s sosedi ponovno zagnati in pozvati podjetja, naj storijo isto.

Pri tem Illy meni, da posamezni konflikti med državama in problemi, o katerih imata slovenska in italijanska vlada nasprotna stališča, ne morejo prizadeti splošnih odnosov. "Prijateljstvo bi se moralo nadaljevati in se poglabiti. Prav tako bi morali rešiti probleme, kot so terminali in Tržaškem zalivu", je poudaril.

Kobariški muzej

Na ogled razstava o bitki pod Mrzlim vrhom

Ob Dnevu muzeja so v Kobariškem muzeju odprli novo razstavo z naslovom Mrzli vrh, gora krvi in železa, ki bo na ogled leto dni. Razstava, ki jo je postavil Željko Cimprich, želi ohraniti spomin na eno najbolj krvavih bitk Soške fronte.

O bojih pod Mrzlim vrhom so v muzeju v preteklosti že pripravili razstavo, takrat so jo kot gostujočo razstavo postavili zgodovinarji in muzealci iz Vojaško-zgodovinskega muzeja iz Budimpešte.

Avtor tokratne razstave je dal prednost fotografijam, ki doslej javnosti še niso bile predstavljene. Za besedilo je avtor izbral nekaj citatov iz knjižne izdaje dnevnika Giuseppeja Cordana, saj je sicer zapisov pričevanj udeležencev teh bojev veliko.

"Udeleženci bojev so se na vseh bojiščih srečevali z ugotovitvijo, da ga ni jezika, ki bi premogel besede, s katerimi bi lahko izrazili vse, kar so doživljali", je ob nedavnem odprtju razstave dejal Cimprich. Razstavljeni so tudi odlomki dokumentov italijanskih poveljstev, ki tokrat osvetljujejo zgodbo z njihove strani.

"Avstro-ogrska vojska razporeda svojih enot na gori ni veliko spreminjala, spremembe na italijanski strani pa so navedene za vse večje enote", je še dejal Cimprich. Zaradi omejenega prostora so lahko predstavljeni le odlomki dokumentov in citatov iz dveh knjig.

Mrzli vrh nad Tolminom je bil v 29 mesecih bojev spremenjen v pravo goro železa in krvi, kot jo je imenoval fotograf in udeleženec bojev. Obseg bojevanja, težavnost bojišča, nepregledno število človeških zgodb in usod bi lahko pripomogli k temu, da bi te bitke dobile svoj muzej, je dejal Cimprich.

S stalno zbirko in številnimi prireditvami Kobariški muzej letno privabi okoli 60.000 obiskoval-

cev, kar je fenomen v slovenskem muzealstvu. V 20 letih je gostil že 1,2 milijona obiskovalcev, med njimi tudi najvišje politike in ostale pomembne obiskovalce.

Google razvil nove avtomobile

Za vožnjo ne potrebujejo človeka!

Ameriški internetni velikan Google je razvil in testiral svoje robote avtomobile, ki za vožnjo ne potrebujejo voznika, saj vse funkcije, potrebne za vožnjo, obvladajo sami. Roboti avtomobili so se že zapeljali po cestah po ameriški zvezni državi Kalifornija, poroča Slovenska tiskovna agencija. "Eden od velikih problemov, s katerimi se soočamo dandanes, je zagotavljanje varnosti

robot avtomobil Sebastian Thrun. Google je tako že razvil tehnologijo, ki avtomobilom omogoča, da sami opravljajo funkcije, ki jih sicer opravlja človek. Ta avtomatska vozila torej vozijo sama,

deokamere, radarske senzorje in laserske iskalce, s katerimi lahko zaznavajo udeležence v prometu in spremljajo drugo dogajanje na cestah.

in učinkovitosti avtomobilov. Naš cilj je preprečiti prometne nesreče, razbremeniti ljudi in zmanjšati emisije. To lahko dosežemo tako, da popolnoma spremenimo uporabo avtomobilov", je v Googlovem blogu zapisal vodja projekta

človek pa za volanom sedi iz varnostnih razlogov, da računalniško spremlja in nadzira proces vožnje. Avtomatski avtomobili imajo vgrajeno znanje o omejitvah hitrosti in prometnih vzorcih. Za vožnjo uporabljajo vi-

Opremljeni so tudi z natančnimi zemljevidi za navigacijo. Robote avtomobile je Google, kot omenjeno, že testiral na kalifornijskih cestah. Prevozili so 224 kilometrov, pri čemer kakšne večje človeške intervencije niso bile potrebne. Google sicer izvaja aktivnosti za širjenje na najrazličnejša področja. Med drugim vstopa na področje obnovljivih virov energije. Gigant iz Silicijeve doline bo tako vlagal v razvoj podvodnega kablanskega omrežja za povezavo načrtovanih vetrnih elektrarn na morju ob vzhodni obali ZDA. Projekt naj bi stal okoli pet milijard evrov.

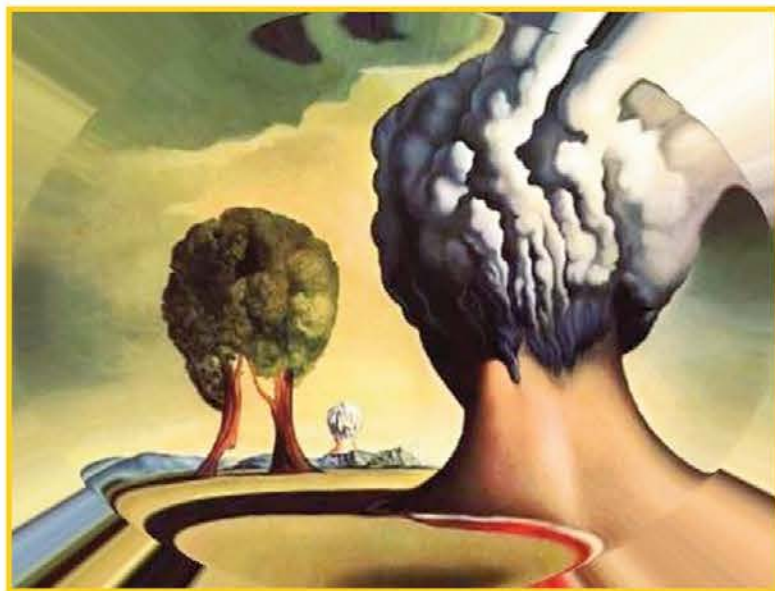
Znanstveniki raziskujejo, kje se v možganih razvije krivda

Na občutek krivde moramo zdravo reagirati

Krivda spada med t. i. neprijetna, negativna čustva, zato nekateri menijo, da je občutek krivde vedno nekaj škodljivega za človekovo psiho. Če bi tega občutka ne bilo, bi živeli bolj mirno, zadovoljno, osvobodeni travm in pritiskov. Drugi pravijo, da je danes premalo občutka krivde, ker ni več dobro začrtane meje med dobrim in zlim, ker je moralno-etično gledano vse dovoljeno. Duševno stanje, ki ga označujemo z izrazom občutek krivde, nastane, ko posameznik oceni svoje ravnanje kot neustrezno za določeno situacijo. Po navadi je občutek krivde povezan s spoznanjem, da smo povzročili škodo drugi osebi ali prekršili določeno moralno načelo ali zakon. Čutimo se moralno odgovorni, ker se postavimo na mesto drugega, z njim sočustvujemo, delimo iste misli, probleme, zanimanja...

Po definiciji pa je občutek sramu bolj vezan na celoto osebe, na ukvarjanje s samim seboj, kakšni smo pred samim seboj, ukvarjanje s svojimi lastnimi občutki nesprejetosti. Krivda pa je bolj vezana na posamezno naše vedenje, dejanje, na odnos z drugo osebo, na to, kaj smo slabega storili, torej na nekaj bolj oprijemljivega, definirane-ga. Znano je dejstvo, da osnovni, preprosti človeški občutki, kot so jeza, veselje, strah in žalost, vključijo določene predele možganov. Občutek krivde pa spada v kategorijo kompleksnejših

del obravnava občutek krivde, ki je vezan na etiko osebe (vezan na kršitev določene moralne norme in ki ne zadeva drugih osebnosti), drugi pa je vezan na altruizem osebe (nekdo drug je oškodovan zaradi ravnanja krivca). Znanstveniki so spoznali, da je krivda lahko odvisna tudi od raznih vrst možganskih poškodb, kot so pretres možganov, ishemije, rakasta obolenja... Raziskavo bodo kmalu objavili v znanstveni reviji Human Brain Mapping. Take in podobne študije predstavljajo velik napredek v psihiatriji, saj pomagajo razreševati

in manj raziskovanih t. i. socialnih čustev. V Italiji sta Fundacija Santa Lucia in Združenje za kognitivno psihoterapijo pripravila študij, iz katerega je razvidno, kateri predeli človeških možganov reagirajo na ta občutek. Znanstveniki so dvema skupinama zdravih prostovoljcev pokazali določene podobe, ki navadno povzročijo občutek krivde. Z magnetno resonanco so opazovali reakcijo v možganih in opredelili dva različna predela, ki sta po navadi namenjena upravljanju višjih kognitivnih funkcij. Spoznali so, da en pre-

zroke, ki privedejo do nekaterih nasilnih in kompulzivnih obnašanj in depresije. Psihiatrična stroka trdi, da brez naravnega občutka krivde ni psihičnega zdravja, saj nam ta občutek pove, da smo naredili napako in nam je motivacija za spremembo, drugače bi v napaki slepo vztrajali. To je zdrava reakcija na krivdo. Zavedamo se namreč storjene krivice, obžalujemo naše dejanje, prosimo odpuščanja, prevzamemo odgovornost za storjeno škodo in skušamo po naših močeh poravnati krivico.

Katja Ferletič

V časniku New York Times Nova aplikacija za iPad

Ameriški časnik New York Times je predstavil novo aplikacijo za tablični računalnik iPad, ki bo nasledila dosedanje, vsebinsko precej omejeno aplikacijo. Nova aplikacija bo za zdaj brezplačna, ponujala pa bo med drugim vsebino 25 rubrik časnika, bloga ter več video in fotografskih vsebin. Kot poroča STA, so iz družbe The Times sporočili, da bodo aplikacijo, imenovano NYT Times App for iPad, ki je za zdaj brezplačno na voljo v Applovi spletni trgovini App Store, začeli zaračunavati v začetku prihodnjega leta, ko bodo uvedli tudi plačilo za pregledovanje celotne vsebine spletne strani časnika nyti-

mes.com. Kolikšna bo cena, družba še ni objavila. Nova aplikacija ponuja vsebino 25 rubrik časnika ter bloga, več video in slikovnih vsebin, ki bodo vključene v članke, opomnike za najpomembnejše vesti in izboljšano navigacijo. Po navedbah družbe je prejšnjo aplikacijo, imenovano Editors' Choice App, ki je

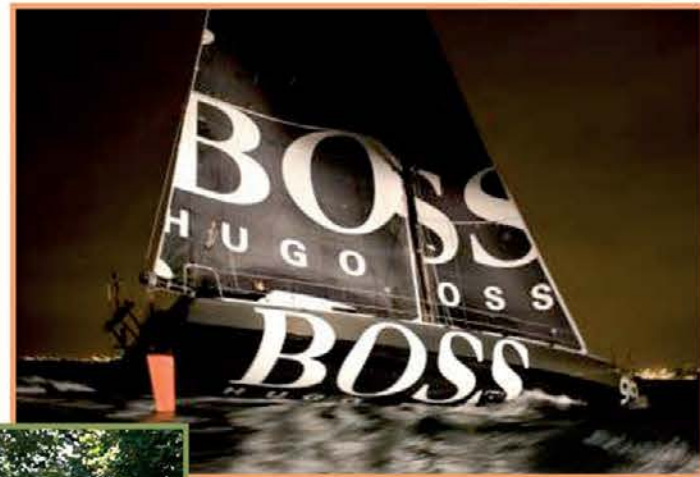
na voljo od aprila, preneslo 650.000 uporabnikov.

Hugo Boss, najpomembnejši partner nove Mure Prodajo blaga je povečal in presegel pričakovanja

Nemška modna hiša Hugo Boss, ki je najpomembnejši partner nove Mure, je v letošnjem tretjem četrtletju poslovala bolje, kot je pričakovala. Prodaja družbe je namreč zrasla za 19 odstotkov na 538 milijonov evrov, čisti dobiček pa je poskočil za 42 odstotkov na 150 milijonov evrov, kažejočasni podatki podjetja, ki jih prinaša STA. Hugo Boss letošnjega poslovanja ni začel najbolje, po devetih mesecih pa njegovi predstavniki ugotavljajo, da je prodaja precej boljša, kot

so pričakovali. Rast prodaje je posledica večjega povpraševanja po oblekah na trgu. Družba je zato že povečala

tošnja prodaja za tri do pet odstotkov večja kot lani, zdaj pa je napoved popravila in pričakuje vsaj petodstotno ra-

končna pričakovanja o prodaji za leto. Pred časom je navedla, da bo le-

st. Zato pričakuje, da bodo njeni bruto prihodki višji za približno 20 odstotkov, glede na prejšnjo napoved pa naj bi bili višji za 10 do 12 odstotkov.

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Palik
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 2. novembra, ob 14. uri.

Jesen, čas minevanja...

Vonj po cipresah in ruju

Jeseni nimam rada. Kljub prelestnim barvam, žarečemu ruju, kljub obilici sadov in listju, ki počasi odpada..., ne maram je. In kljub temu da mi nekateri zagotavljajo, da je to najlepši čas v letu. Jeseni ne maram, ker prinaša konec, ker je zaključek rojevanja, ker me po tistem spominja na usihanje življenja. Jeseni ne maram, ker ne maram zaključkov, ne maram trenutkov, ko se nekaj končuje. Rada imam pričakovanje, sanje, načrte in priprave na začetek. Jesen je nekako kot nedeljski večer, ko je najlepšega konec. In me vsakič spominja na prelepe Leopardijeve poezije, predvsem Il sabato del villaggio in La sera del di' di festa, kjer pesnik opisuje, koliko lepega je v človeškem pričakovanju in v pripravi na praznični dan, medtem ko praznik sam že oznanja konec vseh sanj in prinaša razočaranje. In prav sanje in načrti so to, kar imam najrajši. Zato živim za pomlad, za čas, ko zorijo češnje in je v zraku vse polno obljub in pričakovanja. Jesen pa je čas minevanja tudi zaradi dneva, ko se spominjamo na naše pokojne, dneva, ko

se v naših krajih dolge vrste ljudi in avtomobilov pehajo okoli pokopališč, grobovi in prodnate poti pa zadišijo po obrezanih cipresah, po krizantemah in svečah. Vseh mrtvih dan je dan, ko na grobovih srečuješ tudi žive znanke in prijatelje, katerih že dolga leta nisi videval, z njimi pa se zapleteš v pogovor o tistih, ki jih ni več, pa tudi o življenju in njegovih tegobah. In medtem skrbno polagaš bele cvetke v vazo ter prižigaš sveče, v zadnjem času take električne, ki trajajo štirideset dni in celo več. Smrt je tisti dogodek v življenju, ki ga še nisem doumela, niti sprejela. Čeprav sem že v zrelih letih, je moj odnos do nje čisto najstniški, odklanjam jo, nočem si priznati, da lahko prizadene mene ali tiste, ki so del mojega sveta, nočem si priznati, da je tudi ona del našega bivanja na tej zemlji, da je del našega vsakdana. In vsakič, ko mi povedo, da odhaja moj vrstnik, sošolec ali prijatelj, nočem verjeti..., nočem sprejeti. Saj sva še pred kratkim sedela skupaj v šolskih klopih in si šepetala o ljubezni, saj je bilo še včeraj, ko sva hotela spremeniti

ti svet, saj sva skupaj stopila življenju naproti in jaz vidim še toliko neprehajene poti pred

sabo. Saj ni mogoče, saj je še toliko neizrečenih besed, saj sem včeraj razmišljala, kdaj se bova srečala, da si poveva o vsem. Saj je del moje mladosti, mojega življenja. Vsak človek, s katerim smo prehodili še najkrajši delček naše dolge in težavne življenjske poti, je del nas samih, naših hrepenenj, naših sanj, naših načrtov. Ko umira prijatelj, umiramo mi sami, z njim umirajo tudi naše sanje, naši spomini in neizrečene besede.

Letos je naneslo, da sem konec oktobra morala na pogreb sodelavke, ki mi je bila predvsem

prijateljica. Ko so mi povedali za njeno smrt, se mi je, kot vsakič, zazdelo nemogoče. Ravno ona, ki je bila vedno polna zagona, ki je vsem nam podelila toliko lepega. Pravzaprav ne vem, zakaj vedno odhajajo ravno tisti, ki najbolj ljubijo življenje in ki imajo tako radi sočloveka in ki jih imamo mi

vsi najrajši in jih zato najbolj pogrešamo. Ko sem se vozila na

pogreb, so se pred mano kot v filmu vrstili spomini na čas, ki sva ga preživeli skupaj, in na prijatelje, ki so bili tedaj z nami. Pa sem nehote pomislila, da bodo na pogrebu tudi Laura, Savina in drugi, ki jih že toliko let ne vidim. Samo podzavestna, neracionalna misel je bila, kajti takoj sem se spomnila, da Savine, Laure in toliko drugih tam ne bo... Ne bo jih, ker jim je že pred leti kruta usoda pretrgala življenjsko pot. Na pogrebu mi ni do besed. Prisotnost jeseni in odhajanja zaznavam v vsej njuni neizbežnosti. Težko mi je, se posebno težko, ko se mi približa moški, nekaj let starejši od mene, in me pozdravi kot dobro, staro prijateljico. Težko mi je, ker mi polaga roko na ramo, nekaj znanega je v tem objemu, vendar ga ne spoznam. Zaman zrem v sive lase in skoraj plešasto čelo, zaman gledam gube na obrazu. Samo oči se mi zdijo nekam znane, spominjajo me na fanta, s katerim sva študirala, kovala načrte in jedla čokoladne piškote.

S pogreba se vozim nazaj na svoj Kras, a žalosti, otožnosti in nemoči, ki me davijo in dušijo, ne morem ubežati. Jesen pa me spremlja z

barvami minljivosti in z listjem, ki tiho odpada in gineva med kamenjem in travo. Z ljubeznijo zbiram cvetke, ki bodo šle sorodnikom na grob, namesto nesojenih poljubov in nikoli izrečenih besed. Vsakič, ko obiščem grobove, obžalujem besede in objeme, ki jih nisem znala izreči, ki jih nisem znala dati. To najbolj teži, najbolj boli... In še najlepše cvetke ne morejo nadomestiti teh besed in te ljubezni.

Ravno ker ne maram minevanja in jeseni, ravno zato ljubim življenje. Ljubim ga in cenim ter želim najbolj polno živeti vsak trenutek. Da mi ga ne bo žal, da ga ne bom objokovala, ko bodo odhajali tisti, ki so ga preživljali z mano. In vem, da je pomembno, da delim besede, da delim nasmehe, da sem s prijatelji in svojimi najbližjimi, čeprav sem utrujena, čeprav se mi zdi, da nimam časa. Kajti tedaj, ko bo že tisočkrat prepozno, bo vsem nam žal za tiste besede, ki jih v jezi in nepremišljenosti nismo mogli ali nismo hoteli izreči. In žal nam bo za čas, ki si ga nismo znali vzeti. In za nasmehe, ki ga je zabrašila zloba. Živeti pomeni živeti z drugimi, ljubiti, razumeti. Da nam ne bo žal, ko bo žalostno pozvanjalo nekemu v slovo in bo zadišalo po krizantemah in cipresah. Tedaj bo namreč za vse prepozno.

Suzi Pertot

Začelo se je tudi namiznoteniško prvenstvo

Prva ženska ekipa na svojem vrhuncu

Prva oktobrska kroga sta predstavljala uverturo v namiznoteniško prvenstvo, v katerih je tudi letos Krasov tabor bogato zastopan. Po več letih razpolaga zgoniško društvo s kar dvema ženskima postavama v najvišjih dveh ekipnih ligah. Paradni konj so kajpak še naprej članice prve vrste Krasa Združena kraška banka, ki so se v povsem potrjeni zasedbi v soboto,

državnega prvenstva in bo najbrž tudi letos zanj nizanje posameznih točk proti glavnini nasprotnic prej pravilo kot izjema. Prva ženska Krasova ekipa je torej še naprej neke vrste svetla izjema na vsedržavnem prizorišču, kjer več klubov brez vsakršnega mladinskega pogona sloni na trojici tujih ali naturaliziranih igralok. Carljeva, Crismancicheva in Miličeva so pro-

mami iz leta v leto ne bo več samo po sebi umevno. Prisotnost druge ekipe v A2 ligi je sicer hvaljevredna ("pingpongašice" so si napredovanje iz B lige vendarle izborile in društvena uprava jih je zato želela nagraditi), vendar v bistvu ne predstavlja rezervoarja za prihodnost, saj postavo sestavljajo veteranka Sonja Doljak, izkušena Irena Rustja in dvajsetletna Tjaša Kralj. Skratka, bolj smiselno je zato mogoče graditi na rosno mladi zasedbi, ki se letos kali v zahtevni B ligi, podmladek pa v vsakem primeru čaka še veliko dela, da bi lahko tudi srednjeročno nadaljeval z epopejo zadnjih (in sedanje) generacij Krasovih namiznoteniških igralok.

Drugače je pri moških, ki so lani zdrknili na tretjeligaško raven. Najboljši Krasov igralec, zanesljivi Bojan Simonec, je sklenil, da nadaljuje kariero na drugoligaški ravni v vrsti ekipe iz sosednjega Veneta. Brata Rotella, od katerih so zaradi nadarjenosti v Zgoniku veliko pričakovali, pa sta odvrгла puško v koruzo in še kot najstnika prenehala z igranjem, tako da se je moštvo dobesedno sesulo. V C1 ligi tako po novem branijo Krasove barve veteran Edi Bole in mladince Tom Fabiani ter Simonec Giorgi, tudi kar se tiče fantov, pa se prihodnost ne obeta ravno rožnata.

Tudi zaradi tega ne odlašajte in sprejmite vabilo na ogled kakovostnega namiznega tenisa, zlasti ženskega, v zgoniški telovadnici, kjer bosta v tej sezoni v gosteh med številnimi vrhunskimi igralkami tudi nekdanji krasovki Ana Bržan in Lisa Ridolfi, tržaški Slovenki, ki se s "pingpongom" ukvarjata poklicno.

HC

KOŠARKA
Državna C-liga: San Daniele - Jadran 89:79
Deželna C-liga: Breg - Roraigrande 93:59, Bor - Romans 56:65
D-liga: Don Bosco - Kontovel 70:54
ODBOJKA
Ženska C-liga: Slaga - Pordenone Valley 0:3
Moška C-liga: Lignano - Slaga Tabor 3:1, Soča prosta, Val - Il Pozzo 1:3, VBU - Slaga 3:0
Ženska D-liga: Bor - Azzano 0:3, Grado - Kontovel 1:3
Moška D-liga: Club - Naš Prapor 2:3, Prata -

Olympia 3:1
NOGOMET
D-liga: Kras - Treviso 0:1
Promocijska liga: Zauale - Juventina 1:2, Martignacco - Vesna 2:2
1. amaterska liga: Pieris - Primorec 1:3, Sovadnje - Ronchi 2:1
2. amaterska liga: Roianese - Breg 2:1, Primorje - Piedimonte 0:5, Zarja Gaja - S. Andrea 2:3
3. amaterska liga: Romano - Mladost 1:2
NAMIZNI TENIS
Ženska A1-liga: Kras - Libertas Siena 4:1

JURIJ PALJK

KAJ SPLOH POČNEM TUKAJ?

56

Ko včasih razmišljam, katero knjigo bi vključil v svoje zapise, ki jih pod naslovom Kaj sploh počnem tukaj objavljam, sem večkrat razpet med knjigami preverjenih, že uveljavljenih in znanih avtorjev, lahko bi celo zapisal klasikov, in med deli tistih pisateljic in književnikov, ki so manj znani, a so se me dotaknili bolj kot nekateri klasiki. Še ena razpetost je: vedno sem tudi v dvomu, ali naj pišem samo o sodobnikih ali naj se navežem tudi na že zdavnaj umrle pesnike in pisatelje, kot skušam tudi vedno, pa čeprav mi to zmeraj ne uspe!, pisati samo o knjigah, ki so dostopne slovenskemu bralcu, so torej natiskane v naši lepi materinščini. In že ob besedi materinščina se zavedam, kako se je naš in posebno še moj svet spremenil, saj zase lahko rečem, da je moj jezik, moja materinščina slovenski jezik, medtem ko tega še moji otroci ne morejo več reči, ko pa je jezik njihove mame furlanščina. Dejstvo je, da pri nas vse bolj živimo dva jezika in dve kulturi, da

živimo v družbi, ki je popolnoma različna od tiste, v kateri smo odrasčali in vstopali v svet knjige, vsaj večina od nas. Ko se spominjam svojega otroštva, imam predvsem v spominu dejstvo, da na vasi na Vipavskem skorajda ni bilo hiše, v kateri ne bi bilo starih mohorjev, knjig, ki smo jih tudi otroci radi jemali v roke, prav gotovo pa je moje otroštvo še kako zaznamovala slovita Knjižnica sinjega galeba, v kateri so izhajale mladinske knjige z lepo ilustriranimi platnicami. Danes bi najbrž rekli temu "zastarel dizajn", še danes pa vidim pred očmi sebe kot otroka in veselje, ki me je vsakokrat zajelo, ko se je na vratih našega doma pojavil domači župnik g. Ludvik Rusjan in prinesel pod pazduho kako knjigo zame. Že dejstvo, da je naš župnik g. Ludvik nosil otrokom knjige in pomaranče, in to v časih, ko ni bilo ne pomaranč in ne dosti knjig, je danes za moje otroke nerazumljivo, kot tudi danes ne poznam nobenega mladega župnika, ki bi te stvari počenjal. Danes vem, da je pokojni gospod Ludvik rabil svoj denar, s sestro sta živela v starem župnišču v veliki skromnosti, da nam je kupoval in podarjal knjige. To, da je hodil v Gorico čez državno mejo, najprej s svojim znamenitim motorjem rumene barve znamke Moto Guzzi, kasneje s svojim avtomobilom Fiat 850 temno modre barve, kupovat pomaranče za vse otroke v vasi, pa govori o njegovi izjemni navezanosti na Sredozemlje in seveda kaže tudi na njegovo dobroto, ki ni imela v sebi nobene preračunljivosti in nobene osladnosti, ki tako boleče deluje, ko imaš kot otrok občutek, da ti nekdo poklanja nekaj samo zato, ker si v socialno podrejenem položaju. Bolj preprosto povedano: g. Ludvik je dal vsakemu svojo pomarančo in ne samo strežnikom ali pa tistim, ki smo redno hodili k maši ob nemogočih urah, takrat so bile maše ob delavnikih ob 6. uri zjutraj, za ponazorilo je dovolj že ta podatek, ne? Ko sem postal najstnik, mi seveda ni podarjal več ne Jurčičevega Desetega brata ne Finžgarjeve Pod svobodnim soncem (celo na to me

je opozoril, da je Finžgar napisal najprej žalosten konec, ki ga je kasneje pod pritiskom bralcev, ki so hoteli svojega junaka Iztoka imeti kot zmagovalca in ne kot mrliča, za knjižno izdajo spremenil! Spominjam se, da sem kasneje prebral tudi tisti žalostni konec, ki tudi meni ni bil všeč; tudi za tisto branje sem hvaležen duhovniku, in sicer slavistu dr. Antonu Požarju!) in ne slovite Seliškarjeve Bratovščine sinjega galeba, s katero smo kmečki otroci sanjali daljno, daljno morje, saj ga takrat od blizu še nismo videli, smo pa zato podobne vragolije,

kot jih počnejo Seliškarjevi junaki v knjigi, sami počeli na reki Vipavi. Takrat je g. Ludvik nevsiljivo poskrbel, da sem prebral celotnega Preglja, ki je, žal, danes šel nekako iz mode, a je meni odkrival svetove, ki jih nisem poznal. Ko sem leta kasneje izvedel, kako so pisatelja Preglja imeli nesramni dijaki za norca, sem bil še jaz užaljen... In še in še bi lahko našteval, a vedno je ob svoji knjižni omari na farovžu, kot smo rekli župnišču, g. Ludvik Rusjan vzdihnil, ko je vzel v roke kako knjigo v italijanskem jeziku in se zavedel, da italijansčine ne morem brati in mi je zato ni mogel pokloniti. Se je pa v zameno z mano razgovoril o knjigi in mi odkrival svet italijanskega slovstva in lepi svet v italijansčino prevedenih knjig. Navadno je vedno tudi rekel: "Pa saj se boš naučil, gotovo se boš naučil italijansčine!"

Te dni imam na nočni omarici knjigo z naslovom Jože Felc - Živeti življenje, ki jo je letos izdala Celjska Mohorjeva družba. Ob vstopu v 70. leto svojega bogatega življenja, za katerega je slutil, da ga ne bo dočakal, je začel dr. Jože Felc z "Mohorjevo" kot eno svojih založb (Sova v krošnji, Osvoboditev in odrešenje) in "idrijsko Psihatrijo" pripravljati knjigo, v kateri je zbral svoje številne intervjuje, dnevniske zapise in izbrane odlomke iz njemu priljubljenih treh lastnih literarnih del. Temu je priložil še album izbranih fotografij, ki z obrazy dopolnjujejo misli pogovorov. Zaokrožata jih zapisa z osebno noto dveh izmed njegovih številnih prijateljev, sodelavcev in sopotnikov (J. Bizjak, dr. M. Pišljari). Dr. Jože Felc, invalid, psihiater, ki je bil odličen pisec, a ne samo to, je nedavno umrl.

Še danes vidim pokojnega g. Ludvika Rusjana, kako je leta 1971, ko mi je bilo 14 let, vstopil v naš dom in mi stisnil v roke še po tiskarni dišečo knjigo Dobro jutro, svoboda; to je bilo prvo Felčevno knjižno delo. "Se boš malo nasmejal!" je rekel g. Ludvik Rusjan in dodal: "Kaj piše ta pisatelj, pa boš razumel najbrž šele čez leta, a beri vseeno!" Razumel sem prej, kot mi je napovedal g. Ludvik, dosti prej.

In ko se včasih sprašujem, kaj počnem sedaj tukaj, se spomnim svoje velike želje po knjigah iz otroštva. In deluje, verjemite, da deluje, name zares deluje; že sam pogled na polne knjižne police mi je največkrat dovolj. Življenje mi ob pogledu na knjige vedno postane vsaj znosno, če že ne lepo. In to ni malo.

Pred polomom goriškega zdravstva?

Kakšna usoda čaka goriško porodnišnico?

Predjšnji teden je Gorico in njeno okolico močno prizadela vest, da je deželni odbornik za zdravstvo Vladimir Kosić določil zaprtje dveh porodnišnic v Latisani in Gorici. Vzrok, zaradi katerega je padla taka odločitev, je v nezadostnem številu letnih rojstev, ki je v obeh porodnišnicah padel pod število 500. Na podlagi določenih statistik je ta podatek alarmni zvonček, ki opozarja na znižanje stopnje varnosti.

Po objavi te vesti so se v Gorici dvignili močni protesti občanov in izvoljenih upraviteljev ter političnih strank. Močni protesti so dosegli tudi desnosredinsko večino v deželnem svetu in odboru.

Marilka Koršič, članica občinske komisije za zdravstvo

Problematika je odjeknila tudi na zasedanju goriškega občinskega odbora, v torek, 26. oktobra. Na samem začetku je goriški župan Ettore Romoli predlagal, da bi vsi goriški občinski svetniki odobrili dnevni red, na katerem so zahtevali, da bi deželni vrh ohranil goriško porodnišnico. Predlog je bil načelno sprejet, zapletlo pa se je po njegovem dopolnilu, ko

je prišlo na dan, da je komisija za bolnišnico, ki ji je načelovala Silvana Romano, predsednica Konference županov in goriška občinska odbornica za zdravstvo in socialo, sicer ugotovila

odobren le z glasovi desnosredinske večine, medtem ko se del opozicije ni udeležil glasovanja, nekateri pa so celo volili proti. Celotna zadeva je tako izpadla precej nerodno in sam dokument ostaja precej šibek, ker nima celotne podpore občinskega sveta. Vprašljivo je tudi dejstvo, da je bilo poročilo omenjene komisije za bolnišnico sicer poslano v vednost svetnikom, nikoli pa niso o tem razpravljali v občinskem svetu.

Trije predstavniki stranke SSK v goriškem občinskem svetu se glasovanja niso udeležili iz protesta proti površnemu ravnanju goriške občinske uprave. Goriška sekcija Slovenske skupnosti je pripravila dokument, v katerem podpira ohranitev goriške porodnišnice, pri tem pa ugotavlja, da bi se takim težavam lahko ognili, če bi delovalo čezmejno sodelovanje med goriško in šempetrsko bolnišnico. Dokument bodo predstavniki SSK predstavili v goriških rajonskih svetih. Prav tako bodo predstavniki SSK spodbudili tri občinske uprave v Doberdobi, Sovodnjah in Števerjanu, da odločno podprejo ohranitev goriške porodnišnice.

ČJ

XXV. občni zbor SKPD F. B. Sedej iz Števerjana

Pogled na pisano dejavnost

Na XXV. občnem zboru SKPD F. B. Sedej iz Števerjana se je zbralo lepo število somišljenikov, prijateljev in dosedanjih članov prosvetnega društva. V ponedeljek, 25. oktobra, je bil v dvorani župnijskega kulturnega hrama začrtan obračun celotnega delovanja društva od leta 2007 do danes.

Po uvodnem pozdravu je dosedanjí predsednik Matej Pintar podal predsedniško poročilo, v katerem se je iz srca zahvalil vsem odbornikom za opravljeno delo ter opozoril številne mlade, naj bodo še naprej tako zvesti slovenskim, katoliškim in prosvetnim načelom. Tajnica Andrejka Hlede je prebrala poročilo triletnega bogatega delovanja, iz katerega je razvidna pestra in razčlenjena dejavnost društva. Občni zbor se je nato nadaljeval s poročili včlanjenih skupin društva, ki so prodorno prikazale delovanje društva: Katja Dorni je predstavila delovanje mešanega pevskega zbora, Martina Valentincič otroškega zbora, Damjan Klanjšček Števerjanskega vestnika, Jasmin Kovic dramske družine in male dramske družine, Gabrijel Lango pa Mladinske

ga krožka. Brez dvoma je bilo opravljenega veliko dela, sedaj pa so na vrsti novi izzivi, širitve in krepitev vse društvene razveje-

Matej Pintar

ne dejavnosti, tudi včlanjenih skupin, ki so nedvomno do sedaj doprinesle veliko zadoščenja celotni števerjanski skupnosti. Blagajnik Martin Drufovka je prikazal prisotnim računovodski spisek in z vdanostjo ugotovil stalno klestenje javnih prispevkov, namenjenih ohranitvi kulturne dediščine naših malih vasi.

Števerjanske prosvetarje so nagovorili številni gostje. Županja občine Števerjan Franka Padovan je podčrtala razveseljivo dejstvo, da pri samem društvu sploh ne primanjkuje podmladka, in to je zelo pozitivno za celotno prosvetno delovanje; v imenu ZSKP iz Gorice je pozdravil podpredsednik Miloš Čotar in se zahvalil za veliko pomoč, ki jo Števerjanci nudijo pri raznih prireditvah ter za pristen doprinos na samih rednih sejah. Član izvršnega odbora Bernard Spazzapan je pozdravil v imenu SSO in pohvalil odbor za razvejanost in nadvse bogato dejavnost Števerjanskega društva. Sledili so pozdravi predsednika MePZ Lojze Bratuž Marka Terčiča, predstavnika PD Štandrež Božidarja Tabaja, predsednika Vinoteke Števerjanski griči Simona Komjanca, pisen pozdrav je poslal odbor PD Podgora.

Razrešnici staremu odboru in razpravi so sledile volitve novega odbora in nadzornega odbora. Nov odbor sestavljajo: Stefania Beretta, Niko Di Battista, Aljoša in Katja Dorni, Filip, Jurij in Martina Hlede, Evgen in Patrik Komjanc, Gianni Mania, Elija Mu-

zič, Matej in Nikolaj Pintar, Igor Škorjanc ter Martina Valentincič; nadzorniki pa so Milko Di Battista, Rinaldo Dorni in Branko Terčič.

Ob koncu so dosedanjí in novi člani nazdravili obetu plodne, nadaljnje skupne poti v prid celotne skupnosti.

MD

Društvo slovenskih upokojencev

Spominska slovesnost v čast Emilu in Pavlini Komel

Društvo goriških upokojencev je 28. oktobra popoldne priredilo na glavnem goriškem pokopališču spominsko slovesnost v čast pomembnemu glasbeniku Emilu Komelu ob 50-letnici smrti in njegovi hčeri Pavlini, prvi pevovodkinji društvenega zbora. Tako Emil kot Pavlina sta se celo življenje predajala glasbi. Emil se je že zgodaj izkazal za izvrstnega in tankočutnega glasbenega vz-

gojitelja in plodovitega skladatelja, ki smo ga na Goriškem zelo cenili ne samo Slovenci. Med drugim je 60 let vodil pevski zbor na koru sv. Ignacija na Travniku, z enako zavzetostjo tudi zbor v Podturnu, kjer so ga letos slovesno počastili tudi z izdajo lepe knjižice. Poučeval je glasbo in zlasti petje tudi na slovenskem učiteljskem ter orglal v številnih cerkvah. Po njegovi zaslugi je bilo ustanovljeno 1901 Pevsko in

glasbeno društvo v Gorici. Napisal je okrog 300 skladb. Najbolj dejaven je bil med dvema vojnama, za njim je ostalo veliko dragocenega gradiva. Hči Pavlina je zvesto nadaljevala očetovo poslanstvo in vodila zore po vsej Goriški, od Brd do Doberdoba in Ronk. Za goriške upokojence je pomembna, ker je dobro desetletje zgledno vodila mešani pevski zbor od 1983 dalje. Na kratki, a zelo občuteni slovesnosti je

društveni predsednik Emil Devetak v nagovoru med drugim poudaril njuno vlogo in pomen pri širjenju slovenske glasbene kul-

ture na Goriškem, kar je bilo izredno pomembno posebno v dobi fašističnega raznarodovanja. Tako Emil kot Pavlina sta dala vi-

den pečat tedanjemu glasbenemu ustvarjanju in spodbujala k ohranjanju naše plemenite glasbene govorice kot dokaz slovenske prisotnosti v vsem našem kulturnem prostoru. Za slovesno priložnost je društvo prevzelo nalogo, da uredi grob Komelove družine. Za očiščenje nagrobnega kamna, zamenjavo razpadlega lesenega okvirja in za odstranitev lesenega križa je poskrbel odbornik Šaverij Rožič. Kamnar pa je na kamen dodal sliko in ime Pavline z letnicama rojstva in smrti (1911-1999). Za zamisel o slovesnosti se je predsednik zahvalil odborniku Zdenku Vogriču in časnikarki Eriki Jazbar.

(ed)

Lepo doživetje v vrtcu v Bračanu

Slovenski otroci gostje italijanskih

V četrtek, 21. oktobra 2010, je dvorišče otroškega vrtca T. Dolfo Zorzut v Bračanu zaživelo v povsem novi luči. V pristnih otroških glavicah se je namreč porodila krasna jesenska zamisel, ki so jo italijanske vzgojiteljice zelo resno vzele v poštev in poskrbele za njeno realizacijo. Organizirale so zabaven praznik kostanja in povabile svoje nove sosede, otroke slovenskega vrtca in učence osnovne šole s slovenskim učnim jezikom Ludvika Zorzuta, ki so se na začetku leta preselili s Plešivega v Bračan, v stavbo v ulici Collio. Ti so seveda z veseljem sprejeli povabilo in se udeležili te simpatične prireditve. Hitro so se med vsemi spletle prijateljske vezi in praznik je zaživel, ko je gospa Luciana, mama otroka, ki obiskuje italijanski vrtec, prevzela nalogo peke kostanja. V kratkem se je ozračje napolnilo z opojnimi vonjavami jesenskih sadežev. Za

tem so otroci treh šolskih ustanov popestrili srečanje s simpatičnim petjem v slovenskem in italijanskem jeziku. Praznovanje je doseglo vrhunec, ko so se vsi preselili v menzo in se prepusti-

li sladkostim slastne pojedine izvrstno pečenega kostanja. Otroci otroškega vrtca T. Dolfo so pripravili in izročili novim so-

sedom majhna darila, polna simboličnih pomenov. Z njimi so izrazili dobrodošlico in željo, da se vzpostavijo pozitivne vezi. Učiteljice so se ob tej priložnosti že domenile za novo sodelovanje. V kratkem se bodo sestali otroci zadnjih letnikov obeh otroških vrtcev ter učenci prvih in drugih razredov osnovne šole za pravilnično urico.

Vzgojiteljicam, učiteljicam, predvsem pa vsem otrokom želimo uspešno šolsko leto, polno

novih izzivov, iskrenih prijateljev ter bogato in plodno sodelovanje.

Sabina Grahek

Srečanje ob koncu mandatne dobe KS Solkan

Zgledno sodelovanje z rajonskimi svetniki SSK

Z lokalnimi volitvami v Novi Gorici se je iztekla tudi mandatna doba Krajevne skupnosti Solkan, ki je, kot znano, pobratena s sosednjima rajonskima svetoma Sveta Gora-Placuta in Pevma-Štmaver-Oslavje. Ob tej priložnosti je dosedanjí predsednik KS Solkan Mihael Ravnik povabil odbor in predstavnike pobratenih rajonskih svetov iz občine Gorica na skupno srečanje, ki je potekalo v petek, 22. oktobra. Iz rajonskega sveta Sveta Gora-Placuta sta bila prisotna Miloš Čotar in Niko Klanjšček, rajonski svet na drugi strani Soče pa je predstavljala njegov predsednik Lovrenc Peršolja. Predsednik Ravnik se je v pozdravnem nagovoru spomnil na glavne etape štiriletnega dela, na dosežke in težave, s katerimi so se soočali Solkančani. Za njim je spregovoril svetnik Slovenske

skupnosti Miloš Čotar, ki je prinesel pozdrav tudi v imenu predsednika rajonskega sveta Giancarla Karlovinija. V svojem posegu se je Čotar najprej zahvalil za plodno sodelovanje, ki je potekalo med goriškim rajonskim svetom in solkanskim skupnostjo. Vse skupne pobude so bile zelo pozitivne in plodne. Poleg že ustaljenih kulturno-rekreativnih prireditev, kot je npr. Pohod Treh mostov, smo dokazali – je podčrtal predstavnik SSK –, da so dobri medosredski odnosi in dialog bistveni predvsem pri reševanju težjih in bolj žgočih problematik. Čotar je ob tem spomnil na skupni obisk Livarne in na seje, ki so potekale v zvezi s tem problemom; le-ta je bil pred enim letom precej časa ena najbolj žgočih tem goriške politike in posredno krajevnih medijev. "Mi smo

se zadeve lotili po svojih močeh. Bili smo za dialog in vzajemno spoštovanje ter srečanje osnovali na temeljih konstruktivnih odnosov in ne podžiganja polemik. Dejstvo je, da so se po našem obisku v industrijskem obratu in po srečanju z odgovornimi solkanske livarne toni polemike pomirili in se vrnili spet na raven objektivnega soočanja s problemi javnega upravljanja, kar je prav gotovo tudi naš uspeh", je podčrtal Čotar.

Ob koncu je pozdravni nagovor izrekel tudi Lovrenc Peršolja, ki je prav tako pohvalil solkanske odbornike za opravljeno delo in za zgledno čezmejno sodelovanje. Vsi trije izvoljeni predstavniki Slovenske skupnosti so se ob koncu priporočili tistim solkanskim predstavnikom, ki bodo sedeli tudi v novem odboru, naj posredujejo novi upravi krajevne skupnosti pomen sodelovanja s Slovenci v Italiji in na sploh s sosednjima rajonskima svetoma, saj nam je to lahko pogosto v veliko pomoč pri soupravljanju in sobivanju z večinskim narodom.